

316-053.81 (47/10/13)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

1/34

МАТЕРІАЛИ

**МОЛОДІЖНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ»**

(Суми, 23-24 квітня 2010 року)

Частина друга

501343 - 501343

2 экз.
к.н 30 (102)

**Суми
Видавництво СумДУ
2010**

Сумський державний університет
БІБЛІОТЕКА

403

СЕКЦІЯ ЖУРНАЛІСТИКИ

ТРАДИЦІЇ, ЩО ОБ'ЄДНУЮТЬ УКРАЇНУ. МЕЦЕНАТСТВО, УКРАЇНСЬКА ПРЕСА ТА КНИГОДРУКУВАННЯ

Дрючкова У., студ.

У статті розглядається роль Теодора та Михайла Білоусів і Євгена Чикаленка у становленні української державності, доводиться потрібність меценатства і сьогодні.

Ключові поняття : меценатство, Теодоро Білоус, Михайло Білоус, Євген Чикаленко.

*«Гарячих патріотів і «щирих» українців
у нас багато, та біда в тому, що люблять
вони неньку-Україну до глибини серця,
а не до глибини кишені.»*

Є.Х.Чикаленко

Кажуть, кожна нація відрізняється своїми прикметними характеристиками, зовнішнім виглядом і навіть генами. І дуже часто важко не погодитися з цим твердженням. Адже як інакше можна пояснити, коли в різних кінцях країни, майже в один і той же час, живуть зовсім різні люди, які з однаковим запалом відстоюють українську народність не словами, а конкретними ділами.

Меценатство в Україні своїм корінням сягає ще часів Київської Русі. Уже тоді навички благодійності прищеплювалися змалку, бажання допомагати іншим і матеріально підтримувати державність наче передавалося у спадок.

Видання газет та книгодрукування в Україні розпочалося і довгий час існувало на кошти свідомих небайдужих людей. Кінець ХІХ – на поч. ХХст. – один з найважчих періодів в історії українського слова. Тоді йому не дали загинути справжні патріоти, діяння яких за життя так і не були належно поціновані.

Може саме з віддалі часу виднішими стають великі діла. Активна громадська позиція, видання газет, створення громадських товариств, фінансування будівництва культурних споруд, переслідування, невизнання за життя – шаблі, за якими будувалася українська нація і етапи життя трьох визначних українських діячів.

Саме тоді, коли владна верхівка заборонила будь-які прояви українства, у журналістику приходять брати Теодор і Михайло Білоуси у Коломиї та Євген Чикаленко у Наддніпрянській Україні.

Народилися брати Теодор та Михайло Білоуси в с.Витків на Львівщині (тепер с. Новий Витків Радехівського району), з різницею у десять років. Їх родина була незаможною. Але освіту вони все ж здобули. Старшому Теодору наука «лізла в голову без бука», а молодший Михайло, як не намагався бути схожим на брата, був менш здібним. Поки Теодор навчався вчительського ремесла у семінарії, а згодом в університеті, Михайло опановував друкарську справу на практиці.

У тридцятиоднорічному віці Теодор Білоус переїздить до м. Коломиї, де його призначили директором новозбудованої гімназії. Там і починається плідна меценатська діяльність. Знаючи із власного досвіду, як важко дитині із бідної сім'ї здобути освіту, він створює в Коломиї бурсу для навчання і проживання таких учнів. Старший Білоус відчував відповідальність за цих дітей, бо саме він заохочував їх до навчання. Тому, коли не вистачало харчів чи коштів на утримання учнів, він збирав пожертви від мешканців Коломиї, або надавав власні гроші.

У час, коли у Західній Україні Теодор Білоус опікувався своїми бурсаками, в Центральній частині України на світ з'явився Євген Харлампійович Чикаленко. Хлопець походив з багатой сім'ї, але батьківської любові він не відчув. З раннього дитинства полюбив природу і науку. Навчався в Єлисаветі, а потім у м. Харкові. Щирий українець своєю активною діяльністю досить швидко привернув увагу поліції. За це скоро поплатився – десять років арешту в Перешорах, причому перші п'ять – без права на виїзд. Але й в селі зумів допитливий Євген самореалізуватися. Він наділив односельчанам землю, дав хату під школи, добився права викладання українською мовою, сам почав організовувати читання українських книжок і українські вечірки. Заснував Є. Чикаленко і кредитове товариство. Чикаленко робив усе, щоб земля, яка дісталася йому у спадок приносила максимальний прибуток. Всі кошти він пізніше вкладав у розбудову української держави.

У 1897 році в Одесі вийшла чепурненько видана книжка: «Розмови про сільське хазяйство. Чорний пар, плодозмін і сіяна трава», написана із власного досвіду. Вона мала величезний і

цілком заслужений успіх. Це заохотило автора і він написав ще п'ять книжок своїх «Розмов».

А тим часом до Коломиї переїздить молодший з братів – Михайло. 19 березня 1864 року брати ідуть на рішучий крок – відкривають друкарню «Печатня М.Білоусі і С-ки». Розміщувалося нове підприємство у трьох кімнатах помешкання, де проживав старший із двох братів. Уже в перший рік роботи друкарні тут побачили світ не лише листівки і брошури, а й періодичні видання.

Перше видання, редактором якої став Михайло Білоус, побачило світ 26 жовтня 1865 року. Це був двотижневик «Голось народный» - перша коломийська газета. За життя Михайла Білоуса у світ вийшло ще близько двадцяти журналів та газет, які друкувалися переважно у тій же друкарні двох братів. Одне з останніх дітищ молодшого Михайла – видання з 1871 до 1913 року газети «Русская Рада».

Дивний збіг обставин. Але приблизно у цей же період за видання щоденної газети береться і Євген Чикаленко. Він був одним із трьох меценатів, які фінансували видання газет «Громадське слово», «Громадська думка», а згодом «Рада». Цікавим є те, що назва газети М.Білоуса «Русская Рада» перегукувалася із Чикаленковою «Радою». Задля виходу газет Чикаленко ішов на все: заставляв масток, продавав частини землі, позичав гроші, постійно обмежував у побуті себе і свою сім'ю.

Добра і роботяща людина завжди всюди встигає. Не оминули меценати своєю увагою і літературно-мистецький бік життя. Наприклад, для всебічної просвітительської роботи в грудні 1863 Теодор Білоус організовує, а потім і очолює літературне руське товариство. Схожий крок робить і Євген Чикаленко. Відчуваючи потребу в організації й об'єднанні українських громадських сил, у 1908р. він ініціює невеликі збори в редакції газети «Рада», де з старших громадян були тільки сам Є. Чикаленко та О. Русов, а решта – молоді співробітники «Ради», на яких засновується Товариство українських поступовців.

Добре діло щодня. За схожим принципом жили ці сподвижники. Зусиллями Теодора та Михайла у Коломиї був споруджений Народний дім, справа, яка тривала близько двох десятиліть і була затратною як морально, так і фінансово. Народний дім мав об'єднувати і допомагати всім творчим і талановитим людям Коломиїщини. У своїх газетних виступах

молодший брат закликав до пожертв на будівництво, пояснював необхідність такого дому у місті. А старший Теодор пожертвував на побудову 100 ринських і понад 300 книг у бібліотеку Народного дому.

Національно свідома молодь у Наддніпрянській Україні також знайшла свій прилисток. Коли проф. М. Грушевський у часописах закликав до збору коштів на побудову Академічного дому у Львові для українських студентів, Є. Чикаленко дав на цю мету 25 000 карбованців. Трохи згодом (1904 року), коли з ініціативи проф. М. Грушевського було влаштовано літні університетські курси, Є. Чикаленко покрити усі їх видатки.

Через свідому проукраїнську позицію нажили собі брати Білоуси і Чикаленко чимало ворогів. Та й кінець життя у них був далеко не щасливим. Теодор Білоус близько десяти років був відірваним від брата, від улюблених справ та такої рідної йому Коломиї. Активна громадська праця Теодора викликали відверту ненависть з боку польських шовіністів. Його перевели у Бохню, що біля Кракова, де він протягом двадцяти років працював директором гімназії. Туга за рідною землею вкоротила діячу віку.

Переїзд брата для Михайла Білоуса був не лише сімейною драмою. Білоусів у той час цькували за їх громадську діяльність, влада влаштовувала постійні обшуки. Фінансова скрута, поява конкурентів, підтоплення друкарні звели Михайла в могилу.

Євгену Чикаленку поліція не давала спокійно дихати все життя. Останні роки діяч не зі своєї волі провів в еміграції. Вимушена робота, віддаленість від сім'ї та рідної землі, постійна невпевненість у завтрашньому дні так загострили хворобу, що 20 червня 1929 року в Празькій лікарні знесилений Євген Чикаленко помирає.

Є.Чикаленко на засідання редколегії газети «Громадська думка», де обговорювався її наклад, виголосив слова, які напевно були одним з головних принципів його діяльності. Молоді співробітники пропонували видрукувати 50 тисяч примірників, старші – 5. Чикаленко запропонував лише тисячу примірників і зауважив, що по всій Україні не набереться більше передплатників, бо «гарячих патріотів і «щирих» українців у нас багато, та біда в тому, що люблять вони неньку-Україну до глибини серця, а не до

глибини кишені». Але не можна стверджувати, що цей вислів належить саме Є.Чикаленку, так як дослідники творчості братів Білоусів зазначають, що вони часто у повсякденних справах послуговувалися цим правилом. Та й не потрібно сперечатися про авторство цих слів. Де було б українське слово, якщо б тоді його не підтримали ці сподвижники – важко сказати. У їхньому виконанні меценатство було справжнім, а не шароварним. Вони обмежували себе і рідних у побуті, заробляли гроші лише з однією метою – витратити їх на розвиток та втілення однієї національної ідеї. Вони щодня тихо і наполегливо продовжували традицію, яка об'єднувала Східну, Західну, Центральну, Південну та Північну Україну.

Якою буде наша країна завтра, важко прогнозувати. Але якщо така давня традиція меценатства, яка передається з покоління в покоління, забудеться, сподіватися на вільну державу, мову та культуру, напевно, не слід. Україна зараз, як ніколи, потребує справжніх меценатів.

Наук. кер. - Яременко Л.М., *ст. викл.*

ЛІРИЧНИЙ РЕВОЛЮЦІОНЕР ВАСИЛЬ БЛАКИТНИЙ: ЛЮДИНА У ВИРІ ЕПОХИ

Євтушенко О., *студ.*

Він повісив у собі лірика, – так стисло й точно схарактеризував усю глибину душевної драми Василя Блакитного Микола Хвильовий. Він мусив напоказ винищити в собі поета, хоч у душі назавжди ним залишився. В історії України Блакитний, перш за все, – політик: комуніст, революціонер, агітатор, нарком пропаганди. Насправді ж запал і талант цієї людини були майже безмежними: редактор, журналіст, видавець, публіцист, критик, організатор літературного процесу, урешті (попри все) – поет. Ще один дрібний штрих Хвильового – і стає зрозуміло, чому ж усі ці грані постаті Блакитного змушені були відступити на другий план: він був людиною епохи. Епохи неоднозначної, складної, епохи, у якій романтизм й ідеалізм змушені були поступитися прагматизмові й рішучості, епохи, у якій чуттєвості й ліризмові не залишилося місця.

Василь Михайлович Елланський (Блакитний) народився 12 січня 1894 року в родині священика в селі Козлі Чернігівщині. Після смерті батька матір змушена була сама виховувати трьох дітей. Через матеріальну скруту у 1903 році сім'я переїхала до Чернігова (у великому місті легше було знайти роботу і до того ж тут жив материн дядько, який матеріально підтримував Елланських). У десятирічному віці Василь змушений вступити в духовну семінарію: для сина священика навчання було безкоштовним, вихованцям давали якусь одежину й годували, що теж стало вагомим аргументом для родини. У 18 років запальна, лірична, мрійлива натура юнака знаходить вираження у віршах. Ці перші поетичні спроби схвально сприйняв Михайло Коцюбинський, на знаменитих зустрічах у вітальні якого Василь почав з'являтися досить часто. Після закінчення семінарії юнак слідом за давнім другом Павлом Тичиною вступає до Київського комерційного інституту. Недарма ж говорять: «Скажи, хто твій друг, і я скажу, хто ти». Для Елланського духовним побратимом, людиною, котра багато в чому визначила його світогляд, був Тичина – неперевершений лірик, поет, який умів чути музику сфер.

Револьюційна романтика 1917 року цілком захопила Василя Елланського: він організовує револьюційні гуртки, допомагає в діяльності «Просвіті», стає співорганізатором повітового селянського з'їзду, на початку літа вступає до партії українських есерів, стає головою її Чернігівського губернського комітету. Він уже нова людина: комунар, револьюціонер. Навіть ім'я у нього відтепер нове – Василь Блакитний. Чому Блакитний? Згадується Микола Хвильовий, який мріяв про загірну комуну в голубих степах. Елланський теж ідеалістично вірив у щасливе комуністичне майбутнє, відділене поки блакитним туманним серпанком. Може, із цієї мрії й з'явилося його нове ім'я?

Віховим у долі Блакитного став перший – вимушений, із наказу партії – контакт із журналістикою. Після III з'їзду УПСР його обрано до складу ЦК партії й призначено редактором офіційного органу – газети «Боротьба». Журналістом, публіцистом Блакитний залишився до кінця свого життя. У «Боротьбі» активним помічником редактора став найвідоміший культурний діяч свого часу – Михайло Яловий (Юліан Шпол). Газета ця була повністю в дусі свого часу, відмітна хіба надзвичайно агресивною риторикою

й крайньою лівою позицією. Але це тоді нікого не дивувало: такою ж була переважна більшість друкованих органів.

Паралельно з «Боротьбою» Блакитний редагує й літературно-науковий двотижневик «Зшитки боротьби». Він також – один з ініціаторів створення партії українських лівих есерів, яких за назвою редактованої ним газети називали «боротьбистами». Члени УКП (бор.) входили з більшовиками до уряду (ВУЦВК) й мали загалом спільні світоглядні засади, які різнилися тільки поглядом на національне питання. Недарма ж із 1919 року боротьбисти стали називатися українськими комуністами. У березні наступного року УКП (бор.) об'єдналася із КП(б)У, до якої вступив Блакитний, згодом уведений до складу її ЦК.

Однак навіть ставши членом КП(б)У, Блакитний не одразу переборює у собі «націоналістичні залишки боротьбизму». Це, наприклад, виявилось у статті «Комуністична партія України та шляхи її зміцнення», з якою він виступив у пресі в листопаді 1920 року, а далі – у виголошеній ним співдоповіді на V Всеукраїнській конференції КП(б)У. «Ідеалізуючи боротьбизм, Блакитний твердив, ніби КП(б)У зміцніла і стала позитивною силою тільки внаслідок вступу до неї боротьбистських кадрів. Водночас він нехтує російськими більшовицькими кадрами», – з обуренням писали про нього радянські дослідники.

Блакитний справді людина свого часу, безпосередній учасник багатьох знакових в українській історії подій: за часів Центральної ради потрапив до Лук'янівської в'язниці за антиурядову відозву «До робітників і селян України», очолював повстання проти гетьмана в Полтаві, був одним із лідерів боротьби з Денікінським наступом, в Одесі брав участь у створенні підпільної друкарні.

У 1920 році Блакитний засновує й редагує газету «Вісті ВУЦВК», яка стала центральним українським радянським виданням. У цей час він – нарком пропаганди УСРР, уведений у склад ВУЦВК, а тому у редакційній практиці змушений послідовно відстоювати офіційну урядову позицію. Сам редактор у «Вістях ВУЦВК» друкував статті й фейлетони, які підписував псевдонімом «Валер Проноза». Тематика статей, фейлетонів була найрізноманітніша – вони торкалась і міжнародних справ, і внутрішньогосподарських, і загальнокультурних, і літературно-мистецьких («Перемога радвлади на Україні», «Національна

політика пролетаріату», «Історичний анекдот»). Зокрема, у статті «Тим, що чекають», Блакитний зазначав: «Ми (комуністи) можемо відходити і відступати, але прийшли ми назавжди». Разом із тим він, повіривши в політику українізації й те що слова «українець» і «комуніст» можуть стояти поряд (як повірив і його товариш Хвильовий), пише, що «буржуазні націоналісти не можуть більше кричати про те, що радвлада чинить утиски українській мові, оскільки вона усіма засобами сприяє її розвитку». Фейлетони з'являлися разом з карикатурами, які малював Сашко – майбутній геній українського кінематографу Олександр Довженко. 1920-1921 року Блакитний очолює колегію Всевидаву (об'єднаного державного видавництва УСРР), найпотужнішого на свій час, у якому друкувалися сі найпомітніші твори й усі найпомітніші письменники – від Михайля Семенка й Валеріана Підмогильного до Миколи Хвильового й Павла Тичини.

У 1923 році з ініціативи Блакитного створене одне з перших літературних об'єднань в Україні – спілка пролетарських письменників «Гарт» (на противагу «сільським» письменника «Плугу»), до якої увійшли М. Хвильовий, П. Тичина, В. Сосюра, М. Йогансен, В. Поліщук та ін. (загалом – близько 200 членів в багатьох містах по всій Україні, де спілка мала свої відділення). У редагованій газеті Блакитний не може не відобразити перебігу літературного життя, у яке активно включається. Але в офіційному органі уряду розгорнутим літературним дискусіям було не місце. Так реалізувався новий проект Блакитного – журнал «Література. Наука. Мистецтво». М. Зеров зазначав, що у 1923 році «живу участь у літературному житті приймали газети: київський «Більшовик», що після реорганізації завів у себе досить великий літературний відділ, та харківські «Вісті» Всеукраїнського виконавчого комітету рад, що з другої половини року стали випускати щотижневий додаток «Література. Наука. Мистецтво» (ЛНМ)». Того ж року вийшло 12 номерів журналу.

У ЛНМ точилася гостра дискусія з приводу тогочасного літературного процесу. Симптоматичною в цьому плані виглядає стаття у № 18 (11 травня) за 1924 рік «Українська літературна академія», підписана криптонімом Г-н. У ній, зокрема, йшлося: «З деякого часу в Харківських літературних колах, що гуртуються довкола «Гарту» й «Плугу», зародилася думка про оформлення процесу зростання української революційної літератури в

інституції академічного типу, що самим появом своїм схарактеризувала б дозрілість нової української літератури та підводила під дальший її розвиток тверді, сталі підвалини». Називатися спілка мала Українською літературною академією. Утім, як засвідчила історія, проект не відбувся, натомість уже по смерті Блакитного амбітний план був фактично реалізований Хвильовим під іншою назвою – Вільна академія пролетарської літератури (ВАПЛІТЕ).

Саме Блакитний долучив до журналістики Майка Йогансена, який виступав на шпальтах ЛНМ переважно у ролі рецензента. Крім того, на сторінках ЛНМ з'явилися уривки роману, якому судилося стати «першим авантурним романом» в українській літературі. Йдеться про твір «Пригоди Мак-Лейстона, Гаррі Руперта та ін.», підписаний криптонімом Й. М., під яким ховався Майк Йогансен. 1 червня 1924 року в журналі опубліковано «Уривок із авантурного роману», а 8 і 15 червня – «Африка». Усі три частини пізніше включено до «Пригод...».

Але безперечно найбільш вагомою подією, пов'язаною не лише із «Культурою і побутом» (як від початку 1925 року називався журнал ЛНМ), не лише із журналістсько-видавничою діяльністю Блакитного, але – без перебільшення – із долею цілої генерації «розстріляного відродження» стала публікація у додатку до «Вістей ВУЦВК» циклу памфлетів Миколи Хвильового «Камо грядеши» із вольового рішення Блакитного, який не міг не усвідомлювати провокаційності випадів, але свідомо пішов на цей ризикований крок. «Перший лист до літературної молоді» «Про «сатану в бочці», або про графоманів, спекулянтів та інших просвітян» з'явився друком 30 квітня у №17, другий – «Про Коперника з Фрауенбурга, або абетка азійського ренесансу в мистецтві» – 31 травня у № 20, третій – «Про демагогічну водичку, або справжня адреса української ворончини, вільна конкуренція, ВУАН і т. д.» – 21 червня у № 23. Саме цим циклом відкрилася знаменита літературна дискусія 1925-1928 років, яка пізніше стала підставою для арешту Ялового, звинувачення Хвильового в захопленні фашизмом, масових репресій проти сотень українських інтелігентів.

Василь Блакитний – ініціатор заснування двох журналів, які стали прикметними не лише для буремних 1920-х. Вони існують досі, ставши вже не виданнями епохи, а виданнями-епохами в

історії української журналістики. Перший – «Червоний перець», який дуже швидко здобув популярність серед читачів і десятиліттями залишався найтиражнішим гумористичним журналом Радянського союзу. Другий журнал, який завдячує появою на світ невтомній натурі Блакитного – літературно-мистецький місячник «Всесвіт», який до сьогодні нагадує читачам: «Засновано 1925 року з ініціативи М. Хвильового, В. Блакитного, О. Довженка». Журнал проіснував три роки, після чого розпався й був відновлений тільки 1934 року.

Окремо слід говорити про підтримку Блакитного, яку він надавав молодим письменникам, користуючись зі свого високого партійного становища. Він – фактично «хрещений батько» в літературі для Григорія Косинки (Стрільця), адже саме в «Боротьбі» Блакитного з'явився друком перший твір новеліста – згадка з дитячих літ «На буряки», опублікована 4 травня 1919 року.

Редактор Блакитний зіграв поворотну роль і в житті Остапа Вишні. У «Розповідях про неспокій» Юрій Смолич зазначає: «Взагалі, не було б Блакитного, то, можливо, не було б і Вишні». Після гострих випадів проти білогвардійщини у 1919 році Вишня опиняється під загрозою розстрілу. «Невідомо, яка б була його дальша доля, – пише Смолич, – коли б не почав клопотатися його долею Блакитний: він через Центральний Комітет партії, членом якого він був, та через ВУЦВК, депутатом якого він теж був, визволив Вишню і привів до себе в редакцію». Так Остап Вишня почав працювати в газеті «Вісті» перекладачем, а пізніше почав писати власні фейлетони. Уперше літературний псевдонім Павла Грунського – Остап Вишня – з'явився 22 липня 1921 року в газеті «Селянська правда». За два роки (1923-1924) в одних «Вістях ВУЦВК» сатирик опублікував п'ятсот творів.

На «літературно-науково-мистецький» і «гартівський» період діяльності Блакитного припадає ще одне блискуче відкриття – відкриття для України таланту Миколи Куліща, на той час провінційного журналіста, який досі не поставив жодної п'єси. Ю.Смолич зазначав, що влітку 1924 року він «одержав від Блакитного з Харкова лист. Блакитний писав, що за відомостями, які він має від Дніпровського та редактора одеської газети «Чорноморська Комуна», в Одесі об'явився молодий початкуючий драматург. Блакитний доручав мені знайти цього драматурга і ознайомитися з його п'єсою – чи не придасться вона для

«гартованського» збірника п'єс для села? У постскрипті Блакитний ще додав: а може, це якраз і буде та п'єса, якої так потребує сучасний український театр?..». Блискуча редакторська й літературна інтуїція не підвела Блакитного.

У листопаді 1925 року проблеми із серцем, що від дитинства турбували Блакитного, знов нагадали про себе. Іван Сенченко згадував: «Блакитного поклали в лікарню в Померках, Хвильовий почав організовувати одвідування хворого Еллана. Ходило не менше як чоловік з десять: Тичина, Куліш, сам Хвильовий, Копиленко, Йогансен. Закликаючи товаришів до поїздки в Померки, він, це я сам чув, висував такі аргументи: треба одвідати хворого товариша, показати йому, що він не сам, що всі ми з ним, що справа, за яку він бореться, — і наша справа». 4 грудня 1925 року людини величезного запалу, гарячого революціонера й непересічного публіциста не стало.

Священницький син Василь Елланський; революціонер, політик Василь Блакитний; фейлетоніст, публіцист Валер Проноза; романтичний поет Вас. Еллан — у нього були різні імена, у ньому поєдналися непоєднувані риси. Він — син епохи, який заради цієї епохи убив у собі (чи принаймні сховав від світу) Вас. Еллана, залишившись в історії Василем Блакитним. Але епоха й система не оцінили його акту «душевного самогубства»: у 1937 році його визнали «антирадянським елементом». Без жодних пояснень і обґрунтувань. Бо він був справжнім сином епохи — епохи «Розстріляного відродження». Його посмертно тавровано, могилу спалюжено. Його ім'я стало в один ряд із жертвами репресій кривавого 1937-го — Л. Курбасом, В. Підмогильним, М. Зеровим, М. Бойчуком, Ю. Шполем, П. Филиповичем, М. Йогансеном, М. Кулішем...

Наук. кер. — Яременко Л.М., ст. викл.

АМЕРИКАНСЬКА «ЖИВА» ЛЕГЕНДА – ГАЗЕТА «THE WASHINGTON POST»: СУЧАНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ГАЗЕТИ

Ровенська Л., студ.

Розглядається сучасний стан та особливості щоденного видання «The Washington Post», з'ясовуються принципи побудови газети, роль реклами у ній. Подається інформація стосовно теми України на офіційному сайті видання.

Ключові слова: аудиторія, реклама, логотип, додаток, коментар, сайт.

Науковці приділяють багато уваги вивченню зарубіжної журналістики (Михайлов С.А., Соколов В.С., Вороненкова Г.Ф., Вартанова О.Л., Макеєнко Є.І., Ган М.П., Бреді Р. та ін.), та час не стоїть на місці, тому сучасний стан розвитку газетної справи потребує постійного вивчення.

У своїй роботі ми маємо намір дослідити особливості діяльності друкованого органу ЗМІ за нових умов, охарактеризувати будову та концепцію однієї з найдавніших газет Північної Америки, виявити тенденції щодо подачі інформації про Україну, її суспільне, політичне, економічне та культурне життя.

Предмет нашої роботи – американське видання «The Washington Post», об'єкт – номер цієї газети від 28 серпня 2009 р. та 138 матеріалів, знайдених на офіційному сайті газети (<http://www.washingtonpost.com>) з 1 січня по 22 березня 2010 р.

Звернемося до історії. Видання «The Washington Post» було засноване 6 грудня 1877 р. Стілсоном Хатчінсом, американським репортером та видавцем. Перший номер містив чотири сторінки, надруковані на жовтому (притаманному бульварній пресі) папері. Усі матеріали набиралися вручну, шляхом використання копіювального паперу, грамофонної голки та чорного графітового олівця. Перший випуск газети, накладом 10 тисяч примірників, складався з двох колонок коротких інформаційних матеріалів: про війну між Росією і Туреччиною, про сварки через дрібниці у парламенті Великої Британії, здоров'я Папи Римського та інше. Редакційна сторінка містила виступ редактора про політику та програму видання. Коштував примірник 3 центи. «The Washington Post» справила велике враження на аудиторію. Новини, виробничий

процес, результат роботи редакції – усе це відрізнялося від тогочасних видань якісною та новаторською подачею. Видавництво газети зробило рішучий крок уперед, коли у 1879 році придбало два друкарських пристрої-«помічники», які дозволили друкувати газету з обох сторін з потужністю 10 тисяч копій на годину. Таким чином газета завойовувала ринок збуту журналістської продукції.

У 1880 році Стілсон Хатчінс додає до свого видання ще й недільний випуск, стаючи першою міською газетою, яка виходить 7 разів на тиждень. У своїй редакції Хатчінс одним із перших почав використовувати машинний набір нової моделі лінотипу. Завдяки якісному оновленню технічної бази своєї газети, Хатчінс разом із журналістами здобувають авторитет та прихильність серед читачів.

У 1889 році Стілсон Хатчінс продає своє видання міністрові пошти та телеграфного зв'язку, конгресмену із Огайо, Берію Вілкінсону (Beriah Wilkins). Надалі за історією розвитку газети закріплюється багато імен, які невдовзі призвели до занепаду «The Washington Post». Але у 1933 році Юджин Меєр на аукціоні купує видання за \$825,000. Меєр переслідував не тільки фінансову мету (перетворити занепале підприємство на прибуткове), але й запровадження своїх поглядів у вигляді принципів щодо вільного, правдивого та пристойного друкованого видання. Так, 5 березня 1935 року на першій полосі своєї газети Юджин Меєр оприлюднив 7 принципів її діяльності. На його думку, саме вони могли зробити це видання успішним та масштабним. І, певно, не помилився... Ось деякі з цих принципів: газета повинна говорити всю правду, оскільки ця правда може послугувати матеріалом для вивчення важливих справ Америки й усього світу; все, що друкується, повинно бути читабельним як для молоді, так і для людей похилого віку; у гонитві за правдою газетярі повинні бути готові до матеріальних втрат, якщо останні стануть на захист добра та злагоди суспільства; видання повинно дотримуватися порядності щодо приватного життя.

Сьогодні «The Washington Post»:

- найбільше видання столиці США;
- одне з найстаріших у Північній Америці;
- зараховується до числа провідних щоденних газет у США;
- у 2006 р. журналісти «The Washington Post» отримали 22 Пулітцерівські премії та 18 премій Німана;
- входить до складу компанії під назвою «Вашингтон Пост»

компані», що підпорядковує синдикат послуг обслуговування населення «The Washington Post Media», «The Washington Post Digital» та офіційний сайт washingtonpost.com

«The Washington Post» – солідне приватне видання, яке може задовольнити смаки найвибагливішого читача. Газета друкується на папері великого формату з кольоровими та чорно-білими фотографіями. Тираж газети у звичайний день складає приблизно 715 тисяч примірників, у вихідні – 983 тисячі. Один номер коштує 75 центів. Матеріали розраховані на широку аудиторію, різні вікові категорії.

Щоденний номер газети має такі розділи: головна секція – це перша сторінка газети, національні («National»), міжнародні новини («International News»), бізнес («Business»), політика («Politics»), передовиця («Editorial»), рубрика («Думка»); до секції місцевих новин входять «Metro», «Sport», «Style», «Weekend» та «Classifieds». Недільний випуск включає рубрики з щоденного номеру та декілька спеціальних недільних рубрик – перспектива («Outlook»), що вміщує підрубрику «Думка» та передовицю, стиль та мистецтво («Style & Art»), подорожі («Travel»), комікси («Comics»), програму телебачення («TV Week») та журнал «The Washington Post Magazine».

Газета побудована за принципом «російської матрьошки»: в середині основної частини знаходимо 5 додатків різного спрямування. Купуючи номер такого видання, читач має величезний вибір того, що йому читати. Кожен додаток – окрема життєздатна газета. Додаток «Metro» вміщує відомості місцевого рівня про політику, бізнес, проблеми регіону, погоду та інше. Додаток «Style» розповідає про новини кіно, мистецтва, театру, світу книг. У ньому вміщено сторінку з коміксами, кросвордом та гороскопом. Люди, які цікавляться творчими здобутками своєї нації, безперечно, задовольнять свій інтерес. Все про спортивні події знайдете у додатку «Sport». Цікавим виявився додаток «Weekend». Місцеві жителі, а особливо гості міста Вашингтон, зможуть без проблем зорієнтуватися, де і за скільки можна весело, цікаво провести вільний час. Додаток складається з анонсів прем'єр фільмів та театральних вистав, концертів, матеріалів про нічне та клубне життя у Вашингтоні, про відкриття ресторанів, художніх галерей, кафе, організацію вечірок та інше. Якщо ж ви захочете щось придбати або продати, то за просто можете розмістити своє

або прочитати потрібне вам оголошення у додатку «Classifieds».

Об'єкт нашого дослідження – серпневий номер газети «The Washington Post» (28 серпня 2009 р.) – також розповів про деякі особливості цієї газети.

Логотипу у газети немає. Вважаємо, що за логотип можна прийняти оформлення назви газети «The Washington Post». Матеріали розміщені на 26 сторінках. Центральною подією для розповіді у номері стала смерть Едварда Кеннеді, сенатора від штату Масачусетс. На першій сторінці розміщено фото процесу вшанування пам'яті померлого. Усю п'яту сторінку займає фото Едварда Кеннеді з невеликим некрологом на його честь. Подібного роду некрологів в українській практиці не зустрічається. Далі знаходимо репортаж, підкріплений фотографіями, про процес прощання з сенатором його родини та жителів Вашингтону. Вражає той факт, що репортаж, займаючи місце з 6 по 9 сторінки, на 7, 8 та 9 сторінках «перебивається» величезною рекламою, яка займає 70-90 % від усієї площі на шпальті. На нашу думку, така верстка шпальти і використання подібної рекламної інформації у великій кількості поряд з матеріалом про померлу особу є недоречним та неетичним.

Реклама у цьому номері займає одне з чільних місць. Вона дуже виразна і одразу привертає увагу. Ми підраховали, що з 57 надрукованих матеріалів 35 – журналістські публікації, решта (22) – реклама. Більшість рекламної інформації займає 60-90% від усієї площі сторінки. Тому читач іноді може «загубити» матеріал, або взагалі його не помітити. Що ж, умови бізнесу диктують свої умови... У номері порушувалися теми грошових зборів, фінансів, кризових наслідків, вірусу грипу H1N1, голодовки та страйку членів Аль-Каїди у в'язниці суворого режиму; вміщені короткі новини з Китаю, Бразилії, Мексики, Гондурасу, Афганістану, Судану.

На жаль, у цьому номері матеріалів, які б торкалися теми життя в Україні, нами не виявлено.

Натомість їх було знайдено на офіційному сайті газети (<http://www.washingtonpost.com>) у кількості 138. Із них 33 матеріали безпосередньо стосуються аспектів українського життя, 11 – побічно та де-не-де згадується Україна, 82 – це фотографії, відзняті під час виборів президента України у 2010 р., 2 – фотографії спортивної тематики. Журналістські матеріали, як і фотографії, в

основному стосуються теми виборчого процесу на Україні, перспектив нашої країни за нового президента.

В основному інформація про Україну подається у вигляді коротких аналітичних коментарів журналістів, підкріплених думкою компетентних осіб («Ukraine's democratic evolution on hold», «Ukraine opposition challenges Yanukovich in court»). Виявлено 2 матеріали, де Україна згадується як країна, де знаходяться сотні місць масового захоронення людей під час Голокосту («Holocaust's untended graves»). Зустрічаються публікації у вигляді заміток з аналітичним коментарем («Ukraine to pass law scrapping NATO ambitions»).

Газета «The Washington Post» завдяки ефективній політиці своїх видавців та редакторів досягла високого рівня подачі інформації не тільки на сторінках газети, але й сайту. Різноманітність кожного номеру свідчить про злагоджену роботу всього колективу редакції. До негативних моментів можна віднести, на нашу думку, зловживання рекламою на сторінках видання, а також одноплановість висвітлення аспектів життя України у заданий нами період.

Наук. кер. – Жиленко І.Р., канд. філол. наук, доц.

ЗАСОБИ ЕКСПРЕСІЇ МОВИ (ПЕРИФРАЗ) У ПАМФЛЕТАХ М. ХВИЛЬОВОГО

Євтушенко В., студ.

Шляхом аналізу циклу памфлетів «Камо грядеши» та «Думки проти течії» М. Хвильового з'ясовується як перифраз може виступати засобом експресії мови та слугувати для створення комічного ефекту.

Ключові слова: засоби експресії, публіцистика, перифраз, сарказм, памфлет, вплив на читача.

М. Хвильовий – український поет, письменник, публіцист. Його памфлети багатьма дослідниками й читачами вважаються зразковими і слугують чудовим академічним прикладом для наслідування. У період літературної дискусії 1925–1928 рр. вони були своєрідним «каменем спотикання», каталізатором суспільної ситуації. Саме про це й пише С. Гречанюк: «Його статті й

памфлети, написані гостро й дотепно, в кращих традиціях полемічної літератури, не тільки збурювали й виконували роль каталізатора – вони несли і багато посутнього, цінного, того, що лягло у спільний знаменник тогочасної дискусії і сьогодні сприймається як наше, без його авторства» [1, с. 131].

Яскрава особистість М. Хвильового як у 20–30-ті рр. ХХ ст., так і на початку ХХІ викликає жвавий інтерес багатьох дослідників: Ю. Бойко (Блохін), П. Голубченко, С. Гречанюк, Д. Донцов, М. Жулинський, Ю. Лавріненко, І. Лисяк-Рудницький, Л. Ставицька, О. Руденко-Десняк, Ю. Шерех. Зараз його публіцистика широко досліджується в дисертаційних роботах, монографічних наукових працях, статтях. Зокрема дисертантка з Харкова А. Микитенко на прикладі памфлетів М. Хвильового спростовує твердження «про неактуальність сатиричних творів радянської епохи, аналізує способи творення комічних образів, доводить, що за допомогою певних прийомів (сатиричного персонажу, сатиричної картини, сатиричного словесного образу, комічної деталі) полеміст висміює своїх опонентів і графоманів» [2].

Не дивлячись на широке коло дослідників і розмаїття напрямів досліджень життя й публіцистичної творчості М. Хвильового, перифрази в публіцистиці цього автора детально не вивчалися. Саме в цьому полягає новизна нашого дослідження.

Дослідження цієї теми вбачається нам важливим етапом у вивченні творчості М. Хвильового як публіциста та публіцистики як такої загалом, оскільки саме через дослідження конкретних творів ми маємо можливість не лише вивчити індивідуальні особливості стилю автора, але й можемо встановити закономірність та визначити спільні характерні риси жанру зокрема. Досліджуючи детально перифрази автора ми можемо відслідкувати його бачення, оцінку та ставлення до описуваних предметів. У цьому – актуальність теми дослідження.

Об'єктом є памфлети М. Хвильового – «Камо грядеши» та «Думки проти течії». Предметом – засоби експресії (перифраз) у мові памфлетів. Мета полягає у засобів експресії мови памфлетів М. Хвильового, а саме перифразу, як засобу, що служить для заміни прямої назви предмета. Для цього потрібно виконати такі завдання: з'ясування дефініцій «памфлет» і «перифраз», виділення типів перифразів за їх призначенням та функцією в тексті, визначення мети їх використання.

Для досягнення мети й виконання поставлених завдань ми застосували загальнонаукові методи дослідження, зокрема історичний, класифікація, типологічний аналіз, метод актуалізації та аналіз текстів.

Такий засіб емоційної лексики як перифраз досліджували О. Галич, Л. Завгородня, І. Кобилянський, М. Коломієць, А. Новиков, Є. Регушевський, О. Шаповал. У той же час бракує досліджень, присвячених проблемі використання перифразу як елементу загострення читацького сприйняття на шпальтах регіональної комунальної преси. Саме в цьому й виявляється актуальність нашої роботи.

Отже, спочатку з'ясуємо що таке памфлет. В. Здоровега дає таке визначення: «Памфлет – переважно безсюжетний сатирично-публіцистичний твір, в якому автор, вдаючись до гострої іронії та сарказму, гнівно таврує суспільно-небезпечні, на його думку, насамперед політичні явища і вади» [3, с. 252]. І. Михайлин у свою чергу вважає, що памфлет: «один з найголовніших жанрів соціальної критики, злободенний, гостросатиричний твір, викривальний пафос якого спрямований на нещадне осміяння суспільно шкідливих явищ, організацій і відомих осіб» [4, с. 83]. А. Микитенко, дослідивши засоби публіцистичної виразності у памфлетах саме М. Хвильового, дала таке визначення цього терміна: «памфлет – це художньо-публіцистичний твір на актуальну тему, призначений для прямого впливу на громадську думку, стилю якого притаманні афористичність, експресивність, ораторські інтонації, образність, іронія, згущена до сарказму» [2].

Сам М. Хвильовий говорив, що: «Хоч ми в інституті шляхетних дівчат і не вчилися, але розуміємо, що памфлет без «ядрьоних» «ізмів» – не памфлет» [5, с. 404].

Проте, «ядрьоними» «ізмами» в памфлетах може бути не тільки сарказм. Автор це доводить, викриваючи суспільно-небезпечні явища за допомогою перифразів.

Тож, наступне, що з'ясуємо, – перифраз. Літературознавчий словник-довідник подає таку дефініцію: «Перифраз – мовний зворот, який вживається замість звичайної назви певного об'єкта і полягає в різних формах опису його істотних і характерних ознак» [6, с. 546]. Л. Завгородня говорить, що: «традиційно в лінгвістиці під перифразом розуміють вторинну назву, яка є засобом образно-описової характеристики і виступає синонімом до слова чи

вислову, що є основною назвою предмета» [7, с. 75].

Керуючись цими визначеннями, ми виділили в памфлетах М. Хвильового такі типи перифразів за їх призначенням та функцією в тексті:

- Утворені від власних назв, узагальнюючі;
- Анонімні;
- Традиційні;
- Образливі, або вульгарні – для створення іміджу певної людини, явища;
- Іронічні;
- Варваризми;
- Фразеологічні.

Розглядаючи кожен із цих видів окремо, можемо відзначити діяльність тогочасних літературних угруповань у контексті історичних подій, ставлення до них та їхніх лідерів М. Хвильового, його оцінка мистецької ситуації та відповідно стереотипи, створені його памфлетами у свідомості читачів.

Отож, перший тип – узагальнюючі перифрази. Вони утворені від назв літературних організацій. Так, наприклад, «Плуг» – утворена 1922 року, спілка селянських письменників. Її членів М. Хвильовий називає плужанами [5, с. 390]. Спілка пролетарських письменників – «Гарт», її члени відповідно – гартованці [5, с. 390]. Напостівці [5, с. 390] – прибічники напостівської платформи.

Анонімні перифрази М. Хвильовий використовує для позначення типових особистостей. Так, відповідаючи у своїх памфлетах одному із просвітян, автор називає його «енком». Далі поруч із останнім з'являється ще й інша особа: «сотні «просвітян» [...] виступають по різних радянських журналах з «червоними» фразами під прізвищами якогось «ця» чи «енка» [5, с. 394].

На позначення людини, якій М. Хвильовий у своїх памфлетах відповідає, він використовує традиційні перифрази, які не містять оцінки, не мають експресивного забарвлення, не несуть інформації про ставлення автора до особи, групи осіб. Це такі перифрази: наші опоненти [5, с. 407], наш літературний супротивник [5, с. 428], наш друг [5, с. 430], російський критик (про Воронського) [5, с. 437], (цей) товариш [5, с. 459]. А також вже стереотипізовані перифрази, як, наприклад, про Плеханова – «батько російського марксизму» [5, с. 406].

Образливі (вульгарні) перифрази автор використовує для

надання оцінки певній особі, предмету, явищу. В таких перифразах яскраво відображене ставлення М. Хвильового до того, про що він пише. Такі перифрази найбільш експресивно забарвлені, іноді вони утворені від вульгарних слів, або створюють вульгарний образ. Так, наприклад, діяч просвіти стає «сатаною в бочці» з гопаківсько-шароваристої, тепер ультра-червоної «Просвіти» [5, с. 391], а в сумі члени «рідненької» (так М. Хвильовий називає «Просвіту») – «різні свистуни і провокатори», «літературні спекулянти і профанатори» [5, с. 391-392]. Їхню діяльність він характеризує як червону «графоманію», безшабашну або «сатанинську» свистопляску [5, с. 401-402]. Учнів «Просвіти» заслужено чи ні він називає «синами похабного «сатани» з «ультра-міщанської «бочки» [5, с. 401].

Згодом, анонімний «енко» стає «Заратустрою з задрипанок» [5, с. 423], а Україна – «хохландією» [5, с. 444].

Проте не лише «Просвіту», «яку самоварники й аршинники з пролеткульту доконали» [5, с. 434], критикує М. Хвильовий. Стосовно літературного угруповання «Молот», він говорить, що це «колоніальне володіння «енків», чи просто «молотівська» колонія» [5, с. 395-396]. Письменників-прихильників С. Петлюри називає «політичними прохвостами з міщансько-петлюрівського табору», «петлюрівською наволоччю» [5, с. 440].

Поряд із цими перифразами автор також вживає іронічні, називаючи Шпенглера «фашистським мислителем» [5, с. 391], а С. Пилипенка – «богатирем Єрусланом Лазаревичем», «маестро», «гросмейстером» та «папашею» [5, с. 428-429].

Широко присутні в памфлетах М. Хвильового й перифрази-варваризми, тобто іншомовні, розмовні слова записані транслітерацією. Так наприклад читаємо, що «енко» з «глибокомисленним вираженім во взорє» дозволяє собі говорити про критику. Через таку критику М. Хвильовому мало не довелося «бити стулья» [5, с. 461], хоча О. Копиленко і не «возомнил о себе» [5, с. 461]. Проте, за словами М. Хвильового, сухим з води вийти не довелося, бо Ол. Дорошкевич у своїй статті розкриває першого як «обличителя «Просвіти» [5, с. 464].

Не скупиться М. Хвильовий і на розмовну лексику. Наприклад, характеризуючи оповідання того ж таки «енка», він вживає такі слова як «циндент» (замість інцидент) та «сторії» (замість історії) [5, с. 400].

Фразеологічні перифрази – це ті, які вживаються найчастіше

і є частиною сталого фразеологічного звороту. Вони майже позбавлені зв'язку зі своїм першопочатковим семантичним значенням, оскільки є штапованими. Так само і їхня експресивна забарвленість. Проте, М. Хвильовий використовує такі вирази досить поширено. Наприклад, замість виразу «нещирі сльози» він використовує фразеологічне «крокодиляча вода» [5, с. 394]. Для опису сучасних літературних творів він трансформує фразеологізм про «три мішки гречаної вовни» [5, с. 412]. Окрім цього автор широко використовує такі фразеологічні звороти як «ведмежа послуга» [5, с. 461], «чорт його знає» [5, с. 450], «прийняв за чисту монету» [5, с. 465], «коли гармати говорять – музи мовчать» [5, с. 416], «чув дзвін, та не знає де він» [5, с. 423], «все, що на користь нашим ворогам, є на шкоду нашим приятелям» [5, с. 439].

Не зважаючи на таку різноманітність перифразів та інших засобів експресії мови в памфлетах М. Хвильового, можемо сказати, що майже всі вони використані автором для єдиної мети: комізувати об'єкти опису, показати своє ставлення до них, викрити їх соціальну небезпеку та створити відповідне уявлення про них у свідомості читача. Тобто таким чином, через сміх та жарти, вплинути на публічну думку.

Саме за допомогою перифраза, на думку О. Галича, цього й можна досягнути. «При дотриманні певної міри перифраз може виступати як засіб художнього увиразнення мови. Зокрема, він дуже часто використовується з метою створення комічного враження» [8, с. 219].

Стосовно засобів комізму, зокрема у памфлетах М. Хвильового, писала А. Микитенко: «сміх у памфлетах М. Хвильового має різноманітну тональність – від доброзичливого жарту до відвертого глузування. Цей тон залежить від того, на кого спрямований сміх. У памфлетах присутня сильна суб'єктивізація, проте іронія та сарказм є не просто виявом емоцій, вони входять до системи засобів аргументації, містять певне змістове наповнення» [2]. А вивчаючи суб'єктивне ставлення М. Хвильового до подій того часу, можемо вийти на його світоглядні ідеали й відповідно подальше вивчення його публіцистики.

Таким чином можемо сказати, що використання М. Хвильовим перифразу як засобу експресії мови у циклах памфлетів «Камо грядеши» та «Думки проти течії» цілком виправдане, оскільки таким чином він створює певну пастку для

читача, за допомогою якої все глибше й глибше затягує його до сприйняття тексту, заглиблення в літературну дискусію та спроб розшифрувати, які особи та явища приховуються за назвами подібними до «енко» та «сатанинська» свистопляска».

БІБЛІОГРАФІЯ:

1. Гречанюк С. На тлі ХХ століття: літ.-критич. нариси / Гречанюк С. – К. : Рад. письменник, 1990. – 311 с.

2. Микитенко А. М. Автореф. дис. на здобуття ступ. канд. філол. наук. Засоби публіцистичної виразності та дієвості (на матеріалах памфлетів і нарисів М. Хвильового). – Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2005. – 16 с.

3. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : [підруч.] / Здоровега В. Й. – [2-е вид.]. – Львів : ПАІС, 2004. – 268 с.

4. Михайлин І. Л. Основи журналістики : [підруч.] / Михайлин І. Л. – [3-є вид.]. – К. : ЦУЛ, 2002. – 284 с.

5. Хвильовий М. Твори: У 2 т. – К.: Дніпро, 1990. – Т. 2. – 925 с. Т. 2: Повість. Оповідання. Незакінчені твори. Нариси. Памфлети. Листи / Упоряд. М. Г. Жулинського, П. І. Майдаченка.

6. Літературознавчий словник-довідник / [Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін.]. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

7. Завгородня Л. В. Перифрази як засіб стереотипізації соціальної інформації / Л. В. Завгородня // Наукові записки Інституту журналістики. – К. : Інститут журналістики, 2002. – Т. 7. – С. 75–78.

8. Галич О. А. Теорія літератури : [підруч.] / Галич О. А., Назарець В. М., Васильєв Є. М. ; [за наук. ред. О. А. Галича]. – К. : Либідь, 2001. – 488 с.

Наук. кер. – Садівничий В.О., канд. наук із соц. ком., ст. викл.

КОЛІР ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ В РЕКЛАМІ

Котляр А., студ.

У зв'язку зі стрімким розвитком психології реклами, а відтак і кожної з її галузей, зростає і конкуренція між рекламними компаніями. Колір як інструмент дієвості рекламних звернень займає осібне місце у дослідженнях психології реципієнта.

Ключові слова: колір, емблема, мережа, дизайн.

Серед дослідників, що стоять у витоків вивчення даного питання: науковець Ісаак Ньютон, психолог Карл Флехінгаус,

психіатр Макс Люшер, співдиректор CRG (Capital Research Group) Ніколас Коро, художник Василь Кандинський, літератор Іван Франко та ін.

Колір впливає через гіпофіз на вегетосудинну систему людини, викликаючи відповідні емоційні реакції. Перше серйозне дослідження в цій галузі провели понад півстоліття тому психолог Карл Флехінгаус і психіатр Макс Люшер. Саме вони розробили доктрину про фізіологічність кольору і довели, що абсолютно всі люди рівноадекватно сприймають вісім основних кольорів - червоний, синій, жовтий, зелений, фіолетовий, коричневий, чорний, сірий. До речі, першими фундаментальними науковими роботами про кольоросприйняття прославився Ісаак Ньютон. Ще у 1672 році він висловив думку про те, що при змішуванні всіх спектральних компонентів виходить ніяк не пофарбований, тобто білий колір.

У вивченні особливостей впливу кольору на споживачів найбільшу популярність здобув уже згадуваний професор Макс Люшер - класик колірної галузі. Він довів і те, що сприйняття кольору залежить від емоційного стану людини. Колір не лише викликає відповідну реакцію в залежності від емоційного стану, але і формує її.

Розглянемо, як враховують психологію кольору розробники логотипів для мережевих супермаркетів. Одразу слід зазначити, що один і той же колір представниками економ-сегменту і преміального класу сприймаються по-різному. Те, що для одних здається бідним, порожнім, для інших є статусним - кольором, на тлі якого вони індивідуальні. До «багатих» кольорів закономірно відносять білий, чорний і сірий. Досить звернути увагу на оформлення більшості бутиків. Їх кольорова палітра не виходить за межі цього «трикутника». Наприклад, «VD One», «Hugo Boss», «Louis Vuitton», «Zara», «Apple» та ін. Проте ж, якщо у цій же палітрі оформити, скажімо, продуктову роздрібну мережу нижнього та середнього цінового сегмента, багато споживачів її просто не помітять, не сприймуть як магазин продуктів. На думку Ніколаса Коро, одним із доцільних і успішних прикладів колірної рестайлінгу в мережевих продовольчих магазинах є приклад «Абетки Смаку». Сірий (нівелює емоції, характерний для корпоративного сприйняття стилю бізнесу) у поєднанні з салатним і білим дає чіткий імпульс для бізнес-орієнтованої аудиторії - «тут

свіжі й гідні мене продукти». У результаті «Азбука Смаку» має свою преміальну аудиторію.

Для ситуацій, коли потрібно екстрено привернути увагу до чогось нового, існує тільки червоний колір. По хвилях сприйняття він через кришталик ока першим приходиться без спотворення. За Іваном Франко, саме червоний був першим кольором, який відрізняла первісна людина-дальтонік. Червоний уособлює не тільки агресію, але і пристрасть, активність. Він ефективно працює як моментальний комунікатор. За такою схемою, вірогідно, працює логотип мережі «Ашан» - яскраво червоні літери із зеленим перетином-пташкою на першій літері. Діє збудливо, але завдяки зеленому обіцяє гармонію та задоволення потреб і бажань.

Не даремно включила до своєї емблеми червоний колір і мережа Еко-маркетів. Стосовно ж білого та синього на ній можна сказати, що перший нейтралізує «агресію» червоного, ніби переконає, що «все буде добре», впливає на психіку, як чистота і мовчання, але, як пише у книзі «Про духовне у мистецтві» художник В. Кандинський, - мовчання не пусте, а сповнене можливостей. Синій же діє заспокійливо, зменшує рівень тривожності, понижує напругу і кров'яний тиск, також символізує порядок та стабільність. У результаті маємо червоний-маяк, що привертає увагу, білий, що заспокоює, знівельовує раптовий сплеск емоцій та синій, що дає упевненість та бажання купувати.

Ще одним прикладом доцільного кольорового поєднання є логотип мережі «Villa». Яскраво-жовтий, на думку психологів, - колір життєрадісний, сприяє вирішенню завдань і проблем. Якщо виходити з твердження, що жовтий - це суміш зеленого і червоного, то він поєднує в собі властивості обох. Жовтий стимулює мозок, викликає збудливу напругу, що вимагає розрядки. Він тонізуючий, фізіологічно оптимальний, стимулює зір і нервову діяльність, збуджує апетит. Червона ж підсвітка жовтих літер формує ніби рамку, що додатково привертає увагу реципієнта.

Логотип всесвітньо відомої мережі «ІКЕА» поєднує жовтий та синій. Перший, як колір оптимізму, життєрадісний та здоровий, другий - символ затишку та глибокої гармонії з собою та довкіллям. Як результат маємо дієвий стимул: «тут я зможу купити все від стільця до подушки, і це зробить мій дім затишним, а мене у ньому - щасливим, відпочившим, таким, хто насолоджується життям».

Отже, вплив кольору на підсвідомість реципієнта, потенційного покупця, є беззаперечним. Головне, правильно поєднувати кольори у відповідності до цілей впливу на аудиторію та, обов'язково, до її можливостей (для середнього класу, високого і т.п.) і гендерних особливостей. Дизайн та колористика еволюціонують по годинно, психіка реципієнта досліджується все глибше. Тому, аби здобути пальму першості, слід мати на увазі беззаперечний вплив кольору на дієвість та ефективність рекламного звернення.

Наук. кер – Яременко Л.М., *ст. викл.*

ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ: ДИТЯЧА ПРЕСА КІНЦЯ ХІХ - ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Халімоненко С., студ.

На основі порівняльної характеристики друкованих видань для дітей Східної та Західної України розглядаються розвиток та основні риси дитячої періодики кінця ХІХ- початку ХХ століть. Ключові слова: преса, цензура, дитячі видання, Галичина, часопис «Дзвінок», Наддніпрянська Україна, журнал «Молода Україна», дитяча субкультура, національне виховання.

*«В дітей мені хотілося перелити
свою душу й думку...»*

Олена Пчілка

На межі ХІХ-ХХ століть пресовидання в Україні хоч і мало певний рівень розвитку, але не характеризувалося динамікою та незалежністю. Це було зумовлено різними проявами політичного життя України та держав, під владою яких вона була. Під утиском знаходилися майже всі українські видання, в тому числі й дитячі. Розвиток періодики, зокрема для дітей, гальмували цензурні заборони: Валуєвський циркуляр 1863 р., Емський указ 1876 р. тощо. У 1895 р. в Україні з'явилася заборона Головного управління в справах друку видавати українські дитячі книжки. Вона завершила ряд табу на все українське в ХХ ст. Якщо в Росії з 1850 до 1900 року виходив 61 національний дитячий журнал, то відповідно в Україні рідною мовою видавалося за неточними підрахунками не більше десятка журналів та альманахів. Більша їх частина – у Західній Україні.

Найперші періодичні дитячі видання з'явилися в другій половині ХІХ ст. спочатку в Галичині, потім в підросійській Україні. Видавалися такі часописи: «Домова шкілька» (Відень, 1854-1856), «Приятель детей» (Коломия, 1881-1883), «Бібліотека для молодіжі» (Чернівці, 1885-1914) та ін. Прикметною ознакою дитячої періодики того часу були рукописні видання. Так, протягом 1892-1894 рр. в Слобідській Україні Христя Алчевська видавала дитячий рукописний журнал «Товариш» (Харків).

Одним із найпомітніших дитячих видань був львівський часопис «Дзвінок», який виходив з 1890-го до 1914 року. Це був ілюстрований двотижневик для дітей середнього і старшого шкільного віку. З 1907 р. часопис видавався з «Додатком для малих читачів».

Засновник і головний редактор В. Шухевич писав: «Дзвінок» – се моє дитя, котре я вигрівав довго, поки воно світ побачило». І хоча «Дзвінок» був популярним серед західних читачів, однак не мав великої кількості передплатників – всього 264 особи, а щоб оплатити всі витрати, треба було, як мінімум, 320. Тому редакція намагалася популяризувати видання і в підросійській Україні. Але ця спроба була невдалою, оскільки російський уряд не дав на це дозволу [2].

«Дзвінок» друкувався українською мовою. Усі східно- та західноукраїнські діалектизми по можливості замінювалися літературними словами. Це робилося не тільки для відродження української літературної мови як такої, але й для формування в дитячій свідомості уявлення про єдину рідну мову.

Центральне місце на шпальтах «Дзвінка» займали твори українських поетів, письменників, драматургів та байкарів. Зокрема С. Руданського, І. Нечуя-Левицького, А. Кримського, О. Кониського, А. Могильницького, Олени Пчілки, Лесі Українки, Уляни Кравченко. Регулярним дописувачем до журналу був Б. Грінченко. У часописі побачили світ його поезії «Ластівка», «Матері», «Шевченкова могила», байки «Жалісливий вовк», «Жаби», «Сорока», оповідання «Олеся», «Грицько», «Украла». Саме у «Дзвінку» дебютував М. Коцюбинський з першим віршем «Наша хатка».

На змістовний рівень часопису вплинуло і те, що в 90-х роках постійним його співробітником став класик та теоретик дитячої літератури, автор відомої казки «Фарбований лис» І. Франко.

«Дзвінок» на своїх сторінках друкував біографії відомих письменників, композиторів, художників, учених, видатних постатей минулого. У науково-популярних публікаціях увага приділялася питанням історії, літературознавства, етнографії, природничих наук тощо. Зокрема це статті «Дерево какао», «Слон», «Кава», «Пальми», публікації про політичну ситуацію в Росії, повінь у Парижі, святкування Нового року у Філадельфії, храм св. Петра в Римі, католицьку державу Ватикан тощо.

Існували в журналі постійні рубрики: «Задачі, ребуси, шаради», «Сміховинки», «Забави» та інші. Таку рубрику «Загадки і жарти дідуся Кенира» вів найактивніший дописувач журналу чернігівський байкар Л. Глібов. Він став своєрідним «містком» між Сходом та Заходом країни як дитячий письменник, автор книжок-метеликів. Цікавий і той факт, що четвертий номер галицького журналу за 1891 р. був повністю присвячений 50-річчю наддніпрянського байкаря.

Задля наближення модерної європейської культури до українських дітей на сторінках «Дзвінка» друкувалися переклади найкращих творів класиків іноземної літератури. Так, уміщувалися українські переклади казок братів Грімм, Ш. Перро, В. Гауфа, Г.-Х. Андерсена [4], Р. Кіплінга та Р. Бернсона [2]. Друкувалися й перекладені твори російських письменників: у №12 журналу за 1892 р. було опубліковано оповідання І. Тургенєва «Не хлібом єдиним жив буває чоловік». Цим часопис виховував дітей та юнацтво у високому мистецькому та демократичному дусі.

Текстову частину журналу супроводжували чорно-білі ілюстрації. Постійно ілюструвалися казки І. Франка. Першим їх ілюстратором став Т. Копистинський [3].

У Східній Україні перше подібне видання для дітей з'явилося лише через 17 років у Гадячі, на Полтавщині. О. Драгоманова-Косач, більш відома під псевдонімом Олена Пчілка, у 1907-1916 рр. видавала журнал «Рідний край». При ньому в 1908 р. нею було засноване дитяче видання «Молода Україна», яке проіснувало, як і «Дзвінок», до 1914-го р. [1]. У першому числі часопису Пчілка виклала основні засади редакційної концепції у програмній статті «До милих читачів «Молодої України». Письменниця займала принципову позицію щодо спадкоємності національного виховання дітей у сім'ї, від початкової до старшої школи. «В дітей мені

хотілося перелити свою душу й думку...», – говорила Олена Пчілка, успішна мати шістьох дітей.

Видання «Молода Україна» було виключно україномовним. Передплачували його не лише в Україні, а й за кордоном. Фінансувався часопис власними коштами Олени Пчілки. Та через незадовільний матеріальний стан журнал видавався нерегулярно – вийшло 64 номери [1].

Олена Пчілка, крім того, що була головним редактором, виступала і як одна з центральних авторів часопису, підписуючись різними псевдонімами: Бабуся, Бабуся Олена, О. Б-а, П., К-ч., Кочубеївна, Княжна Кочубеївна, О. Колодяжинська, Хтось, Цяцька [4]. На сторінках «Молодої України» друкувалися поезії Т. Шевченка, Х. Алчевської, Б. Грінченка, С. Васильченка, С. Руданського, Г. Григоренка, О. Олеся, Лесі Українки та інших. Журнал залучав молодих талантів. У 1911 р. з віршем «Зимовий танок», а у 1912-му з оповіданням «Кузьмик і Семенко» виступив юний М. Рильський.

Серед авторів місячника були і його малі читачі. Від 1911 р. на сторінках «Молодої України» активно публікувалася дванадцятирічна учениця земської школи М. Ткаченківна (твори «Дощик», «Мое курчатко», «Сирітка» та ін.) [1].

Щоб розширити світогляд та збагатити культурний потенціал української дітвори, «Молода Україна», як і «Дзвінок», друкувала багато українських перекладів творів світової літератури. Зокрема оповідання Ч. Діккенса, казки Г.-К. Андерсена та Дж. Свіфта. Увазі дітей пропонувалися переклади російських творів М. Лермонтова, М. Гоголя, Л. Толстого.

На сторінках видання публікувалися науково-популярні статті, народні казки, дитячі пісеньки, ігри, колісанки, загадки, прислів'я, скоромовки. Ще зміст журналу складали колядки і щедрівки, а також візерунки для вишивання [1].

Отже, кінець ХІХ – початок ХХ століть – це період, на який припадає зародження повноцінної національної та відносно самостійної преси для малих читачів на Сході та Заході України. Яскравими її представниками є львівське видання «Дзвінок» та гадяцьке – «Молода Україна».

Обидва часописи мали спільні риси та ставили перед собою єдине завдання – консолідувати українських дітей заради національної ідеї.

Українська мова видань дозволила дітям відчутти себе справжніми українцями, вивчаючи та постійно вдосконалюючи рідну мову. Для становлення української дитячої субкультури це мало виняткове значення, оскільки утверджувало думку про можливість функціонування як оригінальної україномовної творчості, так і світової класики в колі дитячого читання, виховання та розвитку [1].

Проте часописи мали і відмінності. «Дзвінок» у порівнянні з «Молодою Україною» в політичному та цензурному аспектах мав більшу самостійність. Він і виходив частіше, і друкувалися в ньому представники всієї літературної України. Хоча розповсюджувати видання заборонялося на сході держави. Натомість, східна «Молода Україна» набула визнання не тільки всеукраїнського, а й закордонного.

Обидва видання забезпечили собі безперечний загальнонаціональний авторитет та визначну роль у процесі національно-культурного виховання української дитини та відродження нації.

Список використаних джерел:

1. Антипчук Н. Журнал «Молода Україна» Олени Пчілки, його ідейно-естетична та виховна цінність [Електронний ресурс] / Н. Антипчук. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Umlsh/2009_6/Antypchuk.pdf.
2. Бурачок Л. Джерела до вивчення життєвого шляху та громадської діяльності Володимира Шухевича (1849–1915 рр.) [Електронний ресурс] / Бурачок Л., Шологон Л. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nikp/2008_14/chologon,%20burachok.pdf.
3. Купчинська Л. Ілюстрування казок Івана Франка на західних землях України (1890-1939) [Електронний ресурс] / Л. Купчинська // Вісник Наукового тов. ім. Шевченка. Серія мистецтвознавства. – 2007. – № 35. – Режим доступу : <http://www.ntsh.org/papers?page=2>
4. Нагорна О. М. Ретроспективний аналіз становлення і розвитку дитячої періодичної преси в Україні (з кінця XIX ст. до 1991 року) [Електронний ресурс] / О. М. Нагорна. – Режим доступу : http://www.bdpu.org/scientific_published/apsf_20_2009/nagorna.pdf.

Наук. кер. – Яременко Л.М., ст. викл.

ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ: «УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ»

Євтушенко В.В., студ.

Національна журналістика у всі часи намагалася виконувати об'єднуючу функцію. На сторінках преси завжди висвітлювалися найбільш гострі та актуальні питання часу. Українське питання від початку свого зародження і до сьогодні залишається таким. Глибокий інтерес до цього питання зумовлений не лише територіально-географічним розташуванням України, що безперечно є одним із плюсів, але і впливом цього питання на міжнародну дипломатію.

Перше найбільш ґрунтовне дослідження українського питання датується 1910-1914 роками, коли в щомісячному науково-літературному та суспільно-політичному журналі «Украинская жизнь» було опубліковано праці відомих діячів того часу, таких як М. Грушевський, Д. Донцов, В. Дорошенко, С. Єфремов, Ф. Корш, С. Петлюра, С. Русова.

Важливо зазначити, що журнал видавався в Москві та був російськомовним. Це деякою мірою пояснюється завданнями, які ставив перед собою авторський колектив. У 1914 році редакція «Украинской жизни» вирішує випустити книжку «Українське питання» за матеріалами свого часопису. У передмові до російськомовного видання видавці зазначають: «Мета цієї книги – дати російському суспільству матеріал для вироблення правильного принципового ставлення до українського питання, внести до його оцінки необхідну об'єктивність і спокій висвітленням тих сторін і основ українського руху, які на сьогодні або ігноруються, або перекручуються його антагоністами. Видавці вважатимуть своє завдання досягнутим, якщо цьому нарисові вдасться хоча б частково роз'яснити нагромаджені довкола українського питання упередження і непорозуміння, розкрити тісний зв'язок українського руху з глибокими коріннями народного життя і довести поєднання задоволення українських прагнень із загальнодержавними інтересами».

Видання розходить миттєво і видавці вирішують випустити повторний тираж. Рівно через рік з'являється другий тираж «Українського питання». «А після закриття журналу більшовицькими властями 1917 року ця книга виходить у світ

третє, вже переробленою й доповненою матеріалами, зібраними фактично за гарячими слідами подій». Більше ніж сімдесят років це видання вважалося арештованим. Як зазначає М. Тимошик, «єдиний примірник «Українського питання», що знаходився в спецсхових нинішньої Національної парламентської бібліотеки, підлягав щорічному ретельному обстеженню з метою виявлення можливих її користувачів, чи, боронь Боже, здійснення анонімним читачем бодай мінімальних витягів», про що свідчать відбитки штампів з позначкою «проверено».

Структура книги наближена до довідкового видання і свого часу вона такою і була, «оскільки насичена величезною кількістю персоналій, колосальним історичним фактажем, поданим без зайвого белетристичного чи публіцистичного шарму, політичної пристрасності чи ідеологічної упередженості», – так характеризує цю книгу М. Тимошик.

Автори намагалися різнопланово розглянути матеріал стосовно українського питання: починаючи від фактів, що доводять самобутність української історії, мовного питання і закінчуючи політичним становищем України та прогнозами на майбутнє. Вони охоплюють період від зародження слов'янства і до 1917 року, намагаються пояснити відмінність між етнічними росіянами та українцями, залучаючи знання з антропології та етнографії, розглядають мовну проблему, руйнують міф про єдину великоросійську мову. Далі автори подають свідчення про встановлення українського національного руху, його оформлення в окрему течію, формування ідеологічного підґрунтя та існування у різні історичні періоди. Крім того, в цій книзі знаходимо свідчення і про українську художню, наукову літературу, пресу, театр, школу, мистецтво, політичні сили того часу.

У 1916 році авторський колектив робить ще один відчайдушний крок: «не будучи переконаними, що опубліковані в українському часописі матеріали потраплять на стіл тих урядовців, кому вони адресовані, члени редколегії журналу С. Петлюра, С. Русова, а також Ф. Матушевський у серпні 1916 року відважуються власноручно передати документи міністру народної освіти та лідерам думських прогресивних фракцій». Завдяки чому українське питання зазвучало і в рядах законодавчих палат.

Необхідність відновлення видання в перші роки незалежності викликана відновленням його актуальності та усвідомленням українцями себе як окремої нації.

Сьогодні українське питання лише частково змінило свій характер, проте воно й досі залишається відкритим. Його сучасний стан докладно розглядає З. Партико у матеріалі «Цивілізаційний вибір» (газета «День», № 175 (3095) за 1 жовтня 2009 року). Автор говорить, що до вирішення цього питання багато хто підходить з минулого досвіду, коли Україна була колоніальним додатком до інших самостійних країн і перш за все Росії, оскільки саме до неї належало дві третіх усієї території України. Проте такий підхід, за твердженням З. Партико, помилковий. «Для вирішення цього питання необхідно виходити не з минулого досвіду, а з перспективи розвитку світу хоча б на найближче століття». Він наводить п'ять відмінностей між Україною та Росією, з огляду на які, нашій державі не слід підкорятися волі «старшого брата».

Отже, можемо зробити висновок, що українське питання починаючи з XIX століття і до сьогодні залишається одним з найбільш актуальних питань Європи, проте, будучи до 1914 року академічним, воно переростає в питання практичне, переростає в нагальну національну проблему, що потребує свого вирішення.

Наук. кер. – Яременко Л. М., *ст. викл.*

ОСТАННЯ СТОРІНКА СУЧАСНОЇ МІСЬКОЇ ГАЗЕТИ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ

Осюхіна М., *студ.*

Факт існування у структурі газети такого поняття як остання сторінка є дискусійним. Водночас, ми не знаходимо в сучасному журналістикознавстві тлумачення цього терміну, хоча поняття остання сторінка набуває актуальності, оскільки відіграє значну роль у формуванні обличчя газети.

Метою нашої статті стала спроба описати останню сторінку газети.

Об'єктом дослідження стали матеріали останньої сторінки 8 номерів газети «Суми і сумчани» від 4 січня до 26 лютого 2010 року.

Щодо оформлення останньої сторінки, то вона відрізняється від першої, наприклад, відсутністю логотипу газети, анонсів і наявністю нових елементів. В. Карпенко зазначає, що вихідні данні (титул видання, прізвище редактора, номер свідоцтва про державну реєстрацію, адреса редакції, наклад та інше) зазвичай розміщуються горизонтально наприкінці газети, в нижній частині останньої сторінки, або там же – вертикально [2]. У статті «Композиція газетної шпальти» говориться, що наприкінці газети, як правило, розміщують невеликі за обсягом інформаційні матеріали, анекдоти, рекламні блоки, а також багато ілюстрацій [3].

Для того, щоб підтвердити чи спростувати наше уявлення про таке поняття, як остання сторінка, розглянемо останню шпальту газети «Суми і сумчани».

Офіційний тижневик сумської міської ради «Суми і сумчани» існує вже понад 12 років. На сьогоднішній день його головним редактором є член партії БЮТ Анатолій Міненко, загальний тираж газети – 4 000 примірників. Кількість сторінок газети динамічна: від 12 до 40, це пояснюється обсягом офіційної інформації, який змінюється щотижня. Кожна шпальта має власне найменування («Самоврядування», «Пульс міста», «На часі», «Тема», «Інформуємо, консультиємо, радимо», «Офіційно», «Життя як воно є», «Актуально», «Звідусіль»), досліджувана нами шпальта має очевидну назву – «Остання сторінка». Її особливість полягає в тому, що в газеті «Суми і сумчани» друкуються повноцінні журналістські матеріали, на відміну від, наприклад, газети «В двух словах», де остання сторінка – рекламна.

Водночас зауважимо, що тематична спрямованість шпальти досліджуваної газети під загальною назвою «остання сторінка» включає в себе ті матеріали, що не підходять для жодної вищезазначеної рубрики.

У кожному номері газети «Суми і сумчани» на останній шпальті друкуються вихідні данні, де зазначається назва видання, засновник, реєстраційне свідоцтво, передплатний індекс, головний редактор, адреса редакції, контакти, умовні скорочення, тираж, номер замовлення, видавець, відповідальний секретар, літературний співробітник, дизайнер та комп'ютерний верстальник, рекомендована ціна, інформація про те, що рукописи поверненню не підлягають, що за точність фактів і рекламних оголошень відповідають автори матеріалів та рекламодавці, за якість друку –

друкарня, і те, що листування з читачами відбувається тільки на сторінках газети.

У № 1-2 (582-583) на останній сторінці маємо три матеріали, кожен з яких підкріплений фотоілюстрацією. У публікації «Суми чистішають» – інформація про діяльність благодійного фонду «За чисте місто», порушуються питання екології та соціальної сфери життя. Публікація «З Україною в серці, з любов'ю до України» розповідає про відвідини зірок українського шоу-бізнесу Сум у рамках акції підтримки Юлії Тимошенко, подія стосується культурного життя міста. «Раз, два, три – ялинонько, гори!» – йдеться про святкове відкриття центральної ялинки міста. Особливістю цієї сторінки є повідомлення про те, що наступний номер вийде пізніше, а саме 15-го січня.

У № 3 (584) від 15 січня 2010 року на досліджуваній шпальті знаходимо дві публікації: перша – «Ми зробимо неможливе» – оздоблене двома фото. В ній йдеться про перемоги міської команди з хокею на траві «Сумчанка» та про її плани на майбутнє. «Фантастика й реальність» має одну ілюстрацію, з публікації дізнаємося про мистецьку виставку, присвячену Миколі Гоголю, що була організована в муніципальній галереї.

У № 4 (585) від 22 січня 2010 два матеріали та дві ілюстрації. Перший – «Галерея – це посмішка міста» – інтерв'ю з директором Сумської муніципальної галереї; та «Батік дарує квіти» – про виставку робіт художниці-аматора Інеси Сидоренко. Обидві публікації стосуються мистецького життя міста.

У № 5 (586) від 29 січня 2010 року на останній сторінці маємо лише один матеріал, оздоблений двома фото. «Ваша перемога рівнозначна проліскам узимку», розповідає про перемогу збірної команди Сум з індорхокею «Сумчанка» на чемпіонаті Європи та подає довідку з історії спорту нашого міста.

У № 6 (587) від 3 лютого 2010 року маємо три публікації й по одному фото до кожної. У «Майбутнє є!» читаємо про благодійний концерт талановитих дітей під патронатом міського та обласного голови. «Золото «Сумчанки» оцінили в Києві» розповідає про прес-конференцію, яку влаштували для нашої спортивної команди в Києві. Публікація «Науковців Сумщини криза не зупиняє» висвітлює презентацію книг з маркетингу, серед авторів – сумські вчені.

У № 7 (588) від 12 лютого 2010 року на останній шпальті два матеріали з ілюстраціями. «Навічно викликані до дошки» висвітлює закінчення обласного туру Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2010», а «Лицар пісні» – розповідь про видатного музичного етнографа, педагога, фольклориста, історика та чоловіка Лесі Українки Климентія Квітку, якому виповнилося 130 років від дня народження.

№ 8 (589) від 19 лютого 2010 року яскраво вирізняється від попередньо досліджених номерів тим, що перша та остання сторінки – кольорові, а отже газета має більшу палітру виражальних засобів. «Масляна по-сумськи» про святкування Масляни в парку культури та відпочинку ім. І. Кожедуба з фотографіями, «Це корисніше, ніж телевізор» знайомить читачів з проектом експресивного мистецтва «Небо» підкріпленим однією ілюстрацією.

У № 9 (590) від 26 лютого 2010 року є три матеріали й така ж кількість фотографій. У першій публікації «Готові на всі 100%» читаємо про готовність міста до відкриття Кубку європейських чемпіонів з індорхокею серед жінок, у другій, «Не тільки Україна має таланти», – про перший фестиваль творчості студентів-іноземців, що пройшов у СумДУ, а з «Дайте ж, добродійко, руку!» дізнаємося про наближення другого Віденського балу в Сумах та про відкриття Школи світського життя.

У № 3, 4, 5, 6, 7, 8 на останній сторінці в правому верхньому кутку маємо вертикальне вікно, у якому друкуються привітання, зазвичай депутатам міської ради, членам політичних партій, можновладцям.

Остання сторінка не поділяється на колонки чи рубрики, дві (рідше три) публікації розташовані горизонтально, інколи розділяються лінією. Кожен матеріал підписаний автором, прізвище та ім'я журналіста зазначається наприкінці публікації.

Таким чином, проаналізувавши тематичну палітру, структуру, матеріали останньої сторінки газети «Суми і сумчани», можемо зробити висновок, що вона різноманітна, проте торкається лише обраного кола тем.

Отже, на останній сторінці досліджуваної газети найпопулярнішими є теми культури, мистецтва, спорту, освіти, науки та екології. Водночас, вважаємо дивним, що вищезазначеним темам не надається окремої рубрики, адже теми культури та

екології є актуальними й вимагають більш детального висвітлення, ніж побіжний огляд на останній сторінці.

Зазначимо відсутність розважальної інформації, зокрема кросвордів, порад, анекдотів, цікавих фактів, що є звичним для останніх сторінок інших газет (наприклад, «Ваш шанс», «В двох словах», «Ярмарок», «Панорама»).

Знаковим для газети «Суми і сумчани» визначимо часті врізки привітань та постійні вікна вихідних даних, обов'язковими також є фотоілюстрації.

Не зрозумілою залишається обмеженість тем, обраних редакцією для висвітлення. Діяльність муніципальної галереї та перемога команди з індорхокею – не єдині події культурного та спортивного життя міста. Ймовірно, така редакційна політика газети.

Порівнюючи визначення останньої сторінки з визначенням, сформованим на основі теоретичних відомостей, можемо зробити висновок, що вони майже збігаються, різниця полягає в тому, що після вивчення газети, вдалося більш чітко окреслити тематичну палітру останньої шпальти міської газети.

Таким чином, остання сторінка – це шпальта газети, де зустрічаються матеріали з культурної, наукової, спортивної сфери життя суспільства, де присутні розважальні та рекламні матеріали, велика кількість ілюстрацій та вихідні дані

Виходячи з цього тлумачення, можемо припустити (якщо тимчасово опустити поняття специфіки видань та редакційної політики), що остання сторінка, як правило, за своїм тематичним наповненням не містить інформації на злободенні теми, про політику, економіку, бо ці відомості вже розміщені на початку випуску. А отже, тут можна зустріти новини культурного, суспільного, наукового життя, інформацію, що матиме інформаційний чи розважальний характер.

Розуміємо, що наше визначення не є універсальним і не може бути використано для детермінації кожного періодичного видання, проте, вважаємо, що явище останньої сторінки, як шпальти газети, буде правдивим у більшості випадків. Водночас, маємо визнати, що тематична, композиційна особливість останньої сторінки – поняття більшою мірою формальне, ніж наукове.

Список використаних джерел:

1. Григораш Д. С. Журналістика в термінах і виразах / Григора Д. С. – Львів: Видавниче об'єднання «Вища школа»: Видавництво при львівському державному університеті, 1974. – С. 160
2. Карпенко В. О. Редакторська справа: проблеми майстерності: Частина I. Поняття фаху: зміст, форма, нюанси: Конспект лекцій, прочитаних для студентів Інституту журналістики / Карпенко В. О. – К.: Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2004. – С. 118 – 119.
3. Композиція газетної шпальти // Журнал Комп'юАрт [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.compuart.ru/article.aspx?id=16440&iid=748>
4. Ленін В. І. Ленін – журналіст і редактор / Ленін В. І. – М.: Госполіздат, 1961. – С. 342

Наук. кер. – Ткаченко О. Г., *д-р філол. наук, проф.*

СЕКЦІЯ ПОЛІТОЛОГІЇ, СОЦІОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЇ

СІМЕЙНИЙ КОНФЛІКТ МІЖ ПОКОЛІННЯМИ

Товстолиткіна М.В., *студ.*

Сім'я - найдавніший інститут людської взаємодії, унікальне явище. Її унікальність полягає у тому, що декілька осіб найтіснішим чином взаємодіють протягом тривалого часу, що налічує десятки років, тобто впродовж більшої частини людського життя. У такій системі інтенсивної, взаємодії не можуть не виникати спори, конфлікти і кризи.

Конфлікти між поколіннями - одні з найпоширеніших у повсякденному житті. Неможливо, знайти таку сім'ю, де б були відсутні конфлікти між батьками і дітьми. Навіть у благополучних сім'ях у більше ніж 30% випадків наголошуються конфліктні взаємини (з погляду підлітка) з обома батьками.

Чому ж виникають конфлікти між батьками і дітьми? Про це говорять психологічні чинники цих конфліктів.

1. Тип сімейних відносин. У гармонійній сім'ї встановлюється рухома рівновага, що виявляється в оформленні психологічних ролей кожного члена сім'ї, формуванні сімейного «Ми», здатності членів сім'ї вирішувати суперечності. А от у дисгармонійній родині - рівень психологічної напруги має тенденцію до зростання, приводячи до невротичних реакцій її членів, виникненню почуття постійного занепокоєння у дітей.

2. Деструктивність сімейного виховання. Конфлікти виникають за рахунок розбіжностей членів родини з питань виховання; суперечливості, непослідовності; опіки й заборони у багатьох сферах життя дітей; підвищеної вимогливості до дітей, частого застосування погроз, осудів.

3. Вікові кризи дітей. Вони являють собою перехідний період від одного етапу дитячого розвитку до іншого. У критичні періоди діти стають неслухняними, примхливими, дратівливими. Вони часто вступають у конфлікти. У них виникає негативне відношення до вимог, що раніше виконувалися, доходить до впертості. Виділяють такі вікові кризи дітей:

- криза першого року (перехід від дитинства до раннього дитинства);
- криза "трьох років" (перехід від раннього дитинства до дошкільного віку);
- криза 7 років (перехід від дошкільного до молодшого шкільного віку);
- криза статевого дозрівання (перехід від молодшого шкільного до підліткового віку - 12-14 років);
- підліткова криза 15-17 років.

4. Особистісний фактор. Середовище особистісних особливостей батьків - це консервативний спосіб мислення, прихильність застарілим правилам поведінки й шкідливим звичкам (вживання алкоголю і т.д.), авторитарність суджень, ортодоксальність переконань і т.ін. Серед особистісних особливостей дітей називають такі, як низька успішність, порушення правил поведінки, ігнорування рекомендацій батьків, а також неслухняність, упертість, егоїзм і егоцентризм, самовпевненість, лінощі й т.ін.

Таким чином, розглянуті конфлікти можуть бути представлені як результат помилок батьків і дітей.

Найбільше часто конфлікти у батьків виникають із дітьми підліткового віку. Психологи виділяють такі типи конфліктів підлітків з батьками: конфлікт нестійкості батьківського відношення (постійна зміна критеріїв оцінки дитини); конфлікт зайвої турботи (зайва опіка та високі очікування); конфлікт неповаги права на самостійність

(тотальність вказівок і контролю); конфлікт батьківського авторитету (прагнення добитися свого у конфлікті за будь-яку ціну).

Дитина на домагання й конфліктні дії батьків відповідає такими реакціями (стратегіями), як: реакція опозиції (демонстративні дії негативного характеру); реакція відмови (непокора вимогам батьків); реакція ізоляції (прагнення уникнути небажаних контактів з батьками, приховання інформації й дій).

Виходячи із цього, виділяють такі напрямки профілактики конфліктів батьків з дітьми:

1. Підвищення педагогічної культури батьків, що дозволяє враховувати вікові психологічні особливості дітей, їх емоційні стани.
2. Організація родини на колективних засадах. Загальні перспективи, певні трудові обов'язки, традиції взаємодопомоги, спільні захоплення є підґрунтям розв'язання суперечностей.
3. Підкріплення словесних вимог обставинами виховного процесу.
4. Інтерес до внутрішнього світу дітей, їх турботам і захопленням. На думку психологів, конструктивній поведінці батьків у конфліктах з маленькими дітьми може сприяти врахування індивідуальності дитини; намагання зрозуміти вимоги маленької дитини; пам'ятати, сприймання суперечностей як фактора нормального розвитку; зменшення числа "не можна" і збільшення числа "можна"; обмежене застосування покарань; логічне роз'яснення можливості негативних наслідків; розширення діапазону моральних, а не матеріальних заохочень; використання позитивного прикладу інших дітей і батьків.
5. Психологічне консультування конфліктних родин.

Отже, конфлікти між батьками та дітьми виникають через деструктивності внутрішньосімейних відносин, недоліків у сімейнім вихованні, вікових криз дітей, індивідуально-психологічних особливостей батьків і дітей. Безконфліктному спілкуванню батьків з дітьми сприяє підвищення педагогічної культури батьків, організація родини на колективних засадах, підкріплення словесних вимог організацією виховання, інтересом батьків до внутрішнього світу дітей.

Наук. кер. - Кудояр Л.М., доц.

СЕМЕЙНЫЕ КОНФЛИКТЫ МЕЖДУ СУПРУГАМИ

Лисянский В.Н., студ.

Семья — древнейший институт человеческого взаимодействия. Каждая система человеческого взаимодействия сопровождается конфликтами.

В зависимости от субъектов взаимодействия семейные конфликты подразделяются на конфликты между супругами, родителями и детьми, супругами и родителями каждого из супругов, бабушками (дедушками) и внуками.

Ключевую роль в семейных отношениях играют супружеские конфликты. Исходя из этого, выделяют основные причины супружеских конфликтов:

- психосексуальная несовместимость супругов;
- неудовлетворение потребности в значимости своего «Я», неуважение чувства достоинства со стороны партнера;
- неудовлетворение потребности в положительных эмоциях: отсутствие ласки, заботы, внимания и понимания;
- пристрастие одного из супругов к чрезмерному удовлетворению своих потребностей (алкоголь, наркотики, финансовые расходы только на себя и т.д.);
- неудовлетворение потребности во взаимопомощи и взаимопонимании по вопросам ведения домашнего хозяйства, воспитания детей, в отношении к родителям и т.д.;
- различия в потребностях по проведению досуга, увлечениях.

Кроме того, выделяют факторы, влияющие на конфликтность супружеских отношений. К ним относят кризисные периоды в развитии семьи.

Первый год супружеской жизни характеризуется конфликтами адаптации друг к другу, когда два «Я» становятся одним «Мы». Происходит эволюция чувств, влюбленность исчезает и супруги предстают друг перед другом такими, какие они есть. Известно, что в первый год жизни семьи вероятность развода велика, до 30% общего числа браков.

Второй кризисный период связан с появлением детей. Еще неокрепшая система «Мы» подвергается серьезному испытанию. Что же лежит в основе конфликтов в этот период?

- Ухудшаются возможности профессионального роста супругов.
- У них становится меньше возможностей для свободной реализации в лично-привлекательной деятельности (увлечения, хобби).

- Усталость жены, связанная с уходом за ребенком, может привести к временному снижению сексуальной активности.
- . Возможны столкновения взглядов супругов и их родителей по проблемам воспитания ребенка

Третий кризисный период совпадает со средним супружеским возрастом, который характеризуется конфликтами однообразия. В результате многократного повторения одних и тех же впечатлений у супругов наступает насыщение друг другом. Это состояние называют голодом чувств, когда наступает «сытость» от старых впечатлений и «голод» по новым.

Четвёртый период конфликтности отношений супругов наступает после 18—24 лет совместной жизни. Его возникновение часто совпадает с приближением периода инволюции, возникновением чувства одиночества, связанного с уходом детей, усиливающейся эмоциональной зависимостью жены, ее переживаниями по поводу возможного стремления мужа сексуально проявить себя на стороне, «пока не поздно».

Значительное влияние на вероятность возникновения супружеских конфликтов оказывают внешние факторы: ухудшение материального положения многих семей; чрезмерная занятость одного из супругов (или обоих) на работе; невозможность нормального трудоустройства одного из супругов; длительное отсутствие своего жилья; отсутствие возможности устроить детей в детское учреждение и др.

Исследования психологов показывают, что в 80—85% семей есть конфликты. Оставшиеся 15—20% фиксируют наличие «ссор» по различным поводам.

В зависимости от частоты и остроты конфликтов психологи выделяют кризисные, конфликтные, проблемные и невротические семьи.

Кризисная семья. Противостояние интересов и потребностей супругов носит острый характер и захватывает важные сферы жизнедеятельности семьи. Супруги занимают непримиримые, и, даже, враждебные позиции по отношению друг к другу, не соглашаясь ни на какие уступки. К кризисным брачным союзам можно отнести все те, которые или распадаются, или находятся на грани распада.

Конфликтная семья. Между супругами имеются постоянные сферы, где их интересы сталкиваются, порождая сильные и продолжительные отрицательные эмоциональные состояния. Однако брак может сохраняться благодаря другим факторам, а также уступкам и компромиссным решениям конфликтов.

Проблемная семья. Для нее характерно длительное существование трудностей, способных нанести ощутимый удар стабильности брака. Например, отсутствие жилья, продолжительная болезнь одного из супругов, отсутствие средств на содержание семьи, осуждение на длительный срок за преступление и ряд других проблем. В таких семьях вероятно обострение взаимоотношений, появление психических расстройств у одного или обоих супругов.

Невротическая семья. Здесь основную роль играют не наследственные нарушения в психике супругов, а накопление воздействия психологических трудностей, с которыми встречается семья на своем жизненном пути. У супругов отмечается повышенная тревожность, расстройство сна, эмоции по любому поводу, повышенная агрессивность и т.д. Таким образом, конфликты между супругами составляют, как правило, необходимый атрибут. Зная основные возможные периоды возникновения конфликтов и типы конфликтов у семей можно найти рациональное их разрешение.

Науч. рук. - Кудояр Л.М., доц.

МІЖНАЦІОНАЛЬНІ КОНФЛІКТИ

Никоненко А.І., студ.

Конфлікт - це зіткнення протилежних інтересів, поглядів, позицій, прагнень.

До числа найбільш складних конфліктів відносяться міжнаціональні конфлікти. Це форма міжгрупового конфлікту, у якій групи з протилежними інтересами розрізняються за етнічними (національними ознаками). У повсякденній практиці під час обговорення міжнаціональних відносин, чи ефективності національної політики держави, звичайно, мають на увазі визначені нації. При цьому різні нечисленні етнічні групи особливо не виділяються, хоча їхня кількість, наприклад, в Україні досить значна. Тому більш точним буде застосування поняття «етнос» - народ, плем'я, група людей, які говорять однією мовою, визнають своє єдине походження, володіють своїми звичаями та способом життя. Нація ж - це соціально-історична спільність людей, сукупність громадян держави, які мають спільність території і мови, соціально-економічного і культурного життя. Міжетнічна політика держави покликана регулювати соціально-політичні відносини з метою узгодження інтересів різних етнічних і національних груп і найбільш повного задоволення їхніх потреб.

Для етнічних конфліктів характерний визначений рівень організованості дій поряд із масовими безладдями, сепаратистськими виступами аж до громадянської війни. Оскільки вони виникають у багатонаціональних державах, будь-який внутрішній конфлікт у них неминуче здобуває політичний характер. Тому часом буває важко провести чітку грань між соціальним, політичним і міжнаціональним конфліктом. Етнічний конфлікт може виражатися у різних формах, від нетерпимості і дискримінації на міжособистісному рівні, до масових виступів за відділення від держави, збройних зіткнень, війни за національне звільнення. Так розвивалися події у Нагорному Карабасі, Чеченській республіці, Молдавії, Грузії після розпаду СРСР.

В останні роки у біляекваторіальному просторі різних частин світу палахкотіло полум'я більш 40 збройних конфліктів: у Югославії, Анголі, Сомалі, Грузії, Азербайджану, Вірменії, Афганістану, Таджикистану, Узбекистану, Киргистані, Північнокавказькому регіоні Росії. Абсолютна більшість конфліктів носить міжнаціональний, міжплеменний характер. Вони розгорталися на території однієї чи декількох країн, переходячи нерідко повномасштабні сучасні війни. Більшість хто з них ускладнювалися релігійними й клановими суперечками. Деякі конфлікти тягнуться сторіччями, як, наприклад, близькосхідний конфлікт між євреями й арабами, закавказький конфлікт між вірменами й турками (азербайджанцями). Першопричини триваючих конфліктів часто стираються часом, ідуть у підсвідомість і, виявляються у важкозрозумілій майже патологічній національній нетерпимості. Безпосередніми причинами періодичних зіткнень, звичайно, виступають найближчі "несправедливості". Ставлячи в лапки це слово, ми маємо на увазі те, що у більшості міжнаціональних конфліктів справедливого рішення для усіх ворогуючих боків об'єктивно не існує, тому що кожна керується своєю правдою, своїми історичними періодами, подіями, фактами.

Конфліктна ситуація у країнах, утворених на території колишнього СРСР, обумовлена багатьма причинами, давніми й сьогоденними, політичними (централізм і унітаризм влади, і завоювання народів), економічними (економічна криза, безробіття, зубожіння), соціально-психологічними (міжнаціональні бар'єри спілкування, негативні форми національного самоствердження, відкритий націоналізм, амбіції національних вождів), територіальними та іншими. Конфліктна ситуація у більшості випадків складається як результат комплексу причин і умов. Конфлікт виникає тоді, коли об'єктивно, а не рідко суб'єктивно, міжнаціональні порівняння, реально чи уявно у защемлення, скривдження, пригноблення.

Наук. кер. – Кудояр Л.М., доц.

РЕЛИГИОЗНЫЕ КОНФЛИКТЫ

Головченко И.А., студ.

Специфика религиозных конфликтов заключается в том, что они затрагивают духовную жизнь людей, внутренний мир верующих, связанный с миром иным, божественным.

Многообразие конфессионального пространства нашей страны не является чем-то уникальным в мировой практике. Оно складывалось в результате исторически длительного и сложного процесса, под воздействием различных факторов. Это и продолжавшееся веками с развитием экономических связей Украины с зарубежными странами, в том числе культурный обмен, миссионерство. Очень важны в этом аспекте собственные духовные поиски украинцев.

В целом современная религиозная картина в стране характеризуется двумя тенденциями: возрождением и возрастающим влиянием традиционных конфессий и развитием новых религиозных движений.

До 1917 года в Российской империи церковь не была отделена от государства. Это значит, что Русская православная церковь являлась частью государственного механизма, ее учение признавалось главенствующим, а все остальные конфессии ставились в подчиненное положение.

Христианство в той его разновидности, которая была принята в Византийской империи (православие), было объявлено государственной религией на Руси в 988 году. Князь Владимир Святославич сделал выбор в пользу константинопольских иерархов из-за удобной для него модели взаимодействия между церковью и государством. В Византии религия была полностью поставлена на службу светским властям и фактически являлась государственным институтом.

Так как церковь становилась государственным ведомством, необходимо было приложить все усилия чтобы всё население ему подчинялось. Это привело к многочисленным жертвам. На протяжении христианизации Руси погибло очень много людей, которые не хотели переходить от язычества к православию.

На протяжении истории основным религиозным конфликтом нашей страны была борьба между католицизмом и православием. В XV-XVIII веках это было одной из основных причин войн. Так на нашей территории получили распространение католицизм и униатство. Униатская церковь была создана католическим руководством в стремлении подчинить себе православие. Однако это течение не

получило очень широкого распространения, но на территории нашей страны данная конфессия весьма многочисленна.

После распада Советского союза возникли конфликты в самой православной церкви, в особенности между украинской и русской церковью, вероятней всего это связано с обострением политической ситуации между нашими странами.

Нельзя забывать, что религиозные конфликты характерны, прежде всего, для государств с многоконфессиональным населением, в которых принимаются и действуют дискриминационные законы или игнорируются и нарушаются права верующих. Создание преимуществ для одной религии неизбежно приводит к ущемлению прав других. Вот почему в нашем обществе возникают опасения в связи с тем, что православие может приобрести де-факто статус государственной религии, а это, в свою очередь, вызовет усиление националистических движений в стране.

Наиболее острой из этих проблем является конфликтный потенциал в религиозной сфере. Это выражается в конфликтах приверженцев различных вероисповеданий, интенсивном распространении в российской конфессиональной среде новых религиозных движений. Религиозные конфликты, нередко сопровождаемые проявлениями агрессии, насилия и нетерпимости, зачастую усиливают социальную напряженность в современном обществе. В этих условиях изучение интегрирующего и дезинтегрирующего влияния религии на современное общество имеет большую практическую значимость.

Справедливости ради следует отметить, что религия одновременно обладает возможностью снятия конфликтных ситуаций, гармонизации межнациональных отношений, ослаблении психологической напряженности в периоды социальных обострений, стабилизации общественно-политической ситуации в стране и т.д.

Религия в общественной жизни никогда не выступала в так называемом «чистом виде». Особенно это относится к современности. Религия глубоко интегрирована во многие сферы общественной жизни - культуру, образование, быт и, несмотря на заявления отдельных религиозных лидеров об аполитичности конфессий, - в политику. Поэтому социальные конфликты, пронизывающие различные сферы общественной жизни, находят отражение в религии, и наоборот - конфликтогенные процессы, возникшие на религиозной почве, разрастаясь и усиливаясь, неизбежно влияют на характер социальных отношений, в первую очередь политических, экономических, межнациональных.

Религія наряду с націоналізмом остається потужним інструментом впливу на суцільну життя і політику в країнах Азії і Африки. Тут на ґрунті загострення взаємовідносин між національно-етнічними і релігійними групами відбувається основна частина гострих конфліктів, озброєних зіткнень і воєн. Це створює загрозу безпеки, цілісності і стабільності не тільки окремих країн і регіонів, але і світової системи в цілому, оскільки часто ці зіткнення стають виправданієм для втручання одних держав в справи інших. В цій зв'язі дуже важливим представляється систематичний аналіз причин, форм проявлення і шляхів подолання релігійних конфліктів в геополітичному контексті.

Не можна не бачити і того, що в останнє часи сучасна міжнародна політика во багатьох своїх проявленнях стала характеризуватися ідеологією страху, причому окремі гарячі точки сторонами глобального протистояння вкрай не в найближчому майбутньому малюють іслам і християнство. Людям знову, як в часи Середньовіччя, намагаються нав'язати ідею, що мусульмане - це загроза західній цивілізації, а християнський світ одержим виключно жаддю неоколоністського реваншу в відношенні ісламських країн. Такі вигадки заслуговують самого рішучого засудження, це стосується як ісламофобії на Заході, так і заходофобії на Сході.

Таким чином, релігійні конфлікти є складовою частиною суцільного життя людства.

Наук. кер. — Кудояр Л.М., доц.

ПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ

Політучий С. А., студ.

Політичні конфлікти — це форма взаємовідносин між окремими особистостями, партіями, політичними групами, класами, націями, державами з питань влади. Якщо вважати, що політика — це в основному боротьба за владу, то політичний конфлікт розглядається як протистояння соціальних або політичних груп за владні пріоритети чи з приводу влади. Але якщо вважати, що політика — це діяльність, спрямована на регулювання й збалансування інтересів і відносин між різними соціальними й політичними суб'єктами щодо життєво важливих питань, що торкаються їхніх корінних інтересів то й політичний конфлікт — це конфлікт двох чи більше суб'єктів з приводу життєво важливих політичних питань. Основним

елементом політичного конфлікту є протистояння суб'єктів політики, різниця їх позицій.

Політичний конфлікт може бути позитивним тільки тоді, коли існує можливість його врегулювати. У протилежному випадку конфлікт призводить до політичної кризи чи навіть суспільної катастрофи.

Одна з особливостей політичного конфлікту полягає у тому, що він безпосередньо або опосередковано зачіпає інтереси великих соціальних груп, прошарків, класів, суспільства в цілому. Тому суб'єкти політичного конфлікту (політичні організації, інститути й окремі лідери) завжди виступають від імені певної соціальної спільноти. Для захисту своїх інтересів і цінностей окремі громадяни об'єднуються у співтовариства, створюють організації й інститути і таким чином стають суб'єктами політичного конфлікту. Це вказує на те, що політичний конфлікт завжди організований та інституційований.

У структурі політичного конфлікту виділяють:

- об'єкт конфліктної ситуації, що пов'язаний з певними аспектами взаємодії, (влада, вплив, незалежність та ін.);
- цілі, суб'єктивні мотиви його учасників, обумовлені їх поглядами і переконаннями, матеріальними і духовними інтересами;
- опонуючі сторони;- привід.

Для локалізації політичного конфлікту необхідно усунути певні елементи його структури.

Значення та місце конфлікту у політичному житті може бути з'ясоване на підґрунті його функцій. Під функцією конфлікту розуміють наслідки або спрямованість його дії на суспільство в цілому або на окремі сфери життєдіяльності. Особливістю функцій конфлікту є те, що виявляються вони у наслідках, після його завершення. Серед функцій-наслідків політичного конфлікту розрізняють такі: політичні, економічні, військові, екологічні, демографічні. Функції конфлікту можуть бути позитивними й негативними.

Особливістю політичних конфліктів в Україні є те, що вони відбуваються у середовищі самої влади. Триває боротьба за володіння реальними її важелями. Роль влади у конфліктах, що виникають у неполітичних сферах, але які безпосередньо або опосередковано зачіпають існування цієї влади, винятково велика.

Не маючи досвіду перебування у конфлікті й виходу з нього, наша країна опинилася у неослабному конфліктному полі. За умов конфліктної політики економіка цілковито залежить від політичних

процесів, а регулювання економіки – від політичних інтересів. Це призводить до ігнорування об'єктивних економічних законів. Вплив на політику великих бізнес-груп створює дисбаланс у економічному розвитку окремих регіонів і рівні життя різних соціальних груп, що також сприяє розвитку конфлікту. Значиму роль в загостренні конфліктів відіграють засоби масової інформації.

Політичні конфлікти в Україні мають бути обмежені не лише за інтенсивністю, а й за своєю тривалістю. Інакше механізми державного управління деформуються до такої міри, що не зможуть підтримувати баланс суспільних інтересів. Існує небезпека, що наслідком конфлікту може стати нова революція, яка призведе до зміни не лише форми правління та системи цінностей, а й до втрати державності, вказують політологи.

Наук. кер. – Кудояр Л.М., доц.

МОЛОДЕЖНЫЕ КОНФЛИКТЫ

Постол М. А., студ.

Конфликт – это столкновение противоположных целей, позиций, мнений, и взглядов оппонентов или субъектов взаимодействия.

Классифицируем же основные виды молодежных конфликтов. Выделим:

Межпоколенные молодежные конфликты – наиболее важные в общественном значении конфликты, в основе которых лежат конфликты ценностей двух поколений.

Межгрупповые молодежные конфликты – конфликты между молодежными группировками, основанные на разделении лидирующих позиций.

Межличностные молодежные конфликты – конфликты между индивидами, в основе которого лежит конфликт ценностей.

Межгрупповые (межпоколенные) конфликты. Сравнить разные поколения трудно. В каждом поколении были, есть и будут разные люди. Кроме того, люди склонны абсолютизировать собственные привычки и вкусы, поэтому у части людей старшего возраста на первый план выступают внешние, второстепенные черты. Каждое поколение стоит на плечах предыдущего, не всегда осознавая эту преемственность.

Важно, для решения конфликта, в современной культуре поддерживать традиции новаторства в сочетании с “разумным консерватизмом”, с приверженностью к стабильности, устойчивости, предсказуемости.

Межгрупповые молодежные конфликты касаются взаимоотношений подростков ни только с родителями, но и со школой.

В институте образования принято выделять четыре субъекта деятельности: ученик, учитель, родитель и администратор.

Конфликт между учеником и учителем – один из примеров межгрупповых, межпоколенных конфликтов. Причинами такого противостояния, с точки зрения учеников, являются: оскорбление со стороны учителя, нетактичное поведение, необъективность при оценке знаний, завышенные требования.

Наиболее распространены следующие формы поведения в конфликтных ситуациях старшеклассников с учителем: сотрудничество, компромисс, соперничество, уклонение от контактов, приспособление.

Причем формы поведения в конфликтной ситуации у юношей и девушек существенно различаются. Девушки, прежде всего, стремятся к сотрудничеству, затем выбирают компромисс, приспособление, уклоняются от встреч и лишь в крайнем случае идут на соперничество. Среди юношей наиболее предпочтительной формой поведения является соперничество, далее компромисс, сотрудничество, сведение контактов к минимуму, приспособление. Наиболее часто конфликты происходят в 8-9 классах в так называемый переходный возраст. Сегодня причиной серьезного конфликта может стать спор между представителями разных музыкальных культур (“реперами” и “металлистами”), между болельщиками разных спортивных команд (Динамо и Шахтер).

Межгрупповые молодежные конфликты. Рассматривая такие конфликты, попытаемся разделить саму молодежную группу. Выделяют следующие виды молодежных групп:

Случайная группа – например, затевающие драки на дискотеках, стадионах и в других местах, однако имеющая свои неписанные групповые нормы и ценности.

Ретристская группа – (под ретризмом понимается стремление к уходу от действительности, от жизненных

трудностей. Крайний вариант ухода от действительности – это суицид). Обычное занятие ретристских групп – бесцельное времяпрепровождение, сомнительные развлечения, токсикомания и наркомания.

Агрессивная группа – основана на наиболее примитивных представлениях об иерархии ценностей и минимуме культуры. Характерными особенностями агрессивной группы является жестокая иерархическая структура, сильное групповое давление на ее участников, серьезные санкции за нарушение групповых норм, психологической основой которых является резкое противопоставление: “мы – они”.

В группировке подросток проходит своеобразную школу ложного коллективизма, риска, романтики, подлости и жестокости. Здесь его поддерживают материально, убеждают, что он “все может”. Такие “стаи” обоснованно называют “молодежными бандами”.

В молодежных компаниях очень часто высмеиваются такие качества, как чуткость, внимательность, отзывчивость и доброта, так как отрицаются общечеловеческие качества. Отсюда – жестокость, доходящая порой до садизма, развязность, оскорбления в адрес “чистых мальчиков и девочек”, которые “сидят дома, читают книги и хорошо учатся”.

Где же истоки таких отношений? Подводя итоги надо отметить:

Большинство конфликтов между молодежными группировками происходят просто из-за разделения лидирующих позиций (кто главнее). Такие конфликты явно осознанны, диктуются лидерами групп, высоко институализированны, а соответственно, легко поддаются решению и контролю.

Другой тип конфликтов – ценностный межгрупповой конфликт. Напряжение между разными молодежными группами, принадлежащими разным социальным слоям и группам, исповедующим разные ценности и нормы. Такие напряжения редко переходят в конфликт в связи с тем, что представители разных социальных групп редко вступают во взаимодействие.

Межличностные конфликты в армии. Проводимые социологические опросы показывают, что от 50% до 70% солдат, проходящие службу по призыву, подтверждают наличие в своих частях случаев неуставных взаимоотношений.

В основе таких ситуаций лежат конфликтные ситуации либо противоречия, затрагивающие социальный или социально-психологический статус личности или групп, материальные духовные интересы, их честь и достоинство.

“Дедовщина” – представляет собой проявление неуставных взаимоотношений, при котором в качестве доминирующего социального признака выступает срок службы. Разделение военнослужащих на “категории” с соответствующими для каждой из них своими функциями закрепляется путем создания и проведения военнослужащими старших периодов службы порочных ритуалов и традиций. Неформальная иерархическая структура, существующая практически в каждом воинском подразделении, компенсирует недостатки формальной (уставной) структуры.

“Землячество” – особый вид неуставных взаимоотношений, основанный на разделении военнослужащих по региональной принадлежности.

“Культ силы” – неформальное разделение военнослужащих по наличию определенных индивидуальных качеств и особенностей.

“Религиозный фактор” – особый вид неуставных взаимоотношений, основанный на разделении военнослужащих по принадлежности к различным религиозным конфессиям.

“Криминогенный фактор” – неуставные взаимоотношения, основанные на неформальном разделении военнослужащих по принадлежности к различным группировкам криминогенной направленности до их призыва в ряды Вооруженных Сил.

“Общественно-политический фактор” – неуставные взаимоотношения, основанные на неформальном разделении военнослужащих по принадлежности до призыва в Вооруженные Силы к различным политическим и общественно-политическим организациям и объединениям.

Таким образом, молодежные конфликты детерминированы социальными факторами в единстве с психологическими особенностями субъектов конфликтного взаимодействия.

Науч. рук. - Кудояр Л. М., доц.

РЕЛІГІЯ І КОНФЛІКТИ

Контарєв В.А., студ.

Релігійні конфлікти — це зіткнення і протиборство між носіями релігійних цінностей (від окремих індивідів до конфесій), що обумовлені відмінностями в їх світосприйманні, уявленнях і ставленні до Бога, різним становищем та участю у релігійному житті.

За своїми типологічними характеристиками релігійні конфлікти є перш за все соціальними, оскільки сама релігія є первинною, глибинною підставою людського суспільства. Крім того, релігія створює первинні засади громадськості, наприклад, солідарність, тобто почуття спільної причетності людини до якогось цілого, «ми», що породжується єдиним зв'язком між усіма людьми та Богом; у ній вони вперше відчувають себе родиною, спільнотою, народом, не втрачаючи при цьому у цій причетності своєї людської особистості. Соціальність релігії виявляється також у формах релігійного життя — культурах, молитвах, жертвоприношеннях, догматах, церковних переказах тощо, присутнє майже в усіх релігіях, але у різних віруваннях ці форми розрізняються у своїх конкретних проявах, що нерідко стає підґрунтям для релігійних конфліктів.

Будь-яка релігійна група певною мірою відчуває себе обраною, відповідно до своїх переконань вона вважає, що відрізняється від основної маси людей. Часто з цього відчуття виростає віра у те, що ця група знаходиться у згоді чи єдності з Богом. Звичайно, що втручання у релігійні уподобання і ритуали віруючих, спроби нав'язати їм несумісні принципи організації суспільного устрою, протилежні культурні стереотипи викликають контрдії, тобто опір того боку, проти якої спрямовані перелічені дії. Виникає конфлікт як реалізація намірів і разом з тим подолання опору, що неминуче присутній у процесі цієї реалізації. Кожен з конфлікуючих боків — суб'єктів відіграє свою роль у релігійному конфлікті, «сценарієм» якого стають його предмет і об'єкт, джерело, причини та умови виникнення, динаміка перебігу та шляхи розв'язання.

Суб'єктами релігійних конфліктів можуть стати окремо взяті індивіди, цілі народи, об'єднані вірою, релігійні утворення (церква, община, секта) та держава.

Окремо взятий індивід та його внутрішній світ можуть стати достатньою умовою релігійного конфлікту, а відтак, і суб'єктом, щодо якого цілком доречно говорити про проблему протиборства протилежних підстав, цінностей тощо.

Якщо подивитися на питання про світ без воєн з погляду християнської церкви, то тут можна бачити деяку подвійність. З одного боку, основна заповідь "Не убий" передбачала найважчим гріхом позбавлення людини життя. Церква припиняла міжусобні війни періоду середньовіччя. Християнство було ініціатором установаження так званого Миру Божого—днів, коли припинялися міжусобиці. Порушення Миру Божого каралося штрафами, що доходили до конфіскації майна, відлученням від церкви й навіть тілесних покарань. Під охорону Миру Божого у першу чергу попадали церкви, монастирі, капели, мандрівники, жінки, а також предмети, необхідні для землеробства. З другого— проповідь загального миру не заважала християнській церкві освячувати численні завойовницькі війни, хрестові походи проти "невірних", придушення селянських рухів. Таким чином, критика війни у той час обмежувалася етичними поданнями християнського віровчення, а ідеалом загального миру залишався мир серед християнських народів Європи. Основними положеннями Августина стосовно війни є такі:

- війна виникає внаслідок гріхів і пороків;
- війна є засобом вирішення земних завдань, справ;
- несправедлива перемога примножує нещастя, у той час як справедлива перемога -дарунок Божий і благо;
- війна є подоланням пороків суспільного буття;
- війна, таким чином, сприяє "очищенню" людської історії.

Фома з Аквіна у другій частині "Суми теології" розглядає три головні передумови війни:

- війну має оголошувати керівництво держави;
- для оголошення війни має існувати справедлива причина (*iusta causa*);
- метою війни має бути справедливий намір (*recta intentio*).

Сьогодні вплив релігії на свідомість має у світі є істотним, і з цим феноменом не можуть не рахуватися державні і політичні діячі будь-якої країни. Більше того, за релігійною ознакою створюються і діють громадські об'єднання і партії, складовою програмою яких є релігійні ідеї або вчення. За умов соціального і науково-технічного прогресу релігії намагаються пристосуватися до сучасності переглядаючи і уточнюючи свої політичні доктрини.

Наук. кер. - Кудояр Л.М., доц.

АРТТЕРАПІЯ

Шагарова І. В., студ.

Терапія мистецтвом є відносно новим методом психотерапії. Уперше цей термін був використаний Адріаном Хіллом у 1938 р. при описі своєї роботи з хворими туберкульозом і незабаром одержав широке поширення.

В даний час їм позначають усі види занять мистецтвом, що проводяться в лікарнях і центрах психічного здоров'я.

Ефективність застосування мистецтва в контексті лікування ґрунтується на тому, що цей метод дозволяє експериментувати з почуттями, досліджувати і виражати їх на символічному рівні.

На початкових етапах терапія мистецтвом відбивала представлення психоаналізу, відповідно до якого кінцевий продукт творчості пацієнта, будь те щось намальоване олівцем, написане фарбами, виліплене чи сконструйоване, розцінюється як вираження неусвідомлюваних процесів, що відбуваються в його психіці.

Терапія мистецтвом є посередником при спілкуванні пацієнта і терапевта на символічному рівні. Образи художньої творчості відбивають усі види підсвідомих процесів, включаючи страхи, конфлікти, спогади дитинства, мрії.

Методики терапії мистецтвом ґрунтуються на тім припущенні, що внутрішнє "Я" відбивається у візуальних формах з того моменту, як тільки людина починає спонтанно писати фарбами, чи малювати ліпити.

Традиційно склалося так, що фахівці, що займаються терапією мистецтвом, не мали самостійного статусу і використовувалися як помічників психіатрів і психологів у тих випадках, коли малюнки, картини дітей і дорослих пацієнтів стаціонарів могли зробити допомога у встановленні діагнозу і для самої терапії.

В даний час за психотерапевтами, що займаються терапією мистецтвом, визнаний статус самостійних практиків, що можуть внести свій внесок у вивчення особистості й у процес лікування. В рамках даного підходу розвиваються два напрямки. Прихильники одного напрямку, що представляються Едіт розглядають мистецтво як самодостатній лікувальний засіб. Вони не розглядають терапію мистецтвом як заміник психотерапії. Прихильники іншого

напрямку, представником якого є Маргарет Наумбург, применшують чисто художні цілі на користь терапевтичних.

Терапевти, що займаються психодинамічною орієнтованою терапією мистецтвом, спираються на ідеї Фрейда і Юнга, що затверджували, що художня творчість виражає несвідоме.

У процесі художнього осмислення такого внутрішнього досвіду пацієнти часто стають більш говіркими.

Більшість керівників груп прямо не інтерпретують художні символи, а допомагають учасникам зрозуміти їхній зміст, устанавлюючи безцінну довірчу атмосферу в групі, заохочуючи вільні асоціації під час художньої творчості.

Вільні асоціації з приводу закінчених картин допомагають прояснити переживання. Цілком можливо, що таке "пізнання" буде відбуватися на підсвідомому рівні і пацієнт відчує емоційне звільнення без свідомого осмислення свого добутку

Одним з найбільше часто використовуваних у терапії мистецтва вправ є "створення групових фресок", у якому учасники або малюють усе, що вони хочуть, на загальній картині, або домальовують на ній щось, відповідно до обраною всією групою темі.

Вправа Г. Вассіліуса, що одержала назва "створення загального групового образу", було спеціально розроблене для використання в групах терапії мистецтвом психодинамічної орієнтації. Основна перевага цієї вправи полягає в тому, що члени групи можуть включатися в художню творчість конкретного учасника.

Вправа дозволяє легко вступати в спілкування один з одним тим індивідуумам, у яких часто виникає почуття небезпеки.

Терапія мистецтвом у даний час використовується не тільки в лікарнях і психіатричних клініках, але й в інших умовах - як самостійна форма терапії і як додаток до інших видів групової терапії.

Наук. кер. – Сахно П.І., *ст. викл.*

АНАЛІЗ ВИРАЗУ ОБЛИЧЧА ЛЮДИНИ ТА ЇЇ МОТОРИКИ І МІМІКИ ЧЕРЕЗ ЗОБРАЖЕННЯ НА ПОРТРЕТІ

Погарський М.В., студ.

Існує декілька базових принципів появи міміки обличчя людини які стосуються вивчення анатомії, образотворчого мистецтва, психології та інших наук. Але з часом коли за допомогою цих знань людина починає відтворювати живе справжнє обличчя людини то вона зіштовхується з деякими проблемами. З курсу анатомії відомо, що тілі людини не існує чітких пропорцій та абсолютно сталих висей кісток та м'язів. Тобто необхідно ще з самого початку розуміти, що не існує ідеальних людей, основна вісь пропорційності людини лише уявна, саме тому лікарі приділяють максимум анатомії на практиці, а не в теорії (офіційно теоретичний курс займає 10% всього курсу анатомії, робить висновки). Один єдиний м'яз може бути із 10ма змінними параметрами об'єму і типу з'єднання із кістками та іншим. У книзі «Мистецтво Малювання» Уільяма Погейні сказано, що роботу деяких м'язів необхідно «допрацьовувати» прямо на моделі, оскільки м'язи не завжди спрацьовують у такій послідовності як це має бути анатомічно (звідки і бере початок поняття про щирість почуттів). Що стосується поз та виразів, ситуація схожа, існує великий відсоток людей, що за життя навчилися обходити свої природні емоції, або просто відчують по-іншому. Зображення людей старшого віку, це (на думку Погейні) протистояння відречення своїх звичок, проти часових змін, які переслідують цю людину. Також варто відмітити книгу Георгія Щокіна «Як читати думки людей по їх зовнішньому вигляду» де говориться про те що склад характеру, багатьох звичок та навіть вподобань залежать від форми черепної коробки, овалу лица, статури, комплекції тощо. Конституція даної людини є ніщо інше як відповідність уже готовим нормам поведінки, і що людина, як на мою думку по словам автора є заручником свого тіла і здатна змінити себе шляхом лише часткових змін, самоконтролю, витримки, доброзичливості, щирості тощо. На фізіономіку була вкладена більша частина його праці, але це висновки що не знаходять причинно-наслідковий зв'язок: чому людина поводитьсь саме так?

В епоху Відродження портрети набули культового значення у житті тогочасної еліти, високе мистецтво великих художників і

скульпторів вражають навіть сучасників. В цей час прості та складні основи живопису були підняті на високий рівень. В ті часи було прийнято, що справжній художник, це той хто здатний «захопити душу» своєї моделі, тим самим ожививши портрет. Намагаючись відслідкувати всі нюанси цього ремесла митці звертались як до психології та релігії так і до більш радикальних шляхів: наркотичних речовин, алхімії та обрядів. Але окрім прямого змальовування портретів є і зображення внутрішнього світу людини, її почуттів та таємних бажань, що не знайшли вихід. Такий тип зображення дає абстрактне поняття про розум моделі. Необхідно розуміти, що ця модель-жива, вона кожен день ходить на роботу зустрічає людей, переживає якісь події, відчуває обов'язок перед кимось, є дбайливою мамою, чи рядовим робітником, який інколи відпочиває або працює кожен день, чи можливо людина з удачею нарциса, яка буде постійно перепрошувати художника про те, що він в даний момент зображує. Побачити, прослідкувати і відобразити справжню душу людини, це є найбільший скарб донесений нам великими художниками, але як побачити душу?

Моє особисте дослідження полягало в тому щоб від слідкувати на власному досвіді роботу догм закладених наукою та мистецтвом, також моєю метою було взяти декілька історій різних людей та проаналізувати їх життя та душевний стан, який відобразився на формі обличчя та міміки, плюс до того, при можливості скласти статистику і класифікацію опираючись на власні дослідження, зробити висновки та висвітлити їх у доповіді. Я обирав для доповіді портрети людей наприклад з одним типом комплекції, але зрізним характером та вдачею, або з різними обрисами лица, але із суміжними уподобаннями. Досить цікаво досліджувати людей у старшому віці, які уже мають відбитки своїх минулих дій, всім відомо що робітничий пенсіонер не схожий наприклад на начальника в такому ж віці або військового генерала чи заслуженого артиста театру або кіно. Досить часто доводиться бачити людей молодого віку, що виглядають не на свій вік, ті що пережили фізичну або душевну травму і не здатні оправитись після цього, або процес прийняття зайняв багато часу. Також мені знайшлись люди з гарними обрисами і контурами лица які ще називають ангельськими, саме такі обличчя відходять від стандартних канонів і змушують не відводити погляд від людини,

«ангельське обличчя» часто мають люди, що пара живають любовне потрясіння або захват перед чимось гарним, це комбінація почуттів наївності доброти, чистоти намірів, а також простодушності складу розуму. Скільки людей-скільки і емоцій та переживань, створених оточенням, внутрішнім світом, вихованню та самовихованню, я впевнений життя найкращий творець, а ми його найкращі шанувальники, чи не так?

В нашій час, широкого попиту набули різні види послуг у рекламі, оформленні та дизайні де використовуються штучні технології створення образів людей, і створюються вони в загальному без урахування «душі», але якщо урахувати деякі життєві нюанси, то поступово можна оживляти зображення, приближати до реальних, сучасні технології вже не обмежені здатностями ПК і все тепер залежить від умілого використання інструментів, я вважаю, що опрацювання людських факторів на конкретних прикладах приведе до нового кроку у шляху антропоморфізації моделей у сфері образотворчого мистецтва, дизайну та розважальної комп'ютерної індустрії в цілому. Скільки разів різні фільми, композиції, театральні вистави не мали успіху через не суміжність характеру ролі актора із його внутрішнім світом чи подіями, висвітлених у композиції, в найближчому часі це не буде проблемою, порозуміння характеру і ролі буде досягнута шляхом створення штучних моделей для подій та сцен. Необхідно розуміти, що справжнє створення дійсно схожої на живу людину моделі можливе не через копіювання анатомії, а спробі відобразити поведінку яку можна назвати душею. Люди - це найскладніші істоти серед усіх, з високим потенціалом та вмінням, часом з невідкритими талантами та емоційною невизначеністю, отже із стержнем того, що не дає можливість діяти як єдиний механізм без варіантів. Дійсно варті уваги та вивченню, можливо тільки зрозумівши їх сутність можна вирішити проблеми пов'язані з помилками характеру..

Наук. кер. – Сахно П.І., *ст. викл.*

НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ СПІЛКУВАННЯ

Шматко С., студ.

Спілкування як особливого роду діяльність - це творча гра інтелектуальних й емоційних сил співрозмовників, це взаємне навчання партнерів, збагачення новими знаннями у процесі обговорення предмета бесіди, це, нарешті, праця досягнення поставлених кожною стороною цілей переговорів (обміну думками, ділової зустрічі, діалогу офіційних представників й ін.).

У структуру мовного спілкування входять:

1. Значення й зміст слів, фраз («Розум людини проявляється в ясності його мови»). Відіграє важливу роль точність вживання слова, його виразність і доступність, правильність побудови фрази і її дохідливість, правильність вимови звуків, слів, виразність і зміст інтонації [2; 75-81].

2. Мовні звукові явища: темп мови (швидкий, середній, уповільнений), модуляція висоти голосу (плавна, різка), тональність голосу (висока, низька), ритм (рівномірний, переривчастий), тембр (розкотистий, хрипкий, скрипливий), інтонація, дикція мови. Спостереження показують, що найбільш привабливою у спілкуванні є плавна, спокійна, розмірена манера мови.

3. Виразні якості голосу:

- характерні специфічні звуки, що виникають при спілкуванні: сміх, хмикання, плач, шепіт, подихи й ін.; розділові звуки - це кашель;
- нульові звуки - паузи;
- звуки назалізації - «хм-хм», «е-е-е» й ін.

Т. А. Ван Дейк у якості одного з рівнів аналізу висловлення виділяє паралінгвістичну діяльність і відносить до неї дейктичні та інші жести, вираження особистості, рух тіла й фізичні контакти між учасниками.

До кінця ХХ сторіччя з'явився новий тип вченого-соціолога-фахівця у галузі невербаліки. Як орнітолог насолоджується спостереженням за поведінкою птахів, так і невербалік насолоджується спостереженням за невербальними знаками й сигналами при спілкуванні людей. Він спостерігає за ними на офіційних прийомах, на пляжі, по телебаченню, на роботі - усюди, де люди взаємодіють між собою. Він вивчає поведінку людей, прагнучи більше довідатися про вчинки своїх товаришів для того, щоб тим самим більше довідатися про себе й про те, як поліпшити свої

взаємини з іншими людьми. Майже неймовірно, що більш ніж за мільйон років еволюції людини невербальні аспекти комунікації почали серйозно вивчатися тільки з початку шістдесятих років, а громадськості стало відомо про їхнє існування тільки після того, як Юлій Фаст опублікував свою книгу в 1970 році. Ця книга узагальнювала дослідження про невербальні аспекти комунікації, пророблені вченими - біхевіористами до 1970 року, але навіть сьогодні більшість людей усе ще не знають про існування мови руху тіла, незважаючи на її важливість у їхньому житті[1;135-143].

Візуальний контакт є винятково важливим елементом спілкування. Дивитися на мовця означає не тільки зацікавленість, але й допомагає нам зосередити увагу на тому, що нам говорять люди, мовці, звичайно дивляться в очі один одному не більше 10 секунд. Якщо на нас дивляться мало, ми маємо підстави думати, що до нас або до того, що ми говоримо, ставляться погано, а якщо занадто багато, це може сприйматися як виклик або ж гарне до нас відношення. Крім того, замічено, що коли людина бреше або намагається сховати інформацію, його очі зустрічаються з очами партнера менш 1/3 часу розмови[2;155-173].

У процесі розмови співрозмовники мимоволі звертають увагу на навколишню їхню обстановку. У цьому змісті кабінет керівника є свого роду його візитною карткою. Інтер'єр офісу говорить багато про що: про статок фірми, її надійності. Тому треба прагнути до того, щоб місце, де керівник приймає відвідувачів, робило найкраще враження, а атмосфера підвищувала його діловий статус. Однак, варто пам'ятати, що занадто розкішний офіс сприймається відвідувачами з недовірою.

Список використаних джерел

Іржі Томан. Мистецтво говорити. – К., 2000.– 672 с.

Алан Пиз. Язык жестов. – М., 2001.– 286 с.

Наук. кер. – Кудояр Л.М., доц.

ПОНЯТТЯ КОНФЛІКТУ ТА СПОСОБИ ЙОГО ВИРІШЕННЯ

Бересток Т.О., студ.

Конфлікт - це відсутність згоди між двома і більше сторонами, які можуть бути конкретними особами або групами осіб. Кожна сторона робить все, щоб була прийнята її точка зору або мета, і заважає іншій стороні робити те ж саме.

Предмет конфлікту - це те основне протиріччя, через яке і задля вирішення якого сторони вступають в боротьбу.

Типи конфліктів:

По дії на функціонування групи:

- Конструктивні (функціональні) конфлікти призводять до прийняття обґрунтованих рішень і сприяють розвитку взаємин. Наслідками такого конфлікту: проблема вирішується таким шляхом, який влаштовує всі сторони, і всі почувають себе причетними до її вирішення; спільно прийняте рішення швидше і краще втілюється в життя; сторони набувають досвід співпраці при вирішенні спірних питань; практика вирішення конфліктів між керівником і підлеглими руйнує так званий "синдром покірності" - страх відкрито висловлювати свою думку, відмінну від думки старших за посадою; поліпшуються відносини між людьми; люди перестають розглядати наявність розбіжностей як "зло", завжди призводить до поганих наслідків.

- Деструктивні (дисфункціональні) конфлікти перешкоджають ефективній взаємодії і прийняттю рішень. Наслідки такого конфлікту: непродуктивні, конкурентні відносини між людьми; відсутність прагнення до співпраці; представлення опонента, як "ворога", його позиції - тільки негативна, а своя позиція - виключно позитивна; скорочення або повне припинення взаємодії з протилежною стороною; переконання, що "перемога" в конфлікті важливіше, ніж вирішення реальної проблеми; почуття образи, незадоволення, поганий настрій.

По змісту:

- Реалістичні конфлікти викликаються незадоволенням певних вимог учасників або несправедливим, на думку однієї або обох сторін, розподілом між ними будь-яких переваг.

- Нереалістичні конфлікти мають на меті відкритий вираз накопичених негативних емоцій, образ, ворожості, тобто гостра конфліктна взаємодія стає тут не засобом досягнення конкретного результату, а самоціллю.

По характеру учасників:

- Внутрішньоособистісний конфлікт - має місце тоді, коли відсутня згода між різними психологічними факторами внутрішнього світу особистості: потребами, мотивами, цінностями, почуттями і т.д. Тут причина конфлікту - неузгодженість особистих потреб та вимог.

- Міжособовий конфлікт, його причиною є не лише різниця в характерах, поглядах, манери поведінки людей (тобто суб'єктивні причини), найчастіше в основі таких конфліктів лежать об'єктивні причини. Найчастіше це боротьба за обмежені ресурси (матеріальні

засоби, обладнання, виробничі площі, робочу силу тощо). Кожен вважає, що в ресурсах потребує саме він, а не хтось інший. Конфлікти виникають також між керівником і підлеглим.

- Конфлікт між особистістю і групою виникає тоді, коли будь-хто з членів організації порушує норми поведінки або спілкування, що склалися в неформальних групах. До цього виду відносяться і конфлікти між групою і керівником, які протікають найважче при авторитарному стилі керівництва.

- Груповий конфлікт - це конфлікт між формальними і (або) неформальними групами, з яких складається організація. Наприклад, між адміністрацією і рядовими працівниками, між працівниками різних підрозділів, між адміністрацією і профспілкою.

Причини конфліктів:

Розподіл ресурсів;

Взаємозалежність задач - якщо одна людина (або група) залежить від іншої людини (або групи) у виконанні завдання;

Різниця у цілях - вірогідність такої причини зростає в міру збільшення організації, коли вона розбивається на спеціалізовані підрозділи;

Відмінності в способах досягнення цілей - коли існують різні погляди на шляхи і способи досягнення загальних цілей навіть при відсутності суперечливих інтересів. При цьому кожен вважає, що його рішення найкраще, і це є основою для конфлікту;

Незадовільні комунікації - неповна або неточна інформація або відсутність необхідної інформації;

Різниця у психологічних особливостях.

Стилі вирішення конфліктів:

Ухилення - людина намагається відійти від конфлікту. Її позиція - не потрапляти в ситуації, що провокують виникнення протиріч, не вступати в обговорення питань, що можуть призвести до розбіжностями.

Згладжування - людина переконана, що не варто сердитися, тому що «ми всі - одна щаслива команда, і не слід розгойдувати човен». Такий «сглажуватель» намагається не випустити назовні ознаки конфлікту, апелюючи до потреби в солідарності. Але при цьому можна забути про проблему, що лежить в основі конфлікту. У результаті може настати мир і спокій, але проблема залишиться, і в кінцевому підсумку відбудеться «вибух».

Примус - спроби змусити прийняти свою точку зору будь-яку ціну. Той, хто намагається це зробити не цікавиться думкою інших, звичайно поводить себе агресивно, для впливу на інших користується владою шляхом примусу. Такий стиль може бути ефективний там, де

керівник має велику владу над підлеглими, але він може придушити ініціативу підлеглих, створюючи велику вірогідність того, що буде прийняте невірне рішення, тому що представлена тільки одна точка зору. Він може викликати обурення, особливо в більш молодого і більш освіченого персоналу.

Компроміс - прийняття точки зору іншої сторони, але лише до певної міри. Здатність до компромісу високо цінується в управлінських ситуаціях, тому що це зводить до мінімуму недоброзичливість, що часто дає можливість швидко вирішити конфлікт до задоволення обох сторін. Однак, використання компромісу на ранній стадії конфлікту, що виник по важливій проблемі може скоротити час пошуку альтернатив.

Рішення проблеми - визнання розходження в думках і готовність ознайомитися з іншими точками зору, щоб зрозуміти причини конфлікту і знайти курс дій, прийнятний для всіх сторін. Той, хто використовує такий стиль не намагається домогтися своєї мети за рахунок інших, а скоріше шукає найкращий варіант рішення. Даний стиль є найбільш ефективним у рішенні проблем організації.

Люди за характером, за темпераментом і багатьом іншим критеріям неоднакові, тому вони по-різному сприймають ситуацію, в якій опиняються. Людина, наскільки б безконфліктним вона не була, не в змозі уникнути розбіжностей з оточуючими. Скільки людей - стільки думок, і інтереси різних людей вступають у протиріччя один з одним. Різниця в сприйнятті часто призводить до того, що люди не погоджуються один з одним з певного приводу. Конфлікт визначається тим, що свідома поведінка однієї зі сторін (особистості, групи або організації) порушує інтереси іншої сторони. Поняття конфлікту має безліч визначень і тлумачень, але всі вони підкреслюють наявність протиріччя, яке приймає форму розбіжностей, якщо йдеться про взаємодію людей.

Наук. кер. –Сахно П.І., ст. викладач

ЄВРОРЕГІОНИ УКРАЇНИ: МЕТА СТВОРЕННЯ

Король С.М., асп.

Сучасна концепція транскордонного співробітництва у сфері регіонального розвитку насамперед пропонує переосмислити наші застарілі уявлення про адміністративно - територіальний устрій країни, що дісталися в спадок від комуністичної системи,

про жителів прикордонних територій, про розвиток цих територій, про властиві їм проблеми і т.д. Адже які б благородні цілі не ставили перед собою, створюючи і зміцнюючи свої кордони, жителі прикордонних регіонів опиняються в дуже не вигідному становищі, відчуваючи на собі всі тяготи обмежень, пов'язаних із пересуванням людей, товарів, ідей і послуг. До того ж, перебуваючи на задвірках країни, вони відчувають традиційну не увагу до них з боку центральної влади і стають заручниками регіональної диспропорції. Для самостійного ж розв'язання своїх проблем у них немає ні коштів, ні можливостей. Як результат, багато регіонів перетворюються на депресивні, відсталі території. Тим часом, від рівня розвитку цих територій, від якості життя залежить багато чого, в тому числі й цілісність прикордонної держави.

На міжнародному рівні для вирішення цих проблем, а також для вирівнювання європейських регіонів, стирання кордонів між ними, з метою створення єдиної толерантної і процвітаючої Європи в 1980 році і була прийнята Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або органами влади, спрямовану на більш тісне співробітництво між прикордонними регіонами в сфері економіки, екології, науки, культури ... Для цих цілей у Європі створені і функціонують єврорегіони.

Єврорегіони, як форма прикордонного співробітництва, сприяють не тільки посиленню та поглибленню добросусідських відносин між державами, а й є своєрідним інструментом для інтеграції тієї чи іншої країни до європейських структур. Це особливо важливо для України в зв'язку з просуванням кордонів Євросоюзу. Єврорегіони розглядаються і як засіб врегулювання можливих територіальних проблем двох держав. Вони знімають напругу в царині можливих територіальних претензій. Дозволяють вирішувати проблеми, пов'язані зі становищем національних меншин. Це свого роду й полігон для апробації сумісності законодавства різних країн і правових систем.

Намагаючись наслідувати європейський досвід, Україна ще сім років тому, коли про необхідність транскордонного співробітництва говорилося лише в наукових колах, звернула свій погляд на такий феномен, як єврорегіони. У 1993 році вона взяла участь у створенні першого - Карпатського - єврорегіону. У нього

ввійшли чотири області України (Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська та Чернівецька) та прикордонні регіони Польщі, Угорщини, Словаччини та Румунії. У 1995 році з участю Волинської області та Люблінського воєводства Польщі було сформовано єврорегіон «Буг», до складу якого три роки ввійшла і Брестська область Білорусі. У 1998 році за участю Одеської області і трьох повітів від Румунії та Молдови було створено єврорегіон «Нижній Дунай».

У 2007 р. був створений євро регіон «Ярославна» в складі Курської області (РФ) і Сумської області (Україна). Єврорегіон був створений з метою розвитку співробітництва прикордонних територій в наступних напрямках:

- всесторонній економічний розвиток;
- комунікації, транспорт та зв'язок ;
- наука, нові технології, освіта ;
- покращення стану навколишнього середовища;
- ліквідація надзвичайних ситуацій, стихійних лих та їх наслідків;
- покращення якості життя населення через розробку і реалізацію збільшення зайнятості;
- розвиток регіональної економіки сторін через покращення інфраструктури прикордонних районів.

СЕКЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

ПОДАТКОВИЙ АГЕНТ ЯК СУБ'ЄКТ ПОДАТКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Янішевська К.Д., пошукач

Конституцією України та нормами податкового законодавства України визначено, що кожен громадянин України зобов'язаний сплачувати податки і збори від одержаного доходу в порядку і розмірах, встановлених законом, а податкові зобов'язання громадян несуть особистий характер.

В теорії податкового права платниками податку визнаються особи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або здійснюють діяльність, що є об'єктом оподаткування, і на які покладено обов'язок щодо сплати податків.

Законом України "Про порядок погашення зобов'язань платника податків перед бюджетом та державними цільовими

фондами" зазначається, що податкове зобов'язання платника податку визначається платником податку самостійно чи контролюючим органом. Але доцільно зауважити, що діюче законодавство України передбачає сплату податку не тільки самостійно платником податку, а й іншими суб'єктами. Одним з таких суб'єктів по утриманню податків виступає податковий агент, на якого покладено обов'язок нараховувати, утримувати та сплачувати податок, вести податковий облік і подавати податкову звітність за платника податку.

Згідно з Законом України "Про податок з доходів громадян" податковий агент - юридична особа (її філія, відділення, інший відокремлений підрозділ) або фізична особа чи представництво нерезидента - юридичної особи, які незалежно від їх організаційно-правового статусу та способу оподаткування іншими податками зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати цей податок до бюджету від імені та за рахунок платника податку, вести податковий облік та подавати податкову звітність податковим органам відповідно до закону, а також нести відповідальність за порушення норм цього Закону.

Податковим агентом, зокрема, є фізична особа, що є суб'єктом підприємницької діяльності чи здійснює незалежну професійну діяльність, яка використовує найману працю інших фізичних осіб, щодо виплати заробітної плати (інших виплат та винагород) таким іншим фізичним особам.

Участь податкового агента в механізмі оподаткування викликана необхідністю реалізації принципу зручного оподаткування і забезпечення ефективного податкового адміністрування.

В умовах становлення податкової системи важливим завданням удосконалення податкових правовідносин є повне та точне регулювання правового статусу їх суб'єктів.

Не дивлячись на те, що податкові агенти відіграють велику роль в механізмі стягнення податків, проблеми, пов'язані з їх правовим статусом залишаються ще маловивченими. Це пояснюється недостатньою визначеністю в законодавстві їх прав та обов'язків. Так, Законом України "Про податок з доходів громадян" врегульовано лише загальне визначення податкового агента, а для того, щоб дізнатися про конкретизацію його правового статусу слід звертатися до інших нормативно-правових актів, тоді як стаття 226 Податкового кодексу РФ регулює особливості нарахування податків податковими агентами, порядок і строки сплати податковими агентами.

Проблема правового регулювання податкових агентів також полягає тому, що вони є не єдиними суб'єктами податкових

правовідносин, що виконують посередницькі функції. Іноді їх плутають з платниками податків, податковими органами, збирачами податків та інших. Саме це обумовлює визначення чітких критеріїв відокремлення податкових агентів від інших суб'єктів податкових правовідносин.

Отже, дослідження правового статусу податкового агента зумовлюється важливими соціальними, правовими і науковими потребами. Тому проблема правового статусу податкового агента набуває більш чіткого вираження.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО ТА СУСПІЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПЕРТНО-ОЦІНОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Резнік М.М., *асп.,
університет «Україна», м.Київ*

Оцінка майна стає широко затребуваною у зв'язку з появою таких актуальних питань як земельна реформа, порядок здійснення примусового відчуження майна за рішенням суду, податкова застава, з'ясування майнових суперечок.

Розв'язання зазначених проблем є передумовою вдосконалення адміністративно – правового регулювання експертно – оціночної діяльності.

Однією з актуальних проблем в даній галузі є удосконалення державного і суспільного регулювання оцінки майна та професійної оціночної діяльності, поняття їх суті та механізмів.

Слід зазначити, що регулювання цих питань є системою механізмів забезпечення (гарантування) достовірності і об'єктивності оцінки майна, а також формування і розвитку відповідної інфраструктури.

Основними механізмами регулювання оцінки майна і професійної оціночної діяльності є: нормативно – методичне регулювання; організаційно – правові механізми сегментації і контролю ринку оціночних послуг; організаційно – правові механізми “внутрішньо–корпоративної ієрархії”; організаційно – правові механізми регулювання доступу на ринок оціночних послуг.

Сукупність вказаних механізмів складає суть державного регулювання і, відповідно, сукупність механізмів, що реалізуються суспільними інститутами – суть суспільного регулювання.

Детальніше розглянемо і проаналізуємо механізм державного і суспільного регулювання майна і професійної оціночної діяльності в Україні.

Отже, державне регулювання оціночної діяльності полягає у забезпеченні формування і розвитку інфраструктури оцінки майна в Україні; об'єктивності і законності її проведення, зокрема відповідності оцінки нормативно – правовим актам; впровадження в практику оцінки міжнародних норм і правил; забезпечення суспільних інтересів з питань оцінки майна; створення конкурентного середовища серед суб'єктів оціночної діяльності і на навчальних закладах, що здійснюють професійну підготовку оцінювачів; проведення оцінки майна органами державної влади і органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства.

Органом державної влади, що здійснює державне регулювання оціночної діяльності в Україні є Фонд державного майна. Разом з тим, Кабінет Міністрів України в питаннях оціночної діяльності здійснює повноваження, визначені Конституцією України, Законом України “Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні” (далі – Закон) та іншими нормативно – правовими актами. Суспільне регулювання оціночної діяльності в Україні здійснюється самогерувівними організаціями оцінювачів.

Створення і порядок діяльності таких організацій регулюється законодавством про об'єднання громадян з урахуванням особливостей, встановлених Законом.

Необхідно наголосити, що на сьогодні питання ціни, вартості і оцінки майна регулюються більше ніж 180 нормативно – правовими актами України, і нажаль, не всі чинні норми кореспондують між собою. Вищезгадані правові норми регулюють правовідносини, що виникають в процесі проведення оцінки майна і майнових прав які належать юридичним і фізичним особам резидентам та нерезидентам України.

Вцілому, законодавчо закріплені єдині вимоги до процедури проведення оцінки майна і майнових прав, незалежно від форм власності і його місцезнаходження. В той же час необхідно наголосити, що законодавчо не встановлюється обов'язковість оцінки майна і майнових прав (за винятком випадків, викладених у статті 7 Закону).

Фактично Закон гарантує право будь - якої юридичної або фізичної особи на проведення оцінки і отримання її достовірного її результату, тобто гарантує надання якісної консалтингової послуги і подальше використання результатів оцінки.

Саме тому необхідно вдосконалювати механізми, що регулюють процедури оцінки і вимоги до професійної оціночної діяльності спрямовані на захист прав осіб, які використовують результати оцінки, що у свою чергу гармонізує українське і міжнародне законодавство в цій сфері відносин.

ПРОГАЛИНИ СІМЕЙНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ В РЕГУЛЮВАННІ ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН

Горева Є.Ю., *пошукач*

Сімейний кодекс України регулює: сімейні особисті немайнові та майнові відносини між подружжям, між батьками та дітьми, усиновлювачами та усиновленими, між матір'ю та батьком дитини щодо її виховання, розвитку та утримання, сімейні особисті немайнові та майнові відносини між бабою, дідом, прабабою, прадідом та внуками, правнуками, рідними братами та сестрами, мачухою, вітчимом та падчеркою, пасинком, сімейні особисті немайнові та (або) майнові відносини між іншими членами сім'ї, визначеними у ньому.

На сьогоднішній день актуальним залишається питання регулювання шлюбних відносин, а саме що таке шлюб та його реєстрація. Зупинимось на розгляді однієї умови стосовно реєстрації шлюбу – шлюбний вік.

Шлюбом є сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану. Проживання однією сім'єю жінки та чоловіка без шлюбу не є підставою для виникнення у них прав та обов'язків подружжя. Релігійний обряд шлюбу не є підставою для виникнення у жінки та чоловіка прав та обов'язків подружжя, крім випадків, коли релігійний обряд шлюбу відбувся до створення або відновлення державних органів реєстрації актів цивільного стану.

Шлюбний вік для жінки встановлюється у сімнадцять, а для чоловіка — у вісімнадцять років. Особи, які бажають зареєструвати шлюб, мають досягти шлюбного віку на день реєстрації шлюбу.

За заявою особи, яка досягла чотирнадцяти років, за рішенням суду їй може бути надано право на шлюб, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам.

Державна реєстрація шлюбу встановлена для забезпечення стабільності відносин між жінкою та чоловіком, охорони прав та інтересів подружжя, їхніх дітей, а також в інтересах держави та

суспільства. Державна реєстрація шлюбу засвідчується Свідоцтвом про шлюб, зразок якого затверджує Кабінет Міністрів України.

Сімейний кодекс України в ст. 26 зазначає осіб, які не можуть перебувати між собою у шлюбі: особи, які є родичами прямої лінії споріднення, рідні (повнорідні, неповнорідні) брат і сестра (повнорідними є брати і сестри, які мають спільних батьків, неповнорідними є брати і сестри, які мають спільну матір або спільного батька), двоюрідні брат та сестра, рідні тітка, дядько та племінник, племінниця, усиновлювач та усиновлена ним дитина. Шлюб між усиновлювачем та усиновленою ним дитиною може бути зареєстровано лише в разі скасування усиновлення.

За рішенням суду може бути надане право на шлюб між рідною дитиною усиновлювача та усиновленою ним дитиною, а також між дітьми, які були усиновлені ним.

Далі ч. 2 ст. 32 СКУ говорить про наступне: у разі вагітності нареченої, народження нею дитини, а також якщо є безпосередня загроза для життя нареченої або нареченого, шлюб реєструється у день подання відповідної заяви або у будь-який інший день за бажанням наречених протягом одного місяця.

Постає питання якою нормою необхідно керуватись у випадку вагітності жінки якщо батьком майбутньої дитини є її брат? Тим більше, що ч.2 ст. 39 СКУ зазначає випадки недійсності шлюбу: недійсним є шлюб, зареєстрований між особами, які є родичами прямої лінії споріднення, а також між рідними братом і сестрою, п. 2 ст. 41 СКУ між двоюрідними братом та сестрою; між тіткою, дядьком та племінником, племінницею, ч.4 ст. 39 СКУ за заявою заінтересованої особи орган державної реєстрації актів цивільного стану анулює актовий запис про шлюб, зареєстрований з особами, зазначеними у ч. 2 ст.39 СКУ. Це питання постає і в тому випадку якщо в анлогічній ситуації особами, що бажають укласти шлюб між собою не було досягнуто шлюбного віку.

Так як п. 4 ч. 1 ст.41 СКУ шлюб може бути визнаний недійсним за рішенням суду з особою, яка не досягла шлюбного віку і якій не було надано права на шлюб.

При вирішенні справи про визнання шлюбу недійсним суд бере до уваги, наскільки цим шлюбом порушені права та інтереси особи, тривалість спільного проживання подружжя, характер їхніх взаємин, а також інші обставини, що мають істотне значення.

Шлюб не може бути визнаний недійсним у разі вагітності дружини або народження дитини у осіб, зазначених пунктами 1, 2, 4 ч.1 ст. 41 СКУ а саме: між усиновлювачем та усиновленою ним

дитиною , між двоюрідними братом та сестрою; між тіткою, дядьком та племінником, племінницею, з особою, яка не досягла шлюбного віку і якій не було надано права на шлюб.

Отже, яким чином необхідно регулювати дані відносини якщо на одну умову стосовно укладення шлюбу існує чотири норми, які були наведені раніше, що суперечать одна одній?

Безперечно, зазначені вище випадки в практиці є нечастими, а в цілому поодинокі. Але існування прогалин у сімейному праві в регулюванні шлюбних відносин доводить, що сімейне законодавство України потребує вдосконалення та прийняття ряду нових нормативно - правових актів, які б унеможливили порушення прав та інтересів осіб, які вступають у шлюбні відносини.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНОГО ЗАХИСТУ ПРАВА НА ПРИВАТНІСТЬ В УКРАЇНІ

Пономаренко К.І., *асп.,
університет «Україна», м.Київ*

Динамічний розвиток і впровадження інформаційних технологій, розбудова так званого інформаційного суспільства призвела до виділення з місиву особистих прав людини цілої низки прав, що отримали назву „інформаційні права”.

Законодавство про захист персональних даних виникло як реакція на природну потребу людини у забезпеченні недоторканості його приватного життя та особистих таємниць. Здебільшого це пов'язано із значним полегшенням автоматизованої обробки та накопичення інформації, зокрема збільшення обсягів і напрямків використання персоніфікованої інформації у різних сферах суспільного життя, передача даних за кордон.

Світова історія захисту персональних даних починається ще з 1970-х років, коли з огляду на появу автоматизованих баз даних європейські країни почали приймати закони, які б убезпечували право на приватність та збереженість особистих даних. Першим у світі законом, прийнятим з метою захисту даних, став закон „Про захист даних” 1970 р., землі Гессен ФРН. Автори закону виходили з тих міркувань, що інформаційні потоки формують „нервовий центр суспільного життя”, володіння інформацією про громадян являє „суспільну силу”, а автоматизована обробка даних, у свою чергу, несе небезпеку особистій свободі та, внаслідок, загрожує громадянському суспільству.

Інформація про особу є одним із восьми основних видів інформації, згідно із ст. 18 Закону України „Про інформацію” і являє собою сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про особу. Основними даними про особу (персональними даними) є: національність, освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження. Сам термін „інформація про особу” не можна назвати вдалим, з цього приводу у науковій літературі прийнято вживати термін „персональні дані”, який, до речі, проектом закону „Про захист персональних даних”, пропонувалося закріпити законодавчо.

Під інформацією Закон України „Про інформацію” розуміє документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі. Всі громадяни України, юридичні особи і державні органи мають право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення та зберігання відомостей, необхідних їм для реалізації ними своїх прав, свобод і законних інтересів, здійснення завдань і функцій. В той же час, реалізація цього права не повинна порушувати права інших осіб. Зазначений Закон визначає інформацію про особу як сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про особу. Основними даними про особу (персональними даними) є: національність, освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження. Джерелами документованої інформації про особу є видані на її ім'я документи, підписані нею документи, а також відомості про особу, зібрані державними органами влади та органами місцевого і регіонального самоврядування в межах своїх повноважень. Забороняється збирання відомостей про особу без її попередньої згоди, за винятком випадків, передбачених законом. Статтею 30 Закону України „Про інформацію” персональні дані віднесено до інформації з обмеженим доступом.

Питання законодавчого захисту персональних даних водночас і нове і таке, що не може отримати правового врегулювання в Україні вже понад 10 років.

Проблемі правового регулювання права на інформацію особистого характеру приділялася увага як у вітчизняній так і у зарубіжній науці, але й досі справедливо становить інтерес для дослідників.

З метою привести вітчизняне законодавство у відповідність з вимогами європейських Конвенцій, Директив, Протоколів і Рекомендацій, стосовно прав людини, в квітні 1997 року колишне

Національне агентство з питань інформатизації при Президентові України почало створення проекту Закону України "Про захист персональних даних". У 1999 році проект був розроблений та наданий зацікавленим міністерствам та державним відомствам на узгодження, а в 2000 він вже був офіційно погоджений. Головною особливістю даного законопроекту було право приватної власності на персональні дані, запропоноване та обґрунтоване одним із авторів, Брижко В. М, у своїй дисертації. Необхідність введення такого положення була мотивована додатковими можливостями для захисту персональних даних від несанкціонованої комерції ними. У 2003 році проект Закону України про персональні дані був офіційно зареєстрований на 2 сесії IV сесії Верховної Ради України. Після чотирьох років обговорень, доповнень та змін проекту, у 2007 році законопроект відхилено остаточно (не подолано вето Президента).

Окрім даної спроби законодавчо врегулювати відносини у сфері особистої інформації, були й інші. Наприклад, проекти «Про інформацію персонального характеру» та «Про Єдиний реєстр персональних даних».

Перші два законопроекти були створені як базові у сфері регулювання численних питань, пов'язаних з обробкою персональних даних. Натомість третій цілком був присвячений створенню і функціонуванню єдиної державної автоматизованої системи обліку громадян України та осіб, що постійно проживають на території України. Фактично, йшлося про потужну базу персональних даних, яка б містила інформацію про особу, починаючи від імені людини і закінчуючи, в окремих випадках, інформацією про стан її здоров'я. Жоден із запропонованих проектів так і не був прийнятий. Таким чином, проблема захисту персональних даних на сьогодні залишається відкритою та потребує детального нормативно-правового врегулювання.

ПРЕДСТАВНИЦТВО З ПЕРЕВИЩЕННЯМ ПОВНОВАЖЕНЬ

Солонар А.В., *пошукач*

Діяльність представника має здійснюватися у межах повноваження. Правочин, вчинений представником з перевищенням повноважень, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки особи, яку він представляє, лише у разі наступного схвалення правочину цією особою.

Правочин вважається схваленим, зокрема, у разі якщо особа, яку він представляє, вчинила дії, що свідчать про прийняття його до виконання.

Перевищення повноваження — це довільне збільшення представником обсягу прав на здійснення правочинів, встановленого вказівками особи, яку представляють, або нормами права. При перевищенні повноважень представник зі своєї ініціативи розширює межі наданого йому повноваження, не погодивши такий відступ з особою, яку він представляє. При визначенні обсягу повноважень слід ураховувати вказівки закону, зміст довіреності та інструкцій особи, яку представляють.

Перевищення повноваження можливе у кількісному і якісному відношенні. Під кількісним перевищенням мається на увазі, наприклад, перевищення: 1) числа, ваги, міри речей; 2) терміну договору, який потрібно укласти; 3) розміру плати або покупної ціни. Якісне перевищення може стосуватися: 1) властивостей і специфіки предмета правочину; 2) вибору контрагента, з яким має бути укладений правочин; 3) характеру самого правочину, вчинення дій, не передбачених довіреністю.

З врахуванням суб'єктивного ставлення представника до своїх дій та їх мети, можна виділити такі види перевищення повноважень:

- 1) дії з перевищенням повноважень внаслідок помилки щодо обсягу останніх;
- 2) умисне перевищення повноважень у сподіванні отримати схвалення вчинених дій від особи, яку представляють;
- 3) умисне перевищення повноважень з метою отримати вигоду для себе.

Правочин, вчинений з перевищенням повноважень, створює, змінює і припиняє цивільні права і обов'язки для особи, яку представляють, лише у разі подальшого схвалення цієї угоди. Якщо ж схвалення не відбудеться, то такий правочин правових наслідків для того, кого представляють не має і повинен бути визнаний недійсним. У перших двох випадках перевищення повноважень сторони повертаються у первісний стан. У випадку умисної діяльності з перевищенням повноважень з метою отримати вигоди для себе, правочин визнається недійсним, а на представника, крім того, покладається обов'язок відшкодування збитків, завданих тому, кого він представляє, і третій особі.

Крім того, за певних обставин (наприклад у випадку зловмисної домовленості представника і третьої особи про укладення правочину з перевищенням повноважень) виникає також обов'язок третьої особи

відшкодувати особі, яку представляли, збитки, що виникли внаслідок дій представника з перевищенням повноважень.

Законодавство передбачає два варіанти поведінки особи, яку представляють, при представництві з перевищенням повноважень:

1) вона схвалює дії, вчинені від її імені; 2) вона відмовляється від схвалення дій, вчинені від її імені без повноважень або з перевищенням повноважень.

Схвалення дій представника можливе в різних формах: 1) схвалення шляхом заяви про це; 2) схвалення мовчазною згодою; 3) схвалення шляхом здійснення конклюдентних дій, що свідчать про прийняття правочину.

За своєю юридичною природою схвалення є одностороннім правочином, що вимагає сприйняття його третьою особою і представником. У схваленні виражається воля особи, яку представляють, наділити юридичною силою конкретну угоду, укладену для неї з перевищенням повноважень. Наступне схвалення правочину особою, яку представляють, створює, змінює і припиняє цивільні права та обов'язки з моменту вчинення цього правочину.

Слід зазначити, що вищенаведене поширюється лише на випадки добровільного представництва, оскільки при обов'язковому представництві воля особи, яку представляють, є нікчемною і правового значення не має.

В юридичній практиці постають питання про значення схвалення тим, кого представляють, угоди, укладеної з перевищенням повноважень. Отже той, кого представляють, не може ухилитися від схвалення тієї частини угоди, яка відповідає повноваженням, - за умови, що можливе її самостійне існування. Тому угода, укладена з перевищенням повноважень, якщо її не схвалив той, кого представляють, може бути визнана судом частково дійсною. Якщо ж самостійне існування частини угоди, укладеної в межах повноважень, не є можливим, то вона визнається повністю недійсною.

Витрати, яких зазнав представник, що діяв з перевищенням повноважень, можуть бути стягнені з особою, яку він представляв, як безпідставно набуте майно за правилами гл. 83 ЦК, яка стосується набуття, збереження майна без достатньої правової підстави, за наявності всіх умов, необхідних для виникнення відповідних зобов'язань.

Наступне схвалення правочину особою, яку представляють, створює, змінює і припиняє цивільні права та обов'язки з моменту вчинення цього правочину.

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ДЕРЖАВОРОЗУМІННЯ

Шаповал В., студ.

Держава відіграє важливу роль у житті будь-якого суспільства. Це, безумовно, дуже активний соціальний інститут, який має вплив на розвиток усієї світової цивілізації, хоча його значення протягом історії людства не було однаковим. І досі, на сучасному етапі розвитку суспільства, не сформовано чіткої, обґрунтованої й аргументованої думки щодо сучасного визначення держави у всіх його ракурсах, беручи до уваги всі аспекти і ознаки державності у сучасному її розумінні. Попри всі наміри однозначно витлумачити поняття держави, ніхто не може дати єдине визначення, використовуючи її ідеальну модель, адже держава динамічно розвивається. Щоб досягнути цей феномен, треба проникнути в його сутність.

Розглядаючи проблеми визначення поняття держави, слід зазначити, що держава являє собою соціальне явище, обмежене певними історичними рамками. Племінні відносини перетворюються в суспільні, а первісне суспільство – у цивілізацію. Визначення поняття “держава” до нашого часу залишається досить суперечливим питанням, але перш ніж давати визначення цього поняття, необхідно визначити етапи виникнення, становлення та розвитку найбільш характерних державних утворень. Для цього варто звернутися до історії, починаючи з найдавніших часів, ще у первісне суспільство, адже саме тоді вже почалися зароджуватись певні особливості держави. Історія свідчить про багатоманіття шляхів виникнення та розвитку держав у різних народів світу, що обумовило плюралізм теоретичних поглядів на процес виникнення держави, її поняття, місце та призначення в суспільстві. Держава, як продукт суспільного розвитку, є складовим соціальним явищем, тісно пов’язаним і багато в чому залежним від економічного, політичного і культурного розвитку суспільства. Треба зазначити, що формування поняття держави має свою історію. Цей процес продовжується і нині. Багато мислителів різних часів намагалися зрозуміти, що являє собою держава, чому вона виникає і необхідна людству, якою є природа держави, що відрізняє її від інших організацій, створених людьми. На ці питання існує безліч поглядів. Деякі з них дещо збігалися, інші виглядали абсолютно різними, протилежними одна одній. Різноманіття поглядів на

державу обумовлене тим, що держава – це надзвичайно складне, історично мінливе явище. Пізнання якостей і ознак держави є складним, оскільки залежить від постійної зміни економічних, соціальних, класових, духовних, релігійних, національних та інших факторів, що визначають її сутність і зміст. Визначаючи поняття держави, ми не повинні вкладати у нього те, що не існує реально, але у той же час маємо охопити всю дійсність, уникаючи довільного вибору. Характеристика держави повинна відповідати на питання: що таке держава у її історичній дійсності і у всіх її історичних проявах.

Було визначено, що держава – це колективний феномен, складне соціальне явище, розкрити основи розуміння якого досить складно. Але все ж таки виокремити певне пояснення даного поняття можливо, та лише за умови якнайчіткішого розкриття, висвітлення та дослідження характерних ознак, особливостей, способів та методів утворення, визначення тих факторів, що передували поняттю “держава”. Складність для визначення сучасної держави з точки зору наших науковців полягає ще й у тому, що протягом тривалого часу у юридичній науці панували уявлення про державу, що походили від ідеї класового суспільства, наполягання на якій та одностайність якої була б невірною.

При визначенні поняття “держава” варто також зважити і на сучасний тип держави, що характеризується соціальною спрямованістю, демократичним режимом утворення державних органів. Сучасні держави в найбільш розвинутих суспільствах забезпечують задоволення загальнолюдських потреб, реальне здійснення і захист основних прав людини. Не можна забувати і важливу ознаку сучасної держави – відсутність протилежності між формою організації суспільства і її соціальним змістом. На відміну від держави буржуазного типу, сучасна “постбуржуазна” є всеохоплюючою організацією суспільства, в якому держава виступає як форма виявлення і забезпечення інтересу більшості його членів і протистоїть особливим інтересам монополістичного капіталу.

Отже, слід зазначити, що при вивченні подібного питання варто пам'ятати і той факт, що держава – це явище, яке постійно змінюється і з цим треба рахуватися для максимального результату у дослідженні типів держав.

ПРИНЦИП НАУКОВОСТІ В ДОСЛІДЖЕННІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВА ТА ПРАВА

Яровицька Г., студ.

Методологія виділяє принципи історизму, всебічності, комплектності, але мало дослідженим до цих пір залишається принцип науковості через те, що методології не приділялося належної уваги а, отже, і не приділялося принципу науковості. Даний принцип напрацьовується та широко використовується Теорією держави та права, а особливо важливий принцип науковості для методології ТДП.

На звільненій від догматичної вульгаризації та міфотворення, методологічній основі яка постійно розвивається і відновлюється в теперішній час закріплюється і все більше послідовно реалізується принцип науковості в дослідженні загальної теорії держави та права. Цей принцип припускає затвердження об'єктивного наукового знання над вузькими інтересами вузьких класів, соціальних груп, політичних партій чи суб'єктивних визначених вчених.

У цьому сенсі принципу науковості суперечить принципу партійності, який довгий час був основним принципом марксистко-ленінський теорії держави та права. Не дивлячись на те, що держава та право та соціальний інститути по своєму походженню та розвитку органічно пов'язані з часовим відношенням і являється ареною сутичок та згод політичних, соціальних та національних інтересів.

Кожна свідома людина розуміє, що гармонізація наукової термінології, яку забезпечує принцип науковості – передумова розвитку суспільних, зокрема політичних і юридичних, відносин, не тільки власні науки як такої, а й в цілому культури певного народу.

У основі принципу науковості лежить ряд положень, що грають роль закономірних початків. Принцип науковості вимагає, щоб на кожному кроці пропонувалися для засвоєння справжні, міцно встановлені наукою знання і при цьому використовувалися методи навчання, по своєму характеру що наближаються до методів науки, що вивчається. Принцип науковості є основним знаряддям методології на шляху подолання радянських пережитків. Він ґрунтується на тому, що дає основу не лише для теорії держави та права а й для всіх наук, він включає в себе всі знання та методи які потрібні для наукового розвитку. Ним керуються не лише професійні вчені, але й вчені які лише починають працювати над науковими працями. Принцип науковості тісно пов'язано з принципом історизму, так як принцип історизму надає дані про державно-правові явища та їх розвиток, а принцип науковості потім обґрунтовує ці дані для того щоб можна було керуватися і використовувати ці дані у дослідженнях.

ПРИНЦИПИ РОЗПОДІЛУ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Сокрута Ю., студ.

У сучасній політичній, державно-правовій теорії важливе місце займає концепція розподілу влади. Кажучи про важливість і перспективність теорії розподілу влади, не слід, перебільшувати її можливості, ідеалізувати і абсолютизувати її значення.

Політична влада — це вироблення і запровадження у життя політичних програм усіма суб'єктами політичної системи, а також різними неформальними угрупованнями за допомогою правових і політичних норм.

Розподіл влади - важлива і необхідна умова формування демократичної, правової, соціальної держави Україна, її основоположний конституційний принцип. Цей принцип справедливо відноситься до основних досягнень світової цивілізації і загальнолюдської культури.

Значення розподілу влади обумовлене тим, що разом з іншими інститутами демократії він створює реальні умови для нормального функціонування державного апарату, утвердження реального ідеологічного і економічного плюралізму.

Функціонування державної влади в режимі консенсусу — це той ідеальний стан речей, до якого прагне політична практика усього світу.

Україна теж не стала винятком, а тому від самого моменту проголошення незалежності йде мова про ефективну організацію влади. Безперечно, в українській науці приділяється суттєва увага проблемі владних взаємовідносин.

Особливо гостро це питання постала після офіційного проголошення Президентом України курсу реформування державного устрою на парламентсько-президентську республіку.

Зрозуміло, що такі перетворення не обійдуться без внесення змін до Конституції, і процес їх обговорення вже розпочався. А оскільки це має бути досить виважений крок, необхідно уважно дослідити доцільність кожної пропозиції, обов'язково враховуючи вже існуючий український досвід державотворення.

У сучасній правовій науці принцип розподілу влади прийнято відносити до основ демократичного конституційного

ладу. Це значить, що він має основоположне значення при рішенні конкретних питань побудови державного механізму.

Призначення принципу розподілу влади – виключити можливість концентрації всієї повноти влади в руках однієї особи або органу шляхом встановлення такої державності, при якій різні гілки державної влади могли б взаємно стримувати одна одну.

Сфери реалізації трьох гілок влади – законодавчої, виконавчої і судової – повинні бути чітко розмежовані, вони не повинні стояти на заваді один одному.

Розподіл влади повинен ґрунтуватися, перш за все, на їх співпраці, яка, проте, стримувала б кожна з них, ставила б в певні рамки і балансувала.

Незалежність і самостійність кожної з трьох гілок влади, і особливо законодавчої і виконавчої, не повинні бути перешкодою до їх взаємодії. Більше того, ефективна влада неможлива без їх співпраці.

У сучасній Україні принцип розподілу влади визнаний, конституційно закріплений і застосовується в побудові і функціонуванні державних інститутів.

На жаль, все ще традиційно слабким місцем залишається в Україні судова влада.

Переслідуючи мету забезпечення незалежності й недоторканності судів і суддів Конституція України встановлює, що держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і суддів. У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів, а для вирішення питань внутрішньої діяльності судів діє суддівське самоврядування.

Гарантовані Конституцією принципи судового устрою і судочинства реалізуються насильно. І в даному випадку відчувається протидія і тиск з боку інших гілок влади, які нерідко все ще роблять замах на незалежність суду.

Явно недостатні матеріальні, а частково і правові гарантії, необхідні для того, щоб забезпечити суду гідне місце в здійсненні влади. Цей компонент розподілу влади неефективний.

Самостійність і особлива роль суду в Україні все ще далекі від тих, які властиві суду в розвинених демократичних країнах.

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ СУДУ ПРИСЯЖНИХ В УКРАЇНІ

Клименко Ю., студ.

На сьогодні одним із найсуперечливіших кроків здійснення судової реформи можна вважати принцип безпосередньої участі народу в здійсненні правосуддя через народних засідателів та присяжних, що закріплений у статті 124 Конституції України. Так, Основний Закон нашої держави теоретично закріпив дві форми участі народу в процесі здійснення правосуддя, але реалізація їх на практиці викликає численні дискусії серед правознавців. На даний момент інститут суду присяжних не функціонує, крім того, не прослідковується жодних тенденцій щодо його подальшого запровадження в майбутньому. Це можна пояснити тим, що судовій реформі не були притаманні такі риси як послідовність та системність, по-друге, досить багато юристів та майже всі професійні судді не сприймають ідею залучення у процес відправлення правосуддя інституту суду присяжних, по-третє, відомим є той факт, що основою здійснення суспільних відносин громадянами є норми права, моралі, культури, релігії, а також етики, але нажаль, в нашій державі громадяни керуються лише нормами права, в той час, як інші норми поведінки для багатьох громадян є неприйнятними.

Необхідно зазначити, що даний інститут суду присяжних ефективно функціонує в багатьох країнах світу, так відомо дві моделі суду присяжних — англо-американську, ще її називають класична та європейську чи суд з розширеною колегією народних засідателів.

Деякі науковці вважають, що історія виникнення суду присяжних сягає своїм корінням періоду судових реформ 829 року н.е., що відбувалися у Франції під час правління короля Луї Піруса. Англія перейняла досвід Франції щодо запровадження суду присяжних, після вторгнення норманів у 1066 році. Якщо вести мову про Україну, то інститут суду присяжних в нашій державі не завжди посідав вагоме місце в судовій системі.

Проаналізувавши сучасні правові системи зарубіжних країн, в яких успішно функціонує суд присяжних можна виділити багато як позитивних так і негативних рис. Так, позитивним є те, що завдяки інституту суду присяжних відбувається посилення ролі

адвоката у судовому процесі, задекларований принцип змагальності сторін судового процесу дійсно втілюється на практиці, забезпечується підвищення принципу демократичності.

Суд присяжних є правом кожного громадянина на розгляд справи «судом рівних» своїх громадян, крім того суд присяжних формує у суспільній свідомості уявлення про справедливий суд. Він є фундаментальним фактором формування суспільної свідомості, оскільки громадяни, які приймали участь у відправленні правосуддя у статусі присяжного чи народного засідателя, вносять свій вклад у формування суспільної свідомості щодо демократичних принципів правосуддя.

Крім того, при розгляді справи, у деяких випадках, професійні судді можуть бути менш об'єктивними, ніж суд присяжних, оскільки у них відсутнє упереджене ставлення до обвинуваченого. Упереджене ставлення судді до обвинуваченого можна пояснити тим, що посади суддів, в більшості випадків, займають особи, які були співробітниками правоохоронних органів, попередній досвід роботи яких, а саме: розгляд численних кримінальних справ, може стати причиною скептичного ставлення до тверджень підсудного щодо обвинувачення.

Пропорційне залучення до складу суду присяжних представників різних прошарків і соціальних груп сприятиме підвищенню інтелектуального потенціалу присяжних та зниженню ймовірності судової помилки. Для вирішення специфічних справ, де вимагається підвищений рівень освіти присяжних, слід створити лаву спеціальних присяжних засідателів, яка, однак, має діяти самостійно, без об'єднання з професійними суддями. Все це в сукупності дозволить створити інститут, здатний найбільш ефективно здійснювати судочинство, захищаючи та відновлюючи порушені права і законні інтереси громадян нашої держави.

Необхідно відмітити, що створення суду присяжних в Україні матиме й певні негативні риси. Так, до негативних моментів створення суду присяжних можна віднести наступне:

- це буде значним навантаженням для державного бюджету України, оскільки на даний момент фінансування судової системи «переживає» скрутні часи;
- складність також полягає у тому, що особа, яка не володіє належною юридичною підготовкою не може належним чином здійснювати розгляд складних справ, розгляд навіть справ з

середнім рівнем складності можуть викликати труднощі присяжних;

• крім того, неможливо гарантувати зменшення заангажованості та корупції судових органів. Слід врахувати те, що при розгляді справ, що передбачають довічне позбавлення волі, не виключена можливість тиску на присяжних (у тому числі й фізичного).

Отже, безумовно, запровадження інституту присяжних у національну систему правосуддя потребує нової, стійко-закріпленої законодавчої бази, узгодження багатого досвіду демократичних країн світу з кращими традиціями судочинства, правовими звичаями та менталітетом народу нашої держави. Суд присяжних покликаний виступати справді демократичним інститутом, дієвим важелем у провадженні законного, справедливого й ефективного судочинства.

Наук. кер. - Курдес О.Л., *ст. викл.*

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

Міщенко П., *студ.*

Українські правознавці мало приділяли увагу законодавчому регулюванню правовому захисту інформаційних ресурсів, що зумовлювалося технічними чинниками: труднощами виявлення місця злочину, ще більшими труднощами фіксування порушення і викриття винних і суб'єктивними: відсутністю необхідних технічних (найчастіше вузькоспеціалізованих) знань у працівників правоохоронних органів, що ставало перешкодою на шляху створення необхідних правових норм.

Єдина норма, що донедавна передбачала відповідальність за комп'ютерні злочини - це стаття 198-1, введена в Кримінальний кодекс у 1992 році, досить широко охоплювала можливі форми і способи таких злочинів. Спроба криміналізації діянь, пов'язаних із зловживаннями комп'ютерами була зроблена на Україні в 1994 р., коли в липні був прийнятий Закон "Про захист інформації в автоматизованих системах".

Однак статті чинного Кримінального кодексу, а також вказані норми, не охоплювали весь спектр суспільно небезпечних діянь, які умовно називаються “злочини в сфері комп’ютерної інформації”. Ця проблема вимагала подальшої розробки і вдосконалення кримінально-правових заходів регулювання.

Положення справ кардинально змінилося з прийняттям 5 квітня 2001 року нової редакції Кримінального кодексу України, що вступив у дію 1 вересня 2001 року.

Відповідальність за злочини в сфері комп’ютерної інформації в ньому присвячений розділ XVI “Злочину в сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп’ютерів), систем і комп’ютерних мереж”, що складає з трьох статей 361, 362, 363.

Під комп’ютерними злочинами розуміються суспільно небезпечні діяння, у яких комп’ютерна інформація являє собою предмет злочинного зазіхання (об’єкт - суспільні відносини з приводу користування, володіння і розпорядження комп’ютерною інформацією).

Треба уточнити, що Кримінальний кодекс України не розшифровує термін “комп’ютерна інформація”, для з’ясування його необхідно звернутися до ст. 1 Закону: “Інформація в автоматизованій системі - сукупність усіх даних і програм, що використовуються в АС незалежно від способу їхнього фізичного і логічного представлення”. Шляхом аналізу визначення “автоматизованої системи”, даної в тій же статті, можна визначити, що комп’ютери відносяться до автоматизованих систем, тому що вони здійснюють автоматичну обробку даних, а в їхній склад входять технічні і програмні засоби.

Така відсилна структура статей КК не зовсім коректна, тому що вона може створити труднощі, як для розуміння норм, так і для їхнього застосування: у тексті Кримінального кодексу України утримується термін “комп’ютерна інформація”, а визначається вона через “автоматизовану систему”, визначення якої утримується до того ж в іншому нормативному акті. На наш погляд необхідно ввести в ст. 361 указівку на те, що ж є комп’ютерною інформацією.

Проведене узагальнення практики розгляду судами справ про злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп’ютерів), систем та комп’ютерних мереж і мереж електрозв’язку засвідчило, що при розгляді зазначеної категорії

справ окремі суди допускають помилки при кваліфікації дій винних осіб, відмежуванні одних злочинів від інших, вирішенні питань про наявність або відсутність кваліфікуючих ознак вчинених злочинів.

Зокрема, у суддів виникають труднощі при кваліфікації дій винних осіб, коли несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж здійснювалося з корисливих мотивів, з метою викрадення чи заволодіння чужим майном. Зазначені дії і органи досудового слідства, і суди помилково кваліфікують лише за статтями Кримінального кодексу, якими передбачено відповідальність за вчинення комп'ютерних злочинів, не кваліфікуючи такі дії за сукупністю злочинів, у т. ч. і за відповідний злочин проти власності.

Призначаючи покарання за вчинення такого виду злочинів, суди іноді не застосовують обов'язкове додаткове покарання у виді конфіскації програмних та технічних засобів, за допомогою яких було вчинено злочин.

На наш погляд для покращення захисту інформаційних ресурсів та покращення ефективності боротьби в цій сфері на території України необхідно:

- постійно проводити дослідження проблем захищеності інформаційних систем в наукових працях;
- сприяти удосконаленню правового забезпечення захисту інформаційних систем: зміст законодавства повинен відповідати реальним умовам суспільства та реальному розвитку технічних засобів; поліпшити сам правотворчий процес;
- не повинні визнаватися законними нормативні акти, спрямовані на закріплення свавілля влади, чим би воно не мотивувалося;
- необхідно переймати досвід боротьби зі злочинами в інформацій та комп'ютерній сферах у більш досвідчених країн.

КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: ПРОЕКТ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ – НЕГАТИВНІ ТА ПОЗИТИВНІ СТОРОНИ

Кудлай В., студ.

Прийняття Верховною Радою України 28 червня 1996 року Конституції України стало не тільки формальним завершенням

довготривалого “конституційного марафону”, а й актом закріплення на найвищому рівні основних політико-правових параметрів сучасної української держави.

В. Ющенко на щорічному зверненні до ВРУ, передав спікеру Верховної Ради – В. Литвину проект нової Конституції України, та попросив щоб її розглянули невідкладно.

Основні зміни які хоче провести Віктор Ющенко є такими: - зокрема, йдеться мова про введення двопалатного парламенту (ст. 86) – Національних зборів України, які складатимуться з двох палат: Палати депутатів і Сенату. Загальний склад Палати депутатів – триста народних депутатів, які обираються строком на чотири роки. До складу Сенату входять по три сенатори, які обираються на шість років в АРК Крим, кожній області, Києві, а також у співтовариствах, які по статусу прирівняні до областей. До складу Сенату також входять колишні Президенти України, крім тих, які ілусунені ілзлі посади в і порядку і імпічменту. Кожні два роки переобираються по одному сенаторові з АРК, Києва і кожної області.

Окрім того, в проекті закону планується обмежити недоторканність нардепів: народний депутат без згоди Палати депутатів, а сенатор без згоди Сенату не може бути затриманий або арештований. Проте, притягання до кримінальної відповідальності здійснюється в загальному порядку, до набуття чинності і звинувачувального вироку. В проекті мовиться про те, що накладається заборона на одночасне проведення виборів Президента і парламенту, а також виборів в органи місцевого самоврядування. Є в законопроекті і пункт про заборону виборів в умовах військового або надзвичайного стану.

Як плюс цього законопроекту можна відзначити скасування депутатської недоторканності. Проти цього виступають багато політиків посилаючись на те що без мандату просто буде не можливо працювати. Але чомусь для біль шості розвинених держав це стало звичайною справою!

Як висновок до всього цього, можна сказати, що зміни до конституцій вкрай потрібні, але учасникам конституційного процесу і всім ти політичним силам, які напрацювали свої варіанти Конституції, слід об'єднатися щоб створити єдиний варіант Конституції. І винести цей варіант на всенародне обговорення з тим, щоб він був імплементований у той час коли, новий Президент вступить і свої повноваження.

КОНСТИТУЦІЯ ДЛЯ НАРОДУ. МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?

Кекух Ю., Журба Т., студ.

Сучасний стан права в Україні зазнав краху, як наслідок – хаос та анархія (розквіт корупції, рейдерські атаки не тільки на бізнес, а й на культуру, землю та мову).

Такий плачевний стан речей відбувається у зв'язку з дією не збалансованої Конституції, котра має комуністичний дух – “вся власть советам”. В наслідок такої влади рад постала найнебезпечніша загроза – атака на духовність українців.

Політична реформа в Україні вже не перший день знаходиться серед найактуальніших питань на порядку денному політичного життя держави. В цьому напрямку багато тем обговорено, залучено багато експертів та матеріальних ресурсів. А спрогнозувати терміни її завершення доволі складно, майже неможливо. Чому ж при всій можливій мобілізації ресурсів для вирішення цього питання конституційна реформа залишається актуальною.

В цілому слід констатувати, що реформа 8 грудня 2004 року – це лише початок довгого і складного процесу реформування політичної системи України. Ситуація, що склалася в Україні після парламентських виборів 2006 року, є яскравим прикладом незавершеності процесу втілення у життя конституційної реформи.

Зміни потрібні всім, кому потрібна стабільність і демократичний розвиток України. Чому? Тому що ті зміни, що були внесені у 2004 році, фактично зруйнували діючу Конституцію і політичну систему, створили нестабільність у суспільстві. Отже, це треба виправити. Сам конституційний текст мають готувати фахівці. А обговорювати і приймати – український народ. Саме прийняття Конституції всенародно зобов'язує, що будь-які зміни теж треба вносити всенародно. А це вже не так просто і не так швидко. Отже, Конституція стає більш захищеною, ніж у випадку, коли її приймає або вносить зміни парламент.

Венеціанська комісія дала позитивну оцінку відповідному законопроекту Президента Віктора Ющенка, зазначивши, що документ у цілому спрямований на стабілізацію української політичної системи. Комісія визнала проект Конституції, внесений Віктором Ющенком, який відповідає європейським стандартам. Більше того, в ході обговорення було зазначено, що це найкращий з тих проектів Конституції, які надходили на розгляд Венеціанської

комісії від України. Венеціанська комісія вважає позитивною пропозицію перейти до безстрокового призначенням суддів без першого, так званого випробувального, призначення на п'ятирічний термін. Комісія відзначила важливий крок до зміцнення місцевого самоврядування і децентралізації організації влади в Україні.

Процес творення нової національної Конституції має ґрунтуватися на баченні конституційного світогляду нації, а не окремих еліт чи владних інститутів.

Саме таке порозуміння - основа довгострокового планування національного розвитку, утвердження і вдосконалення державності, суспільної консолідації.

Відтак, доречним і затребуваним є системне оновлення Конституції України. На мій погляд, цей процес повинен мати кілька складових:

по-перше - посилення конституційних гарантій прав і свобод громадянина, реального забезпечення захисту цих прав і свобод, в тому числі через суд. Реальне-є ключовим поняттям у цій складовій.

по-друге - розширення конституційного регулювання інститутів безпосередньої демократії.

по-третє - підвищення ефективності функціонування державного механізму.

по-четверте - реформування територіального устрою держави і місцевого самоврядування.

по-п'яте - визначення зовнішнього курсу України у процесах світової і європейської інтеграції.

Сучасний погляд на Конституцію має базуватися на реалізації таких завдань: поглиблення прав і свобод громадянина, модернізація системи державного управління та реформування політичної системи за європейськими стандартами.

Основними напрямками конституційного порядку денного мають бути: реформування виборчої та партійної систем, оптимізація організаційної структури парламенту (Однопалатність чи Двопалатність), вдосконалення моделі розподілу влад, забезпечення незалежності судової влади.

ПРАВА ДІТЕЙ ТА ЇХ ЗАХИСТ

Клюшник А., студ.

Слово “омбудсмен” запозичено із шведської мови й рівнозначне поняттю “правозахисник”.

На омбудсмена покладений парламентський контроль за дотриманням конституційних прав людини й основоположних свобод. Він має право одержувати будь-яку інформацію, у тому числі й секретну, ознайомлюватись з будь-якими документами, без перешкод відвідувати будь-які органи влади та місцевого самоврядування, підприємства та організації, бути присутніми на засіданнях органів влади, судів усіх інстанцій (в тому числі й Конституційного Суду), запрошувати посадових та службових осіб для одержання пояснень, вимагати від них сприяння проведенню перевірок діяльності підконтрольних і підлеглих їм установ, підприємств та організацій, звертатися до суду із заявою про захист прав і свобод людини, перевіряти стан дотримання прав і свобод людини державними органами, у тому числі органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність.

Практика різних країн засвідчує, що інститут дитячого омбудсмена утворюється тоді, коли суспільство відчуває слабкість існуючих механізмів контролю за реалізацією державою прав дітей, коли існують значні масштаби порушень прав дітей батьками, посадовими особами, чиновниками різних дитячих установ, коли суспільство прагне поставити цьому перепону. Омбудсмен повинен добиватися справедливого ставлення до дітей з боку різних органів влади, допомагати їм, користуючись уже існуючими правами, а також сприяти визнанню за дітьми тих прав, які ще не дістали свого законодавчого закріплення.

Інститут Омбудсмена, або уповноваженого з прав дітей – це нова структура, що розвивається. На міжнародному рівні Комітет ООН з прав дитини закликає держави запровадити такі правоохоронні органи. Інститут омбудсмена вважається необхідною частиною процесу моніторингу по впровадженню прав дитини. Комітет з захисту прав дитини вважає, що без незалежного правозахисного органу, права дитини мають мало шансів стати пріоритетом і бути захищеними.

Нелегко оцінити значення інституту омбудсмена. Багато з них створені нещодавно і ще не встигли досягти значних

результатів. Лише декілька отримали незалежну оцінку, серед них Омбудсмен Норвегії. Необхідність існування спеціалізованого омбудсмена зумовлюється щонайменше трьома причинами: по-перше – діти в силу особливостей психічного та фізичного розвитку вимагають особливого підходу; по-друге – в силу відсутності життєвого досвіду і в певній мірі залежного становища, вони не завжди самотійно можуть захистити свої права та законні інтереси; по-третє – благополуччя та нормальний розвиток дітей визначають майбутнє будь-якої країни.

Дитячий омбудсмен покликаний домагатися не тільки дотримання законодавчо закріплених прав дітей, але й розширення та більш повного дотримання батьками своїх обов'язків перед дітьми. Таким чином, через уповноважених діти зможуть самотійно брати участь у процесі прийняття рішень із захисту своїх прав. З огляду на те, що права дитини є однією з найвищих цінностей у суспільстві, діяльність омбудсменів з прав дитини є актуальною, оскільки останні спроможні підвищувати усвідомлення важливості дитини в суспільстві.

Щодо України, то держава створила власну нормативно-правову базу, що спрямована на захист прав дитини. Конституція проголошує державний захист дитинства, рівноправність дітей незалежно від походження. У квітні 2001 прийнято Закон України "Про охорону дитинства". Особливий внесок у справу забезпечення прав дитини у світі робить Дитячий Фонд ООН (ЮНІСЕФ). Він має повноваження сприяти координації зусиль урядових, недержавних та комерційних організацій всіх країн світу задля забезпечення виживання, захисту й розвитку дітей. В Україні й надалі проводиться активна діяльність щодо забезпечення прав дітей. Актуальність проблеми створення дитячого правозахисника обумовила й притягла увагу політиків та науковців, зокрема міністра України у справах сім'ї, молоді та спорту, омбудсмена з захисту прав людини Ніни Карпачової, народного депутата О. Фельдмана та інших представників органів державної влади.

Наук. кер. - Міщенко О.М., викл.

ПРОЕКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ” ТА ДОСВІД ПРАВОТВОРЧОСТІ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Сачок М., студ.

Відомо, що в Україні немає чіткого законодавчого врегулювання питання захисту персональних даних. Це пояснюється тим, що ніяк не може вступити в дію законопроект «Про захист персональних даних» з низки причин. Саме тому, для кращого і ширшого розуміння даного питання необхідно звернутися до закону Російської Федерації «О персональних данных» від 27 липня 2006 року і порівняти положення двох законів, щоб зрозуміти чому досі на Україні питання захисту персональних даних особи є неврегульованим на достатньому рівні.

Слід зазначити, що відповідно до ст. 2 законопроекту “Про захист персональних даних” (який на сьогоднішній день був останньою спробою комплексного врегулювання питання збирання та обігу персональних даних), персональні дані – відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути ідентифікована. Ідентифікованою вважається будь-яка фізична особа, чия особистість може визначатися прямо або побічно, зокрема, через ідентифікаційний номер або через кілька специфічних елементів фізичного, фізіологічного, психічного, економічного, культурного або соціального ототожнення. Під відомостями слід розуміти інформацію, що має достовірний характер. Це важливо, перш за все, з погляду належних умов роботи з персональними даними й засобами захисту людини від збору, обробки, реєстрації, нагромадження, зберігання й поширення про нього випадкових, у тому числі, і анонімних відомостей. Варто звернути увагу на рекомендацію Ради Європи що відзначає, що особа не повинна розглядатися як така яку ідентифікують, якщо ідентифікація вимагає непомірних витрат часу, коштів і цінностей.

Щодо Федерального закону (ФЗ) Російської Федерації “О персональных данных”, то під сферу дії цього нормативного акту підпадають всі юридичні та фізичні особи, в яких знаходяться приватні відомості інших осіб. Цей закон вимагає, щоб кожна організація, яка володіє персональними даними своїх співробітників, клієнтів та партнерів, забезпечила конфіденційність

цієї інформації. На нашу думку, це є важливим положенням, так як право на нерозголошення конфіденційної інформації про особу є невід'ємним і потребує чіткого правового забезпечення. Крім того, слід наголосити, що дія норм проекту закону України «Про захист персональних даних» поширювалася б на відносини, пов'язані з захистом персональних даних при їх обробці. Відповідно до ч. 2 ст. 1 Закону, його дія не поширюється на діяльність зі створення баз персональних даних фізичною особою виключно для професійних особистих чи побутових потреб. У свою чергу, у ФЗ «О персональных данных», який включає й це положення, зазначаються й інші відносини, дія закону на які не поширюється. Так, зокрема, це відносини, які виникають при організації зберігання, комплектування, обліку і використання документів Архівного фонду Російської Федерації, які містять персональні дані та інших архівних документів у відповідності до законодавства про справу в Російській Федерації, тощо.

У проекті Закону персональні дані віднесені до категорії інформації з обмеженим доступом. У ст. 5 законопроекту зазначається, що персональні дані, крім знеособлених персональних даних, за режимом доступу є інформацією з обмеженим доступом. Законом може бути заборонено віднесення персональних даних певних категорій громадян чи їх вичерпного переліку до інформації з обмеженим доступом. Персональні дані фізичної особи, яка претендує зайняти чи займає виборну посаду або посаду державного службовця першої категорії, не відносяться до інформації з обмеженим доступом, за винятком інформації, яка визначена такою відповідно до закону. На відміну від українського законопроекту ФЗ містить положення про принципи обробки персональних даних, що, на нашу думку, є необхідним для нормативного врегулювання відносин у сфері захисту персональних даних, адже будь-які відносини регулюються на основі загальних ідей та засад. В законі Російської Федерації і в проекті закону України «Про захист персональних даних» зазначається, що обробка персональних даних здійснюється за згодою суб'єкта персональних даних. Але, при цьому слід враховувати обмеження, зазначені в законодавстві, коли згода на обробку персональних даних не є обов'язковою (в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини).

Слід також зазначити, що в обох аналізованих документах, йде мова про заборону обробки персональних даних про расове або етнічне походження, політичні погляди, релігійні або філософські переконання, членство у політичних партіях та професійних спілках, а також даних, що стосуються здоров'я чи статевого життя. До того ж, у ч. 2 ст.7 законопроекту зазначається, що ці вимоги не застосовуються якщо обробка персональних даних здійснюється за умови надання суб'єктом персональних даних однозначної згоди на обробку таких даних; тощо.

Необхідно також підкреслити те, що ФЗ містить поняття, які не розкриваються у законопроекті. Наприклад, "біометричні персональні дані".

Попередній аналіз стану законодавства з питань персональних даних показує, що для повноцінного функціонування інституту захисту персональних даних в Україні необхідно прийняти відповідні нормативно-правові акти, враховуючи зарубіжний досвід.

Наук. кер. – Пономаренко К.І., *викл.*

СЕКЦІЯ ЮРИДИЧНИХ НАУК

ОСОБЛИВОСТІ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ПРАЦІВНИКОМ

Гвоздь Н. М., *студ.*

Внаслідок ускладнень суспільних відносин важливе місце в системі цивільного права займає інститут відшкодування шкоди. Інститут відшкодування шкоди не виконує самостійної господарської функції, а скоріше допоміжну, відновну.

У ст. 1166 Цивільного кодексу України чітко зазначено, що майнова шкода завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала.

Одним із спеціальних деліктів є відповідальність за шкоду, завдану працівником юридичної або фізичної особи.

Так, згідно ст. 1172 Цивільного кодексу, шкоду, що завдано працівником під час виконання ним своїх трудових (службових)

обов'язків, відшкодовує юридична чи фізична особа, з якою цей працівник перебував у трудових відносинах.

Якщо порівняти цей вид спеціального делікту із загальними умовами деліктної відповідальності, можна відмітити такі особливості.

По-перше, протиправність діяння полягає в тому, що особа повинна вчинити не просто протиправне діяння (дію чи бездіяльність), а вчинити за таких умов:

- якщо між нею та відповідальною юридичною чи фізичною особою є трудові (службові) правовідносини. До речі, наявність, строк виникнення чи припинення цих правовідносин визначається трудовим договором (контрактом), наказом про прийняття на службу, про переведення на тимчасову роботу в дану організацію, актом обрання на виборну посаду, а також наказами керівного органу або рішення суду та іншими юридичними актами, якими оформляється введення особи до числа працівників певної юридичної чи фізичної особи.

- якщо шкоди завдано безпосередньо під час виконання трудових (службових) обов'язків, тобто коли особа здійснює роботу, обумовлену трудовим договором (контрактом), іншим локальним чи адміністративним актом, як правило, на території юридичної чи фізичної особи протягом робочого часу.

Вид деліктних зобов'язань про який йдеться мова, крім того, має складний характер причинно-наслідкового зв'язку. Адже треба доводити не лише те, що шкода завдана внаслідок протиправного діяння, а й те, що протиправне діяння було наслідком неналежного виконання чи невиконання працівником (службовцем) або іншою особою покладених на нього трудових (службових) обов'язків.

Проте найістотнішою особливістю цього деліктного зобов'язання є те, що проходить відмежування особи, яка фактично завдала шкоди від особи, яка повинна нести деліктну відповідальність.

Так, за ст. 1172 Цивільного кодексу України безпосереднім заподіювачем шкоди є:

- працівник (службовець);
- підрядник;
- учасник (член підприємницького товариства).

Однак відповідальність за шкоду, завдано внаслідок відповідного виконання обов'язків, законодавство покладає на:

- юридичну або фізичну особу, з якою він перебуває в трудових (службових) відносинах;
- замовника за цивільно-правовим договором підяду;
- підприємницькі товариства, кооперативи, учасником (членом), яких він є.

Аналізуючи дану ситуацію, виникає питання у чому полягає вина осіб, на яких покладається тягар відповідальності за завдану матеріальну шкоду? Слід вважати, що оскільки всі дії працівників (службовців) та інших осіб, коли вони вчиняються, юридично прирівнюються до дій юридичної, фізичної особи та інших зобов'язальних суб'єктів, то й у разі завдання шкоди вони діють від імені та в інтересах зазначених роботодавців, замовників та підприємницьких товариств і кооперативів. Тому і вина безпосереднього заподіювача шкоди, який перебуває у відповідних відносинах з юридичною, фізичною чи іншою уповноваженою особою, яка передбачена відповідачем, має визнаватися виною останніх. Так, наприклад, коли працівник діє від імені юридичної особи, його дії створюють юридичні наслідки для юридичної особи, яка є роботодавцем, оскільки він перебуває з нею в трудових відносинах і виконує покладені на нього трудові обов'язки. А це означає, що його вина за заподіяну шкоду має розглядатися як вина зазначеної юридичної особи. Однак у літературі висловлюються й інші думки. Так, наприклад, М.М. Агарков вважав, що вина юридичної особи полягає у неуважності у виборі працівника.

Розглядаючи особливості відшкодування шкоди, завданої працівником, доречно акцентувати увагу на слідуючому.

Відшкодувавши завдану працівником (службовцем) чи іншою особою шкоду, фізична чи юридична особа має право зворотної вимоги (регресу) до безпосереднього заподіювача, з вини якого було завдано шкоди, у розмірі виплаченого відшкодування, якщо інший розмір не передбачено законом.

Наук. кер. – Горевий В. І., доц.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ НЕДОЛІКАМИ ТОВАРІВ, РОБІТ (ПОСЛУГ)

Бузурна А. В., студ.

Відносини між суб'єктами будь-якого права не є і не можуть бути ідеальними. Цим зумовлюється необхідність такого інституту як відповідальність. Адже при порушенні прав виникає необхідність в їх захисті. Також наявність такого інституту стимулює суб'єктів відносин до правомірної поведінки.

Одним із способів захисту цивільних прав та інтересів є відшкодування шкоди. Особливістю відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів, робіт (послуг) є те, що підставою для виникнення таких зобов'язань є правопорушення (делікт), тому такі зобов'язання з відшкодування шкоди називають ще деліктними.

Зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів, робіт (послуг) виникають не на підставі договору, а є наслідком порушення права, встановленого законом. Так, саме встановленого законом права на належну якість продукції та обслуговування, безпеку продукції, необхідну, доступну, достовірну та своєчасну інформацію про продукцію, її кількість, якість, асортимент, а також про її виробника (виконавця, продавця) та інших прав, встановлених чинним законодавством.

Відповідно до частини 1 ст. 1209 ЦК, шкоду, завдану фізичній або юридичній особі внаслідок конструктивних, технологічних, рецептурних та інших недоліків товарів, робіт (послуг), а також недостовірної або недостатньої інформації про них зобов'язаний відшкодувати продавець, виготовлювач товару, виконавець робіт (послуг). При чому шкода, завдана внаслідок недоліків товарів, ненадання повної чи достовірної інформації щодо властивостей і правил користування товаром, підлягає відшкодуванню продавцем або виготовлювачем товару за вибором потерпілого. А шкода, завдана внаслідок недоліків робіт (послуг), підлягає відшкодуванню їх виконавцем (ст. 1210 ЦК).

Загальними підставами деліктної відповідальності є: наявність шкоди, протиправність поведінки заподіювача шкоди, причинний зв'язок між ними та вина заподіювача шкоди. Але особливістю відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів, робіт (послуг) є те, що відповідальність настає незалежно від вини (абзац 2 частини 1 ст. 1209 ЦК).

Частина 2 ст.1209 ЦК передбачає такі підстави звільнення продавця, виготовлювача товару, виконавця робіт (послуг) від обов'язку відшкодування завданої шкоди: 1) якщо вони доведуть, що шкода виникла внаслідок непереборної сили; 2) якщо вони доведуть, що шкода виникла внаслідок порушення потерпілим правил користування або зберігання товару (результатів робіт, послуг). Виконавець робіт (послуг) не може бути звільнений від відповідальності з тих причин, що його рівень наукових знань не дав йому змоги виявити особливі властивості речі, прийнятої ним від споживача для виконання роботи або надання послуг. Також продавець не звільняється від відповідальності у разі неотримання від виготовлювача (імпортера) інформації про товар. Обов'язок довести наявність підстав звільнення від відшкодування шкоди внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг) покладається на продавця, виготовлювача товару, виконавця робіт (послуг).

Протиправність полягає у передачі покупцеві (замовнику) товару, результатів роботи (послуги), які мають конструктивні, технологічні, рецептурні чи інші недоліки; наданні інформації про товари, роботи (послуги) не в повному обсязі або неправдивої інформації. Шкода, завдана життю або здоров'ю фізичної особи, завжди відшкодовується в грошовій формі. Шкода, завдана майну, за вибором потерпілого, відшкодовується в натурі (передачею речі того ж роду і такої ж якості, полагодженням пошкодженої речі) або відшкодуванням завданих збитків у повному обсязі (ст. 1192 ЦК).

Суб'єктом права вимоги може бути як безпосередній покупець товару, замовник робіт (послуг), так і сторонні особи, до яких товар, результати виконання роботи (послуги) перейшли на законних підставах (наприклад члени родини потерпілого, друзі). Потерпілою стороною можуть бути фізичні та юридичні особи, незалежно від того, чи перебували вони в договірних відносинах із продавцем, виготовлювачем товару, виконавцем робіт (послуг).

Доказ існування причинно-наслідкового зв'язку - обов'язок потерпілого. Тобто, йому слід довести, що шкода є результатом конструктивного, технологічного, рецептурного чи іншого недоліку, неналежної якості підрядних робіт (послуг).

Право на відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів, робіт (послуг) зберігається протягом встановленого строку придатності, а якщо його не встановлено, - протягом 10 років з часу виготовлення товару (прийняття роботи, послуги).

Підлягає відшкодуванню шкода, незалежно від моменту її завдання:

— якщо виготовлювач не встановив строк придатності товару, роботи (послуг) на порушення вимог закону;

— якщо виготовлювач встановив строк придатності, однак не попередив споживача про необхідні дії після спливу строку придатності та про наслідки в разі невиконання цих дій.

Наук. кер. – Горевий В.І., доц.

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСОБІВ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Сабадаш О., студ.

Завдяки зусиллям науковців теорія кримінально-процесуальних доказів збагатилась дослідженнями, які сприяли покращенню практики кримінального судочинства та вдосконаленню діючого законодавства. В той же час слід констатувати, що на сьогоднішній день ряд проблем, які стосуються теорії судових доказів у кримінальному процесі, є недостатньо розробленими, а частина питань так і залишились дискусійними. До числа спірних відносяться питання доказів і доказування, предмета і суб'єктів доказування тощо.

Проблеми доказування досліджувались багатьма вченими, оскільки доказування має місце на всіх стадіях кримінального судочинства, воно так чи інакше пов'язано з усіма його інститутами.

Відповідно до ст. 65 КПК України, доказами в кримінальній справі є всякі фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку орган дізнання, слідчий і суд встановлюють наявність або відсутність суспільно-небезпечного діяння, винність особи, яка вчинила це діяння, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Ці дані встановлюються: показаннями свідка, показаннями потерпілого, показаннями підозрюваного, показаннями обвинуваченого, висновком експерта, речовими доказами, протоколами слідчих і судових дій, протоколами з відповідними додатками, складеними уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів, та іншими документами.

Одним із найстародавніших джерел доказів і способом встановлення істини є показання свідків. Однією з основних вимог, які ставилися і ставлять перед свідком, є його правдивість, об'єктивність, істинність свідчень. Згідно ч. 1 ст. 68 КПК: «Як свідок може бути викликана кожна особа, про яку є дані, що їй відомі обставини, які відносяться до справи».

Показання потерпілого визначені кримінально-процесуальним законом як доказ. Цей вид доказів має багато спільного з показаннями свідка. Однак його особливість полягає в тому, що потерпілий: 1) має особисту зацікавленість; 2) будучи очевидцем злочину зазначає психологічний стрес, фізичні страждання, а тому може мати більшу суб'єктивну схильність до спотворення дійсних обставин справи.

Щодо показання обвинуваченого в контексті встановлення істини у справі окреслюється два проблемних напрями. По-перше, йдеться про показання особи яки різновиду доказу, а, по-друге, в аспекті допустимості скорочення процедури судового розгляду у зв'язку з визнанням особою своєї вини. Взагалі проблема визнання особою вини є одним із наріжних каменів кримінального процесу. У зв'язку з реформуванням кримінального процесу України дана проблема знову набуває дискусійного характеру. Зокрема, це стосується статей 277, 319, 321, 339 проекту КПК України. Автори проекту Кодексу застосували англо-американський підхід до вирішення питання щодо визнання вини підсудним як доказу у кримінальному судочинстві. Сутність цього підходу полягає в тому, що всі докази, які визнаються однією зі сторін (обвинуваченим), вважаються доведеними і додаткового доказування при судовому доказі вже не потребують. Дана позиція піддається справедливій критиці.

Кримінально-процесуальний закон також відносить до доказів протоколи слідчих і судових дій. Протокол – це процесуальний документ органів досудового слідства і суду, який відбиває порядок вчинення процесуальних дій, законність отримання та закріплення доказів у справі. Доказове значення має те, що отримано в результаті здійснення цієї процесуальної дії (вилучені речові докази, отримано показання особи тощо). Тому, протокол слідчої та судової дії в цьому розумінні не є доказом, він лише вказує на докази у справі або на їх джерела. Протоколи слідчих та судових дій як джерело доказів є складовою частиною

тієї змішаної форми кримінального процесу, яка нині діє в Україні. У разі переходу до засад змагальності на досудових стадіях кримінального процесу в контексті рівної можливості учасників процесу в наданні доказів, необхідно переглянути доцільність широкого застосування цього виду доказів.

Таким чином, можна зробити висновок, що існуюча система доказів у кримінальному судочинстві України потребує реформування, оскільки вона не забезпечує певною мірою здійснення демократичного, змагального, спрямованого на встановлення істини у справі кримінального процесу.

Наук. кер. - Курдес О.Л., *ст. викл.*

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ

Комісар А., *студ.*

Боротьба зі злочинністю неповнолітніх є однією з найважливіших і складних проблем сьогодення. Ті зміни, які відбуваються у злочинному середовищі серед неповнолітніх, викликають занепокоєння і потребують рішучих та цілеспрямованих дій. Злочинність неповнолітніх завжди перебуває в центрі уваги представників кримінологічної науки. Це зумовлено передусім тим, що скоєння особою в неповнолітньому віці злочину значною мірою визначає її подальший життєвий шлях, оскільки суттєво впливає на формування стереотипу особи, систему її ціннісних орієнтирів. За останні десять років злочинність неповнолітніх зросла приблизно удвічі.

Неповнолітніми вважаються особи, які не досягли 18-річного віку. У Преамбулі Декларації прав дитини зазначається, що неповнолітні, у зв'язку з їх фізичною і розумовою незрілістю, потребують спеціальної охорони і захисту, включаючи належний правовий захист.

Особливості психології неповнолітніх, зокрема їх схильність до сприйняття стороннього впливу, з одного боку, спонукають максимально обмежувати їх спілкування з повнолітніми злочинцями, які розміщуються в окремих установах з відбування покарання, а з другого, — дає змогу обмежитися щодо таких осіб

порівняно більш м'якими заходами, достатніми для забезпечення їх виправлення і перевиховання.

Суспільство не має право висувати до неповнолітніх такі самі суворі вимоги, як до дорослих. Тому часто щодо неповнолітніх достатніми є міри виховно-педагогічного, а не карального характеру. У розділі XV Загальної частини Кримінального кодексу України (далі – КК) зосереджені лише норми, які стосуються особливостей кримінальної відповідальності і покарання неповнолітніх: 1) встановлюють більш широкі, ніж щодо повнолітніх, умови звільнення від кримінальної відповідальності, зокрема із застосуванням примусових заходів виховного характеру; 2) містять обмеження щодо суворості видів і розмірів покарань та інших заходів кримінально-правового характеру; 3) передбачають більш м'які вимоги (умови) для звільнення від кримінального покарання; 4) регламентують вимоги щодо погашення і зняття судимості.

З усіх видів покарань, передбачених КК, до неповнолітніх можуть бути застосовані лише ті, які прямо вказані у ст. 98 КК.

Штраф, як міра покарання, може застосовуватись не до всіх неповнолітніх, які вчинили злочини, а лише до тих, які мають самостійний дохід, власні кошти або майно (ч. 1 ст. 99 КК). Також особливою умовою є те, що неповнолітні, засуджені до штрафу, після виконання цього покарання визнаються такими, що не мають судимості.

Громадські роботи можуть бути призначені неповнолітньому з урахуванням певних обмежень. Вони стосуються віку особи, якій призначається таке покарання, мінімальної і максимальної загальної тривалості громадських робіт для неповнолітніх, їх щоденної тривалості.

Виправні роботи можуть бути призначені неповнолітньому, який на момент призначення покарання з дотриманням відповідних вимог законодавства про працю прийнятий на роботу за трудовим договором постійно чи тимчасово на строк, який відповідає принаймні тривалості призначеного покарання. Із заробітку неповнолітнього, засудженого до виправних робіт, здійснюється відрахування в дохід держави у розмірі, встановленому вироком суду, в межах від 5-10 %.

Неповнолітні повинні відбувати арешт окремо від дорослих засуджених. Умови відбування арешту неповнолітніми

визначаються кримінально-виконавчим законодавством. Порівняно з дорослими засудженими, тривалість арешту для неповнолітніх істотно скорочена – удвічі мінімальний термін і в чотири рази – максимальний.

Позбавлення волі на певний строк – це найбільш суворе покарання в системі покарань, які можуть застосовуватися до неповнолітніх. Воно має призначатися тоді, коли, на переконання суду, всі інші, більш м'які покарання не дають змоги досягти мети кримінального покарання. Для неповнолітніх це покарання не може бути призначеним на строк більше 10 років.

При призначенні покарання неповнолітньому суд враховує умови його життя та виховання, вплив дорослих, рівень розвитку та інші особливості особи неповнолітнього. Покарання неповнолітніх особливою мірою повинно бути підпорядковане досягненню мети їх виправлення та запобігання вчиненню нових злочинів.

При призначенні неповнолітньому покарання має враховуватися рівень розвитку та інші особливості особи неповнолітнього. Рівень розвитку характеризується станом розумової, пізнавальної діяльності, запасом знань, параметрами емоційно-вольової сфери тощо неповнолітнього.

У необхідних випадках для встановлення стану загального розвитку неповнолітнього повинна бути проведена експертиза спеціалістами в галузі дитячої та юнацької психології. Вважаю, що суд при призначенні покарання неповнолітнім, зобов'язаний враховувати, що покарання повинно бути підпорядковане меті виправлення.

Наук. кер. – Харченко В. Б., канд. юрид. наук

СИСТЕМА І ВИДИ ПОКАРАНЬ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ, США ТА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ (ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТА ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

Синиченко Н., студ.

З метою удосконалення діючого законодавства України дуже важливо вивчати позитивний досвід зарубіжних країн, що є передумовою вступу нашої країни до Європейського Союзу. Україна натепер вживає заходів для забезпечення поступового приведення національного законодавства у відповідність до

законодавства Співтовариства. Для порівняльного аналізу, на нашу думку, доцільно використовувати досвід США, оскільки ця країна в останні 30 років впроваджувала досвід зарубіжних країн по оптимізації системи покарань, а також досвід Англії та Франції.

Стаття 50 Кримінального кодексу України визначає, що покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого. Натепер в Україні існує дванадцять видів покарань, вичерпний перелік яких зазначений ст. 51 КК. Порівняно з КК 1960 року, цей перелік був доповнений 8 новими видами покарань і потребує подальшого удосконалення. Наприклад, Хавронюк Н.И запропонує доповнити цей перелік покарань такими видами, як конфіскація майна здобута злочинним шляхом, спеціальна конфіскація, видворення іноземця за межі країни, оприлюднення вироку суду, позбавлення державної нагороди, спеціальної пенсії, стипендії чи доплати, наукового ступеню, вченого чи академічного звання. В.П. Козирева запропонувала включити, умовне позбавлення волі з обов'язковим залученням до громадських робіт і компенсації заподіяної шкоди. На думку В.Н. Бурдіна, кримінальний закон повинен передбачати нові види покарань для неповнолітніх накладення обов'язку компенсувати заподіяну шкоду або виконати на користь потерпілого певні роботи, обов'язок виконувати навчальну програму, направлення винного до спеціального виховного закладу закритого типу. Мають місце також пропозиції щодо введення в Україні смертної кари. Так лідер ВО "Свобода" О. Тягнибок наголосив, що Україні потрібне радикальне очищення, а це – введення смертної кари за злочини проти нації і проти держави.

В процесі удосконалення системи видів покарання за законодавством України вважаємо доцільним також враховувати досвід інших країн. Так, у Великобританії видами покарання є позбавлення волі, пробація (випробування), штраф. Додатково можуть призначатися позбавлення прав водія, заборона на заняття певною діяльністю, а також надання безоплатних послуг суспільству. Смертна кара також передбачена у випадках зради суверену або державі та піратства, поєданого з насильством. Широко застосовується пробація як вид умовного засудження. Вона пов'язана з покладенням на засудженого певних обов'язків і

обмежень. У разі їх порушення до винного можуть бути застосовані штраф або безоплатні роботи на користь суспільства. Застосовується також відстрочка виконання вироку відносно осіб, засуджених до позбавлення волі або штрафу. Що стосується позбавлення волі, то його строки передбачені в окремих статутах, але якщо в статуті такий строк не визначений, він не може перевищувати двох років. За загальним правом строк позбавлення волі встановлюється судом. Позбавлення волі може бути призначено і на невизначений строк, а також довічно (наприклад, за умисне вбивство).

Покараннями в США є смертна кара, позбавлення волі, пробація, штраф. Верховний суд США обмежив застосування смертної кари в окремих штатах лише вчиненням тяжкого вбивства або позбавленням життя внаслідок іншого тяжкого злочину. У деяких штатах (їх більше десяти) смертна кара скасована і замінюється довічним ув'язненням. Позбавлення волі може бути призначено на різні строки через систему абсолютного складання покарання за сукупністю злочинів ці строки набагато перевищують середню тривалість життя або засудження на два довічних ув'язнення. Встановлюється можливість винесення невизначених вироків, де покарання передбачається в межах якогось строку з наданням особливим комісіям або навіть адміністрації місця позбавлення волі вирішувати питання про умовно-дострокове звільнення засудженого.

Таким чином, удосконалення системи видів покарання слід проводити з урахуванням світового досвіду у зазначеному питанні.

Наук. кер. - Харченко В. Б., канд. юрид. наук

ПРИЧИНИ ІСНУВАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ В НАШОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Стеценко Л., студ.

Злочинність серед неповнолітніх – це дуже актуальна проблема будь-якого суспільства. Не оминає вона і Україну. Статистичні дані МВС України свідчать, що в середньому, кожне четверте правопорушення вчиняється молодими особами віком до 21 року. Правоохоронні органи дедалі частіше фіксують

непоодинокі випадки залучення підлітків до організованої злочинної діяльності.

Більше половини злочинів, вчинених неповнолітніми, належать до категорії тяжких. Фахівці стверджують, що останнім часом неповнолітні дуже рано набувають досвіду антисоціальної, протиправної поведінки. Йдеться про неабияке “омолодження” сучасної злочинності в Україні. Такий стан справ є вкрай недопустимим, якщо йдеться про демократичний розвиток суспільства та належне виховання потенціалу нації в дусі поваги до норм права і моралі. Слід визнати, що є чимало проблем у налагодженні роботи з профілактики серед цієї категорії осіб та їх соціального захисту.

Причини появи злочинності серед неповнолітніх можуть бути схожими з тими, що обумовлюють злочинність серед дорослих. На даний час це може бути економічна криза, що не дає можливості нормального існування. Але що стосується злочинності неповнолітніх, то причини її появи мають окрему специфіку, яка впливає з самого віку злочинця та його психологічних особливостей. Такими детермінантами можна вважати нестабільність і негативність стосунків у сім'ї, неналежне виховання в школі, “вплив вулиці” тощо.

Що ж насправді штовхає несформовану особистість на злочин? Одні шукають причину у недостатньому рівні освіти, виховання та уваги з боку батьків. Інші – у згубному захопленні комп'ютерними іграми та Інтернетом, яким діти приділяють найбільше свого вільного часу, і швидше за все, не помиляються ні перші, ні останні.

Виховання в сім'ї відіграє дуже важливу роль в житті кожної людини. Але ж в наш час досить багато сімей, що не можуть забезпечити належного рівня сімейного виховання і в яких створюються передумови для негативного формування особистості.

Особливо непокоїть значна кількість розлучень. За статистичними даними в Україні кожен другий-третій шлюб розпадається. Крім того більше половини шлюбів – невдалі, нестійкі. І незважаючи на те, що сім'я зберігається, в значній кількості сімей спостерігаються стійкі конфліктні ситуації, що виникають внаслідок зловживання батьками спиртними напоями, невміння будувати взаємостосунки між собою та з дітьми, розбіжності у поглядах на ряд важливих сімейних проблем,

непідготовленості до подружнього життя, педагогічної неосвіченості. Все це призводить до сімейної дезорганізації, нестабільності у взаємостосунках та породжує дитячу бездоглядність, формалізм у ставленні до дитини, зайнятість батьків власними проблемами, відсутність емоційної підтримки і допомоги дитині. Дослідженнями встановлено, що 75% неповнолітніх правопорушників, що скоїли тяжкі насильницькі злочини вийшли з сімей, де був низьким авторитет батька, де мали місце пияцтво, сварки, грубість, сімейна дезорганізація.

Незважаючи на вимоги ст. 62 Закону України “Про телебачення і радіомовлення”, яка забороняє розповсюджувати передачі та програми, які можуть зашкодити фізичному, інтелектуальному і духовному розвитку неповнолітнього, на наших екранах все частіше можна побачити сцени жорстокості, насильства, агресії, які негативно впливають на психіку неповнолітніх.

Криваві бійки та смерть стали для підростаючого покоління звичними. Годинами просиджуючи перед екраном телевізора, дитина перестає розуміти чужий біль, убивство для неї стає чимось повсякденним.

Що ж до комп’ютерних ігор, то не секрет, що найпопулярнішими є “стріляли”, вбивства в яких скоює головний герой – персонаж позитивний. Вдосталь награвшись у війну й надивившись фільмів жахів, сучасні діти не бояться смерті, вона стає для них не більш ніж грою, адже погляди людини формуються лише на підставі досвіду.

Некращим чином на злочинність неповнолітніх впливає і існуюча на тепер судова практика щодо поблажливого ставлення до призначення покарання неповнолітнім особам. Це також створює у зазначених осіб відчуття вседозволеності.

Розглянувши все вищенаведене ми розуміємо, що проблема злочинності неповнолітніх повинна вирішуватись. Але ж яким чином можна це зробити?

Необхідно сформувати у всіх навчальних закладах банки даних на підлітків, схильних до правопорушень, забезпечити проведення з ними індивідуальної психологічної педагогічної роботи; створювати та розповсюджувати рекламні, інформаційно-правові, методичні матеріали для дітей про здоровий спосіб життя та запобігання правопорушенням, дитячій злочинності,

бездоглядності. Також засобам масової інформації необхідно активніше проводити пропаганду правомірної та позитивної поведінки, висвітлювати справжні людські цінності, найважливіші пріоритети життя, тощо.

Наук. кер. - Харченко В. Б., канд. юрид. наук

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА. ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ

Литвиненко М., студ.,
Шматко С., студ.

До 1992 р. Україна не знала інституту банкрутства. Закон України від 14 травня 1992р. "Про банкрутство" визначив спеціальний порядок розгляду арбітражними (нині — господарськими) судами справ фінансово-неспроможних підприємств. Закон був доволі простий, і суть фактично зводилася до господарюючого суб'єкта. Практично він не вирішував проблем фінансового оздоровлення підприємств, не надавав пільг для боржників. Інакше кажучи, його завдання полягало у змушуванні боржника будь-якими шляхами (навіть на шкоду виробництву) погасити борги перед кредиторами.

Процес формування інституту банкрутства в Україні тільки починається, тому важливо звернутися до багатовікової історії даного інституту права, вивчити закономірності становлення цієї невід'ємної частини законодавства країн із ринковою економікою. Це допоможе найбільш ефективно використовувати правові інструменти, які найкраще відповідають сьогоднішньому стану регулювання майнових відносин у країні.

Історія становлення інституту неспроможності налічує декілька сторіч. Відносини, пов'язані із зверненням майнових вимог до боржника при нестачі майна для їх повного задоволення, регулювалися з давніх-давен.

Датою виникнення інституту банкрутства в Україні варто вважати момент прийняття Закону від 14 травня 1992 р. „Про банкрутство”. Він визначав, як впливало з преамбули, умови та порядок визнання юридичних осіб — суб'єктів підприємницької

діяльності — банкрутами з метою задоволення вимог кредиторів. Інститут банкрутства несе в собі оздоровлююче начало і є правовим інструментом цивільно-правової відповідальності за неефективну організацію роботи підприємств, дозволяє створити умови для перебігу капіталу від неефективних, нерентабельних виробництв у прибутковій сфері економічної діяльності. Але корисність банкрутства відсутня, коли неспроможність виникає не в силу економічних закономірностей, а у зв'язку з неправомірними діями осіб. Науковцями вже не раз зазначалось, що інститут банкрутства використовується недобросовісними громадянами як інструмент для вчинення злочинів.

Державна статистика свідчить, що із часу набрання чинності ЗУ "Про банкрутство" (1992 року) через процедуру банкрутства пройшло понад 80 тисяч підприємств. Зокрема за даними Господарського суду в м. Суми за останні 3 роки було налічено близько 2 тисяч.

Точне формування правової проблеми, як і будь-якої іншої проблеми, є необхідним елементом наукової діяльності. Деякі зміни у законодавстві України, а саме прийняття у новій редакції Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", який кардинально змінив процедуру банкрутства, певною мірою сприяли зменшенню кількості справ про банкрутство. Про що свідчать, наприклад, дані Господарського суду в м. Суми станом на 2006 рік, де загальна кількість справ становить 553, на 2007 рік – 602, на 2008 рік – 482, і на 9 місяців 2009 року – 321 справа. Тобто, ситуація в Україні, а зокрема в м. Суми, покращується, хоча потребує усунення ще багатьох недоліків.

Отже, банкрутство – це один з ключових елементів ринкової економіки й інститут розвиненої системи громадянського та торговельного права; це механізм, який дає можливість уникнути катастрофи та вигідно розпорядитися засобами. Ситуація банкрутства суб'єкта господарювання є типовою для економіки не лише країн, що розвиваються, а й будь-якої з розвинутих країн. Зокрема, у країнах Євросоюзу щороку банкрутує значна кількість підприємств і підприємців – з кожних 100 новостворених підприємств на ринку залишаються 20-30. І незважаючи на банкрутство частини фірм, економіка європейських країн розвивається із передбачуваними темпами, що пояснюється тим,

що законодавство і процедури банкрутства використовуються у них, у першу чергу, для оздоровлення економіки. Для України такі умови були створені після прийняття Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" від 30.06.99 р. №784-XIV, який набрав чинність з 1 січня 2000 р. (для сільськогосподарських товаровиробників – з 1 січня 2004р.).

Наук. кер. - Бордюк Ю. В., *ст. викл.*

УСИНОВЛЕННЯ

Алексеева О., *студ.*

Сирітська доля дуже тяжка. І не стільки у матеріальному, скільки у духовному сенсі. Причому, відчуття сирітства ніколи не полишає людину, а ятрить душу все життя. Кожна дитина має природне право на сім'ю, на маму, на тата.

Усиновлення є основною формою влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Воно припиняє правовий зв'язок між батьками і дитиною, тому наявність згоди є первинною умовою його здійснення.

Норма частини 1 ст. 217 СК вимагає вільної згоди батьків. Вільною згода буде лише тоді, коли мати, батько усвідомлюють значення своїх дій та можуть керувати ними.

Усиновлювачем може бути повнолітня дієздатна особа та особи передбачені ст.211 СК.

Особи, які не можуть усиновити дитину – це особи, які подали завідомо неправдиві документи щодо усиновлення; які переслідували мету отримання від усиновлення матеріальної чи іншої вигоди; які уже були усиновителями, але з їх вини усиновлення було скасовано чи визнано недійсним; які перебували на обліку або лікувалися у психоневрологічних та наркологічних диспансерах; не мали постійного заробітку або інших видів доходу, установлених законом.

Мінімальна вікова різниця між усиновлювачем і установлюваним становить 15 років. Була встановлена і гранична межа - 45 років.

На території України існує Державний департамент з усиновлення та захисту прав дитини. Державний департамент з усиновлення та захисту прав дитини - це державна установа, яка сприяє влаштуванню дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування в сім'ї громадян України та іноземців шляхом усиновлення.

Повноваження Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини: надає громадянам України та іноземцям необхідну інформацію про дітей, щодо яких виникли підстави для усиновлення; веде облік іноземців, які виявили бажання усиновити дитину, перевіряє повноту і правильність оформлення поданих ними документів; організує періодичне друкування інформаційних матеріалів про дітей, які підлягають усиновленню; видає громадянам України та іноземним громадянам, які виявили бажання усиновити дитину, направлення в органи опіки та піклування для підбору дитини і знайомства з нею за місцем її проживання.

Смерть усиновлювача викликає такі ж наслідки, як і смерть рідних матері чи батька. Якщо на момент смерті усиновлювачів дитина є неповнолітньою, вона може бути усиновлена повторно іншою особою.

Стаття 226 СК України гарантує особі право на таємницю перебування на обліку тих, хто бажає усиновити дитину, пошуку дитини для усиновлення, подання заяви про усиновлення та її розгляду, рішення суду про усиновлення.

Якщо всиновлюється дитина, яка не досягла семи років, посадові особи при виявленні її згоди на усиновлення зобов'язані вживати заходів щодо забезпечення таємниці. Отже, законодавство виділяє два види таємниці усиновлення: від дитини та від інших сторонніх осіб.

З метою забезпечення таємниці усиновлення закон допускає зміну прізвища, імені та по батькові особи, яка усиновлена.

Відомості про усиновлення видаються судом лише зі згоди усиновлювача. Таємниця усиновлення охороняється законом.

Недійсним (незаконним) може бути визнане усиновлення, проведене з порушенням вимог, передбачених законом. За загальним правилом, встановленим ст.ст. 217-218 СК України, усиновлення здійснюється зі згоди батьків дитини та зі згоди самої дитини. Тому усиновлення визнається недійсним, якщо воно було

проведено без згоди дитини та батьків. Недійсним визнається також усиновлення, за якого усиновлювач не бажав настання прав та обов'язків, які виникають у результаті усиновлення ("фіктивне усиновлення"). Фіктивне усиновлення формально хоча й відповідає вимогам закону, але не ставить за мету встановлення передбачених законом відносин по усиновленню і не приводить до передбачених законодавством позитивних змін у реальному житті дитини.

Таким чином, на сьогоднішній день усиновлення набуло високого рівня щодо інших видів влаштування дітей позбавлених батьківського піклування. Останнім часом рівень цього процесу зріс серед громадян України. Адже кожна дитина має право жити в щасливій сім'ї.

Наук. кер. - Бордюк Ю.В., *ст. викл.*

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Луцик А., *студ.*

Завданням законодавства про охорону дитинства є розширення соціально-правових гарантій дітей, створення умов для реалізації права кожної дитини на виховання в сім'ї, утримання дітей за принципом родинності, захист майнових та житлових прав дітей, формування системи соціальної адаптації, створення належних умов для фізичного, інтелектуального, духовного та культурного розвитку молодого покоління, також соціально-економічних і правових інститутів з метою захисту прав та законних інтересів дитини в Україні.

Конституцією України, дітям гарантуються всі права, необхідні для їх розвитку і життя, доповнюють та деталізують ці права інші законодавчі акти. Але, незважаючи на досить чітко розроблену, на сьогодні, законодавчу базу щодо захисту прав дітей, в Україні дедалі збільшується кількість дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, значна частина яких поповнює дитячі будинки та школи-інтернати. Спостерігається поширення такого явища, як соціальне сирітство, коли біологічні батьки ухиляються від виконання своїх обов'язків, фактично покидають дитину і не займаються її вихованням, що в свою чергу

викликає багато перешкод для усиновлення цих дітей. Причини позбавлення дітей батьківського піклування різні, але наслідки їх однаково негативні, а саме порушується право дитини виховуватися у сімейному оточенні в атмосфері родинного середовища.

Українська держава довгий час надавала перевагу інтернатному (інституціональному) влаштуванню й вихованню дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Але, мережа установ, через яку проходять діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, сприймає їх як об'єкт, а не як суб'єкт виховання. Відірваність вихованців інтернатних закладів від реальних життєвих проблем, обмеженість простору спілкування, регламентація дій формують у них такі якості, що ускладнюють їхню адаптацію до дорослого життя в соціумі ("розвинуте почуття утримання - патерналізм; принцип життя - "нам повинні", "неготові брати на себе відповідальність", "відсутність досвіду сімейного життя, розуміння сім'ї", "невпевнені в собі").

Об'єктом особливої уваги з боку держави, як наголошується в Конвенції про права дитини, мають бути діти, що живуть у важких соціальних умовах. До категорії таких дітей в Україні належить низка груп: діти-сироти; діти, позбавлені батьківського піклування; діти із соціальних сімей; діти, які порушили закон; діти-інваліди; діти із сімей безробітних або ті, що змушені працювати; діти, що втекли з дому; діти-наркомани та ті, що зловживають спиртними напоями. Зростає кількість бездоглядних дітей. Щороку понад 12 тисяч дітей знаходять покинутими, загубленими, забутими і майже половина з них - це малята віком до семи років. Як результат - у будинках дитини, дитячих будинках і школах-інтернатах кількість дітей, позбавлених родинного середовища та опіки, зростає. Кожна з цих категорій дітей потребує особливої уваги і диференційованого підходу щодо форм захисту. Держава повинна забезпечувати соціальний захист дитини, позбавленої родинного середовища, та забезпечувати відповідну альтернативу сімейної турботи або, в таких випадках, розміщення в відповідні заклади по догляду за дітьми. Крім того, при забезпеченні цих прав повинна бути врахована культурна належність дитини.

Сьогодні в нашій державі проголошується пріоритет сімейного виховання дитини і в останнє десятиріччя зроблені важливі кроки для розвитку сімейних форм влаштування дітей, які з різних причин втратили власну родину. Альтернативою інтернатному вихованню є

форма виховання дітей в будинках сімейного типу та в прийомних сім'ях, яка ще знаходиться в стадії розвитку. Подальше створення і підтримка дитячих будинків сімейного типу забезпечить право дітей, які з тих чи інших причин втратили сім'ю, зростати в атмосфері родинного тепла, мати надійний захист і можливість для повноцінного розвитку, соціального становлення, підготовки до самостійного життя. Дитячі будинки сімейного типу, як форма сімейного влаштування, найбільш повно забезпечують право дітей, які втратили родину, зростати в сім'ї й мати необхідні умови для повноцінного розвитку особистості. Утримання дитини в інституціональній установі більш витратне ніж у дитячих будинках сімейного типу (відповідно \$ 1,120.00 і \$ 560,00 в рік).

Наук. кер. – Бордюк Ю.В., *ст. викл.*

СЕКЦІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

ФИЗИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ В ПРОЦЕССЕ АДАПТАЦИИ СТУДЕНТОВ ПЕРВОГО КУРСА

Берест Ю.К. *доц.*,
Берест О.А.

Адаптация первокурсников – сложный многофакторный процесс, связанный с усвоением социального опыта вузовской среды, включение личности в систему поведения, духовный мир, потребности, интересы, психологию студенчества.

Как средство адаптации физическая культура проявляется комплексно. Во первых, она обеспечивает физическую подготовленность студента, развитие его физических качеств, двигательных умений и навыков, социально значимых в жизни и профессиональной деятельности. В результате систематических занятий физической культурой улучшается деятельность сердечно-сосудистой, нервной, эндокринной систем, являющихся ведущими в процессе адаптации. Во вторых, на занятиях физическим воспитанием студент включается в систему межличностных отношений.

Изучение индивидуальных особенностей студентов позволяет условно выделить три адантированности: низкий уровень, при котором у студента, как правило, имеются отклонения в состоянии

здоровья, развиваются астено-неврогические реакции, протекающие на фоне негативных нарушений. Академическая успеваемость, работоспособность, самочувствие, активность снижены;

Средний уровень, при котором студент испытывает преимущественно дидактические трудности, у него не оформлены рациональные приёмы и способы самостоятельной деятельности, наблюдается формальный подход к процессу обучения;

Высокий уровень, в условиях которого у студента нет трудностей в адаптации в условиях вуза, он принимает активное участие в общественной жизни и спортивной жизни вуза.

Изучение возможностей физического воспитания в процессе адаптации в условиях вуза расширяет представление о его функционировании в комплексном учебно-воспитательном процессе вуза.

ОСОБЕННОСТИ САМООРГАНИЗАЦИИ НА БИОЛОГИЧЕСКОМ УРОВНЕ

Борщ С.М., *медицинский институт*

Синергетические подходы к биологическим процессам реализуются со всевозрастающей эффективностью. Происхождение жизни и молекулярной асимметрии, добиологическая эволюция, периодические биологические процессы, морфогенез, возникновение иммунитета – во всех этих областях физика раскрыла сущность явлений. Не подлежит сомнению, что организм, вид популяции, биосфера, представляют собой диссипативные структуры – открытые системы, далекие от равновесия.

Модели таких систем описываются нелинейными дифференциальными уравнениями. Их анализ показывает, что при определенных характеристиках параметров системы в ней возникают неустойчивости и следовательно, бифуркации, резко меняющие ее состояние. Эти бифуркации подобны фазовым переходам.

Основы термодинамики живых систем были впервые сформулированы советским биологом Э. С. Бауером, который писал, что живые системы никогда не находятся в равновесии и выполняют за счет своей свободной энергии постоянную работу направленную против равновесия.

В своих работах Матурана и Варела подробно разбирают, как изменение состояния организма способно повлечь новые изменения. При этом сохраняются основные отношения, обусловленные функциональной замкнутостью всей системы.

На физиологическом уровне Матурана и Варела объясняют это явление субординацией между рецепторными и эффекторными поверхностями, определенные отношения между которыми должны оставаться неизменными. Любое изменение в области эффекторных поверхностей ведет к изменению в рецепторных поверхностях, которые в свою очередь влияют на первые. Этот процесс происходит непрерывно, благодаря жесткой обратной связи. Таким образом, система остается операционально-замкнутой при взаимодействии с внешней средой, оказывающей на систему, как пишет Матурана, лишь моделирующий эффект.

Обнаружение глубинных закономерностей последовательного изменения объектов в живой природе привело к осознанию необходимости более основательного и масштабного исследования функциональных особенностей организмов и их эффективных связей с внешней средой. Организмы и их сообщества обладают высоким уровнем обмена энергией, а также веществом со средой. Благодаря этому живые системы поддерживают свою структуру на уровне, далеком от равновесия, что в свою очередь, позволяет сделать вывод о том, что живые системы обладают свойствами, благоприятными для формирования диссипативных структур и автопоэзиса. Это обстоятельство ставит живые системы в центр исследования данного класса структур.

Тело человека – удивительно сложный механизм. Все его клетки и ткани поддерживают между собою связь и взаимодействие, и их деятельность четко скоординирована, что обеспечивает непрерывное осуществление сложных функций, таких как зрение, дыхание, слух, обработка информации, поступающей извне. Оно есть открытая диссипативная, самоорганизующаяся система, в которой появляются все механизмы и закономерности самоорганизации, рассмотренные ранее.

Науч.рук. – Возный А.П., канд. филос. наук, доц.,
зам. директора мед.института по спортивно-массовой работе

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Діденко Т.О., студ.

Фізичне виховання орієнтоване на виконання соціального замовлення суспільства з підготовки здорового фахівця, здатного організувати й вести здоровий спосіб життя. Забезпечити рішення цієї важливої соціальної проблеми можливо шляхом досягнення стратегічної мети фізкультурного виховання - формування фізичної культури як системного й інтегративного компонента особистості, невід'ємної частини загальної культури майбутнього фахівця.

Багаторічний досвід показує, що низька фізкультурна грамотність виражається в нерозумінні студентами ролі фізичної культури в процесі життєдіяльності кожної людини, у недостатності теоретичних знань і практичних умінь у виборі засобів і методів фізичного самовдосконалення.

Стрімкий розвиток науки й зростаюча кількість нової інформації, необхідної сучасному фахівцеві, роблять навчальний процес студентів усе більше інтенсивним і напруженим. Нажаль, ця тенденція приводить до зниження рухової активності й, як наслідок, погіршення загального здоров'я й загальної працездатності.

Зміни в суспільно-економічному житті України, і орієнтація людей на нові можливості придбання певного соціального статусу, супроводжуються підвищеними вимогами до здоров'я громадян. При цьому стан здоров'я населення України викликає тривогу, а в молодих фахівців, що виходять зі стін ВНЗ, відбувається значне погіршення здоров'я ще за час навчання.

Вдосконалення фізичного виховання у ВНЗ висвітлюється багатьма дослідниками, і як останній регламентований етап підготовки до соціально-професійної діяльності, і як один із найбільш важливих компонентів зміцнення здоров'я. Для того, щоб фізичне виховання стало діючим методом зміцнення здоров'я й підвищення рівня фізичної підготовленості, основними принципами повинні стати його регулярність, мотиваційний фон та гнучка варіативність, що віддзеркалює специфіку навчальної роботи студентів. Підвищення ефективності фізичного виховання визначається комплексом використовуваних методів і прийомів, умінням їх організувати в конкретну систему, що дозволяє одержати максимальний ефект.

Наук. кер. - Сірик А.Є., ст. викл.

ПОДГОТОВИТЕЛЬНЫЙ ПЕРИОД ПОДГОТОВКИ ЛЫЖНИКОВ-ГОНЩИКОВ

Котов В. Ф., *ст. преп.*

В лыжных гонках важна периодизация – год составляет один большой цикл и делится на три периода: подготовительный, соревновательный и переходный.

Подготовительный период закладывает основы будущих достижений в соревновательном периоде. «Фундаментом» успехов является большой объем нагрузки на развитие физических качеств, повышение функциональной подготовленности, совершенствование техники передвижения на лыжах. Кроме этого, большое внимание уделяется воспитанию волевых качеств, скоростно-силовых качеств, изучению теории лыжного спорта. Подготовительный период делится на три этапа:

1-й этап – весенне-летний (подготовительный). Он начинается с 1 мая и продолжается до 31 июля. Важнейшей задачей этапа – постепенное повышение уровня общей физической подготовленности. Большое внимание уделяется развитию физических качеств, повышению уровня общей работоспособности, усовершенствование элементов техники.

2-й этап – летне-осенний (предварительная специальная подготовка). Он начинается с 1 августа и продолжается до начала тренировок на лыжах. Основная задача – создание «фундамента» для дальнейшего развития специальных качеств при передвижении на лыжах. Продолжается совершенствование элементов техники передвижения на лыжах с использованием специальных средств подготовки. Общий объем тренировочной нагрузки на этом этапе продолжает постепенно повышаться, также растет и общая интенсивность выполняемых упражнений.

3-й этап – зимний (основная специальная подготовка). Он начинается с момента занятий на лыжах и продолжается до начала основных соревнований. Основная задача – развитие специальных качеств (скорость, выносливость). В это время проводят длительные тренировки, но нагрузка несколько снижается.

В заключение можно отметить, что грамотное, взвешенное построение всего подготовительного периода, принесет желаемый результат в период соревнования. А также позволит успешно закрыть существующий цикл, что в свою очередь даст возможность своевременно начать следующий.

ВИКОРИСТАННЯ КАРАТЕ-ДО В ФАКУЛЬТАТИВНИХ ЗАНЯТТЯХ СТУДЕНТІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Лозовий А. Л., *спортивний клуб СумДУ*

Приєднання України до Болонського процесу зумовило перехід від класно-урочної форми навчання до факультативних занять на базі обраного виду спорту. Цей факт вимагає створення окремих навчальних програм з кожного виду спорту та правильного формування їхнього переліку для вибору студентів.

Висновок відносно доцільності вибору конкретного виду спорту для факультативних занять, на наш погляд, можна зробити за такими критеріям:

1. забезпечення всебічного розвитку молоді людини;
2. привабливість для студентів;
3. можливість адаптації до вимог кредитно-модульної системи.

Аналіз літератури, багаторічний тренерський досвід в карате та узагальнення результатів п'ятирічної успішної роботи груп карате-до в спортклубі СумДУ дозволяють зробити такі висновки:

1. Карате-до – історично сформована система виховання, в якій фізичний розвиток нерозривно зв'язаний з засвоєнням морально-етичних норм, основ філософії та культури. Різноманітна технічна база дає рівномірний розвиток всього тіла та збалансований розвиток рухових якостей. В цілому сучасна система підготовки в карате-до здатна забезпечити різносторонній фізичний розвиток, достатній запас теоретичних знань та позитивну мотивацію до продовження занять і після закінчення ВНЗ;

2. Карате-до привабливе для молоді за рахунок стійкого інтересу до єдиноборств, різноманітної програми, значної інтелектуальної складової, безпеки занять та доступності як для юнаків, так і дівчат з різним рівнем підготовки.

3. В традиційній системі багаторічної підготовки в карате-до ефективно діють ідеї та організаційні підходи, що аналогічні основним поняттям кредитно-модульної системи - це спрощує адаптацію навчальної програми до вимог Болонського процесу.

4. На підставі вищезазначеного можна вважати карате-до оптимальним видом спорту для використання в факультативних заняттях студентів з предметів «фізичне виховання» та «ДЗВ: заняття в спортивній секції».

К ВОПРОСУ РАННЕГО ОБНАРУЖЕНИЯ ПЕРЕТРЕНИРОВАННОСТИ В СПОРТИВНОМ ПЛАВАНИИ

Марченко А.В., *ст. преп.*

Концепция построения тренировочного процесса в современном спортивном плавании упрощённо сводится к формуле: перегрузка - стресс - адаптация. Такая политика требует периодической тренировки с применением околопредельных нагрузок на грани от срыва адаптации. До последнего времени было практически невозможно точно установить этот момент. Внезапный срыв адаптации и снижение результатов усиливается психологическим шоком. Возникает проблема получения точного прогноза, когда срыв может произойти.

Тестирование для получения удовлетворительного результата предполагает применение нагрузок на 10% превышающих уровень лактата в устойчивом состоянии (steady state) и тестирование до отказа. Идея такого упражнения в измерении уровня гормонов и метаболитов в смоделированном состоянии близком к перетренировке.

Контроль ЧСС должен быть ценным инструментом оценки состояния пловца. Высокий пульс при выполнении средней по интенсивности нагрузки является верным признаком текущих и грядущих проблем иммунной системы. Низкий пульс, низкий ответ на данную нагрузку, также может быть индикатором неполного восстановления. Показатели ЧСС, остающиеся выше нормальных в течении длительного времени являются верным признаком того, что вся «система» находится на грани срыва. Другие физические факторы, исследуемые учёными в попытке открыть первопричины синдрома перетренировки, включают и визуальное наблюдение, и изменение артериального давления, потребления кислорода, белка крови и мочи. Важно следить за поведением пловцов вне бассейна, видеть с каким настроением они «входят» в воду в начале тренировки, как восстанавливаются после нагрузок.

Для раннего выявления перетренированности в спортивном плавании вряд ли можно надеяться на неинвазивные методики. Крайне необходимы методики стандартизированные, использующие микропробы крови для частой проверки и оценки состояния иммунной системы. Абнормальная концентрация лактата на определённых скоростях может быть индикатором возникающих иммунных нарушений. Расщепление мышечного гликогена также может создавать аналогичные предпосылки.

ВИКОРИСТАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З МЕТОЮ ОЗДОРОВЛЕННЯ ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ

Єрмоленко А.І., студ.,
Усенко В.І., студ.

Рухи, як такі, можуть по своїй дії замінити любий засіб, але всі лікувальні засоби світу не можуть замінити дію рухів.

С.А. Тіссо

Оздоровча фізична культура - основний засіб покращення стану здоров'я та працездатності людини, що виражається в активізації обміну речовин і покращенні діяльності центральної нервової системи.

Наукою доказано, що здоров'я людини тільки на 10-15% залежить від діяльності лікарів, медпрепаратів, на 15-20% від генетичних факторів, на 20-25% від стану навколишнього середовища і на 50-55%- від умов і способу життя.

Недостатня рухова активність підриває здоров'я, старить людину, наближує її смерть. В теперішній час раціональна організація рухової активності набула особливої актуальності внаслідок порушення балансу між вжитою їжею, фізичним навантаженням і відпочинком людини.

Значна кількість фахівців вважають, що низька рухова активність, як фактор ризику розвитку ішемічної хвороби серця збільшує частоту її виникнення на 30-43%.

У людей, в яких недостатня рухова активність, порушується обмін речовин, погіршується функція дихання, травлення, виникають застійні явища в області малого тазу, все це супроводжується зниженням витривалості, падінням працездатності.

Велика роль фізичної культури в профілактиці злоякісних новоутворень. Раціональна рухова активність, перешкоджаючи розвитку цих небажаних явищ, стає загально-профілактичним засобом, систематичні заняття аеробними фізичними вправами сприяють підвищенню споживання кисню організмом, збільшують капіляризацію м'язів; покращують постачання кисню і цим самим перешкоджають виникненню онкологічних захворювань.

Отже, активні рухи необхідні для розвитку так само як їжа, повітря і сон. Регулярне застосування фізичних вправ і загартовуючих процедур покращує життєвий тонус організму, загальний стан імунної системи, працездатність і попереджує передчасне старіння.

Наук. кер. - Долгова Н.О., ст. викладач

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО БІАТЛОНУ

Сінянський К.О., студ.

Сучасний біатлон користується все більшою популярністю серед шанувальників зимових видів спорту. Біатлон - це складнокоординаційний вид спорту, що поєднує в собі два різних за характером дій на організм спортсмена видів фізичної діяльності - динамічну (біг на лижах) і статичну (стрільба на вогневих рубежах). Діяльність змагання в кожному окремому виді програми змагання залежить від ряду екзогенних (зовнішні - довжина дистанції, кількість вогневих рубежів, якість інвентарю і змащення лиж, погодні умови, вплив глядачів) і ендогенних (внутрішні - функціональний стан окремих органів, систем і організму в цілому на момент участі в змаганнях) чинників.

Біатлон, як і будь-який інший вид спорту, постійно зазнає змін. Міжнародна федерація біатлону (IBU), прагне зробити цей вид спорту цікавим, видовищним і доступним для широких мас населення, постійно вдосконалює правила змагань (вводить нові види і змінює програму змагань, надає нові умови допуску на Кубок світу, Чемпіонати світу і Олімпійські ігри), посилює вимоги до підготовки лижних трас, стрільбищ, застосовує сучасну техніку для обслуговування змагань (ретраки, електронні установки, система контролю "СИВІДАТА")

Спортивні фірми періодично удосконалюють спортивний інвентар (лижі, лижне взуття, зброю і тому подібне).

Такі зміни з одного боку забезпечують подальший прогрес в розвитку виду спорту, а з іншого, якщо їх не враховувати, можуть негативно вплинути на ефективність підготовки спортсменів.

В зв'язку з цим, ведучі збірні постійно вдосконалюють методи і засоби тренування. Команди тих країн, які не стежать за зміною напрямів розвитку біатлону і своєчасно не вносять корективи до методики підготовки, приречені на поразку.

Найпрестижнішими змаганнями в біатлоні прийнято вважати Олімпійські ігри, і здавалося б, щоб оцінити рівень підготовки команд і визначити співвідношення сил на міжнародній арені між національними командами в цілому досить підрахувати кількість медалей, завойованих цими командами. При детальнішому аналізі з'ясувалося, що це не зовсім так, оскільки невдалі виступи на Олімпійських іграх зустрічаються і у дуже сильних команд, в рівній мірі як і яскраві виступи можуть бути і у явних аутсайдерів.

Наук. кер. - Бойко В.М., ст. викл.

ВЗЛЕТ ФУТЗАЛЬНОГО КЛУБА «СумГУ» В СТУДЕНЧЕСКОМ ФУТЗАЛЕ УКРАИНЫ

Кравченко А., студ.,
Назаренко Т., студ.

Для большинства людей бесспорным фактом является стремительный полет времени. Вроде бы и не так давно в стенах Сумского государственного университета было принято решение развивать относительно молодой, по сравнению со многими другими игровыми видами спорта, активно развивающийся как в Украине, так и во всем мире футбол в залах – мини-футбол, как незаметно промелькнуло не год-два, а целое десятилетие. Минул отсчет первой круглой дате, в связи с чем, пришел черед подвести и первые итоги проделанной работы преподавательским коллективом СумГУ за минувшее десятилетие.

Помимо быстротечности времени, для подавляющего количества обывателей присуща и еще одна черта, а именно – быстрое привыкание ко всему хорошему. В результате этого некоторые начинают отрываться от реальной действительности, забывают, с чего все начиналось, как и какой ценой пришлось добиваться вполне заслуженных, но очень непростых успехов.

И так, начало кропотливому труду было положено ровно десять лет назад. Именно тогда – в 2000 году – преподаватели кафедры физического воспитания Сергей Николаевич Песоцкий и Василий Иванович Денисенко приняли решение прививать студентам СумГУ мини-футбол. Именно учебно-тренировочный процесс этого вида спорта, в отличие от большого футбола, очень органично подходит под график студенческой учебы – начинается в сентябре, и заканчивается в мае месяце, с перерывом на летние каникулы. А в течение всего зимнего периода, когда погода в нашей стране оставляет желать лучшего, занятия мини-футболом, рассчитанные на тренировки именно в залах, как нельзя лучше избегали дилеммы непогоды.

Кроме того, нельзя было сбрасывать со счетов два следующих фактора. Во-первых, это повсеместное распространение большого футбола в широкой сети городских и районных ДЮСШ, а так же относительную новизну преподавания мини-футбола именно для Сумщины. Естественно, первопроходцам всегда было намного сложнее, нежели тем, кто идет уже по проторенной дороге. Но при

самоотверженном труде эти трудности не являются непреодолимыми, что и подтвердили своей работой преподаватели СумГУ.

Главной отличительной чертой сумской футзальной дружины является воспитание местной талантливой молодежи. И за весь девятилетний период своего существования, начиная с момента основания в ноябре 2000 года, только однажды в команду был приглашен игрок со стороны. Всего же более двадцати воспитанников сумского мини-футбола раскрыли свое дарование в составе команды «СумДУ» на спортивных площадках Украины и Европы, а Андрей Бурдюг получил приглашение защищать честь страны в молодежной сборной Украины.

В сезоне 2006-2007 гг. было занято 9-е место. В 2007-2008 гг. – 10-е место. В 2008-2009 гг. – 11-е место. Для любителей мини-футбольной истории и статистики мы на 8-9 страницах публикуем полные данные итоговых турнирных таблиц Чемпионатов Украины по мини-футболу среди команд высшей лиги в сезонах 2005-2009 гг., когда в «вышке» выступали студенты СумГУ.

А среди студенческих коллективов Украины сумчанам вообще нет равных. В девяти первенствах страны среди ВУЗов студенты СумДУ четырежды завоевывали чемпионское звание и дважды становились бронзовыми призерами, намного опередив по количеству завоеванных комплектов медалей всех остальных участников соревнований. Более того, дважды приняв участие в Чемпионатах Европы среди ВУЗов, сумчане дважды добились всеобщего признания. В 2007 г. в Словении сумчане только в послематчевых сериях пенальти в полуфинале и матче за 3-е место уступили своим соперникам, заняв в итоге 4-е место среди 20 участников. А в 2009 г. в Черногории сумчане завоевали серебряные медали континентального первенства.

Только из-за финансовых проблем и преступного равнодушия городских а так же областных властей имущих лучший студенческий коллектив Украины и вице-чемпион Европы – сумская команда «СумДУ» вынуждена в 17-м чемпионате страны временно покинуть высшую лигу национального первенства. Надеемся, что эти трудности не станут препятствием для развития сумского футзала, и через год-другой студенты СумДУ вновь заставят считаться с собой лучших профессионалов Украины.

Науч. рук. - Денисенко В.И., *ст. преп.*,
Песоцкий С.Н., *ст. преп.*

ОЦІНКА ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ СТУДЕНТІВ

Пелешук М., студ.

Проблема фізичного виховання студентів з відхиленнями у стані здоров'я в умовах навчання у ВУЗі має велике державне, наукове та практичне значення. Фізична культура в цьому випадку є не лише засобом виховання та поліпшення фізичної підготовки студентів, а часто й основним фактором відновлення та зміцнення здоров'я в період встановлення та кінцевого формування організму, засобом ліквідації недоліків у фізичному розвитку, джерелом підвищення загальної та розумової працездатності. З кожним роком кількість студентів, які за станом здоров'я віднесені до спеціальних медичних груп, збільшується. Особливо помітно прогресують захворювання серцево-судинної системи.

Метою нашої роботи було визначити частоту серцевих скорочень та артеріальний тиск у студентів спеціальної медичної групи після фізичних навантажень.

Дослідження проведені на 20 студентах спеціальної медичної групи у віці від 18-до 21 року. Студенти виконували фізичне навантаження (30 присідань за 45 с). Після цього визначали частоту серцевих скорочень та артеріальний тиск. На основі цих даних був розрахований індекс Кердо (ВІ). ВІ відображає ступінь пристосування серцево-судинної системи до оточуючих умов, обчислювали в абсолютних величинах за формулою Кердо: $VI = (1 - d:p) \times 100$, де d – величина мінімального тиску, p – частота серцевих скорочень.

Після експериментів в середньому цей показник склав 60 (ВІ), що вказує на низькі функціональні можливості серцево-судинної системи у студентів.

Наук. кер.- Шепелєв А.Є., канд.біол.наук

СЕКЦІЯ ФІЛОСОФІЇ

ИНФОРМАЦИЯ: ПОНЯТИЕ И ДЕЛО

В. Н. Вандышев – *д-р филос. наук, профессор,
зав. кафедрой философии*

Вначале было не слово. Слово появилось позднее, и в течение длительного времени его значения отличались от тех, которые мы используем сегодня. Латинское слово *informatio* имеет два значения. Первое – это изображение или обозначение, второе – объяснение, интерпретация. Так что термин имеет отношение к интеллекту и нашему концептуальному аппарату. Когда Цицерон использует глагол *informare*, он обозначает им сложную умственную деятельность: придавать чему-либо форму, наполнять материю жизнью путем наделения ее активным восприятием, одновременно облагораживая её. Форма и материя рассматривались в диалектической противоположности одного другому, но могли обрести единство в акте творения. Если следовать формуле Аристотеля, то следует записать: форма + материя = жизнь. Всё это очень интересовало мыслителей прошлого, но едва ли имело прямое отношение к экономике или обществу в целом и вряд ли могло касаться простых людей. Английское существительное *information* появилось в Средние века, но еще много столетий не привлекало широкого внимания.

Незаметно произошло изменение смысла слова, что, впрочем, не означало, что оно стало более употребительным или значимым, скорее наоборот. В первой половине XX века, когда капитализм был в самом расцвете, под информацией понималось нечто, что мы искали в справочниках или библиотечных каталогах, то есть более или менее интересные факты и подробности о том, о сём. Это могли быть цифры, имена, адреса, даты и т. п. Информация была на попечении рядовых служащих или заштатных отделов больших компаний. Не существовало еще понятий «информационная теория» или «информационные технологии», да и карьера в области информационного менеджмента не была чем-то, чем можно похвастаться.

С тех пор смысл слова и его статус невероятным образом изменились. Информация, ранее рассматривавшаяся как скучный, но необходимый для функционирования экономики предмет,

теперь едва ли не основной продукт этой самой экономики. Но это еще не все. Теория информации обосновалась в виде интеллектуальной метаструктуры, фундаментальные идеи которой глубоко проникли в самое основание всех важнейших наук и в большой степени определяют взгляд на мир, формирующийся в рамках новой парадигмы. Технологическая информация сегодня рассматривается как самая суть общества, подобно тому, как генетическая информация является ключом к биологии. Экономика вращается вокруг информации. Да и жизнь в целом есть гигантский, бесконечно сложный и совершенный процесс обработки информации, которая хранится внутри нас и передается от одного к другому хрупкому индивиду.

Смещение значения слова информация началось в США в 1950-е годы в связи с новым витком развития, вызванным появлением первых компьютеров. Математик Норберт Винер тогда предсказывал вторую индустриальную революцию, которую осуществят «мыслящие» машины, способные подобно человеку накапливать опыт и извлекать уроки из прошлого. Главная идея здесь – обратная связь: машина воспринимает результаты своей работы как еще один вид данных и делает необходимое сама. Винер рассматривал обратную связь, и «умную» обработку информации в качестве фундаментальной сердцевины жизни вообще. Эти идеи, вкупе с растущими возможностями компьютеров, оказали существенное влияние на научный мир и позднее – на самые широкие слои населения. Они привели к появлению новой сферы научных исследований на стыке математики, лингвистики, электроники и философии, известной ныне как искусственный интеллект.

ДИАЛЕКТИКА СВОБОДЫ И НЕОБХОДИМОСТИ В УЧЕНИИ Т. ГОББСА

*Сынах А.А., ассистент,
Сынах М.В., аспирантка*

Существует много спорных, неоднозначных моментов в мировоззрении Гоббса, однако вряд ли можно найти другого такого теоретика государства, права, морали, который пользовался на протяжении XVII-XVIII вв. (да и более позднего периода) таким же вниманием как Томас Гоббс. Можно почти с уверенностью сказать,

что практически все концепции государства и права Европы того времени складывались в значительной степени под знаком проблем, которые поднял этот великий английский мыслитель.

Гоббса, рассматривающего в своих трудах человека не столько как особое физическое тело, сколько как гражданина, частицу общественного организма, также можно по праву считать одним из основоположников социологии.

В своем учении философ рассмотрел и множественные проявления человеческой природы, одной из которых была способность человека к волевым действиям и поступкам. В решении вопроса о соотношении свободы и необходимости мыслитель выступает как противник учения о свободе воли. Гоббс определяет волю как желание, проистекающее из предшествующего акта обдумывания. Однако отрицание свободы воли не означает отрицание свободы вообще. Но свободный человек – это не тот, кто заявляет: "я могу делать то, что хочу", а тот, кому ничто не препятствует делать желаемое. Не отрицая способность человека к волевому акту, он последовательно и настойчиво проводил мысль о том, что "сама воля обусловлена другими, не зависящими от нее вещами" и что поэтому "все добровольные действия обусловлены необходимыми причинами и являются вынужденными" [1]. Гоббс, таким образом, приближался к выявлению единства свободы и необходимости.

С другой стороны, философ, отождествляя необходимость и причинность, сводил первую ко второй. Результатом этого было отрицание случайности в действиях и поступках людей, а также в природных процессах. "...Всякое событие, каким бы случайным оно ни казалось, и всякий поступок, каким бы добровольным он ни был, – писал Гоббс, – происходят с необходимостью..." [2], т.е. он не признавал объективного существования случайности. Принцип причинности и необходимости действует во всех областях, которые затрагивает Гоббс в своем учении.

Литература

1. Мееровский Б.В. Гоббс. – М.: Мысль, 1975. – С. 105.
2. Гоббс Т. Человеческая природа // Т. Гоббс. Соч.: В 2 т. – М.: Мысль, 1989. – Т. 1. – С. 507.

ПРОБЛЕМА ОТЧУЖДЕНИЯ В РОМАНЕ «ПЕРВЫЙ ЧЕЛОВЕК» АЛЬБЕРТА КАМЮ

Линник Ю., студ.

У нас не хватает времени быть собой.

У нас хватает времени только на то,
чтобы быть счастливыми...

из дневников Альбера Камю,
декабрь 1937 года.

Многие называют экзистенциалистов хмурыми, отчаявшимися пессимистами. Эта школа философии, собственно, является одной и наиболее противоречивых по своей сути – все так отчаянно ищут счастья, что говорить о несчастье в любой форме его проявления – моветон. Экзистенциалисты подходят к самому понятию человека немного с другой стороны – с темной, с горькой. Однако именно это дает им возможность ярче, сильнее видеть обе стороны жизни и те бесконечные градации, что находятся между двумя крайностями.

Книга «Первый человек» - последнее, фундаментальное произведение Камю. Он всю свою жизнь копил слова и мысли, чтобы быть способным описать, казалось бы, самое простое – свою собственную жизнь.

В романе «Первый человек», книге, опубликованной через 30 лет после смерти Камю, перед нами предстает тот самый, бунтующий, но уже в своей новой форме – ребенок. Эта книга автобиографическая, книга-исповедь. Маленький мальчик начинает осознавать себя в этом мире, и задается вопросом – почему я кажусь людям совсем другим, почему я не могу найти себе место, кто я такой, реален ли я? В маленьком мире, ограниченном бедным Алжирским кварталом, заключена огромная, крылатая душа, Жак, как мягкая губка впитывает всё, что происходит вокруг. Его семья – кроткая, претерпевающая всю суровость жизни с низким достатком, и каждый ее член – отдельная вершина остроконечной фигуры, на которой застыл отпечаток отполированных временем, но все равно заметных увечий. И мальчик Жак наблюдает эти увечья – немоту и нелюдность матери, слишком бравый нрав своего дяди, своего фантомного отца, погибшего на войне. Его одолевает целая последовательность чувств – сначала негодование от необходимости заботиться об этих людях, менять себя каким-то образом, чтобы приспособиться к этим недостаткам, испытывать чувство стыда и негодования, когда люди из другого мира попадают в мир его семьи. Однако со временем Жак даже не привыкает к этому – он начинает любить эти увечья, той искренней

любовью, которой любят шрамы – следы героических подвигов. Индивидуальность у Камю во многом тождественна этим вот личным увечьям человека, странностям, если хотите, не понятным и пугающим для большинства.

Герой Камю – наблюдатель. Он безумно любит природу, сливаясь с ней, становясь ее частью. И так же сильно его социопатическое настроение, окажись он в толпе.

Жак не находит себе места, он мечется из одного мира – мира успешных одноклассников в колледже, в мир своей странной и убогой семьи. И ему во многом опостылело и то, и другое – он мятежно рвется между этими двумя мирами, уставая от одного, прячется в другом. Однако, по факту, ему нет места ни в одном из них, однако, приходится быть кем-то, кто сочетает в себе оба мира. Это и есть разрывающее человека на куски отчуждение, которое охватывает все произведения Камю – начиная от Постороннего, заканчивая «Бунтующим человеком».

В отличие от героев предшественников писателя, герой Камю не хочет изменить мир – мир и так медленно движется в пропасть саморазрушения, и лучшее, что можно сделать – бунтовать против собственной темноты и невежества. И это отнюдь не проявление эгоизма – скорее, стремление идти вглубь, идти до конца. Во многом это определило отношение Жака (да и самого Альбера Камю) к религии и христианству в частности – слишком много одолевало его мыслей своих, чтобы принимать чьи-то уже сформированные и отполированные веками.

Однако, это отчуждение – не приговор. Оно не стационарно и безнадежно, оно гибко и эволюционируем вместе с самим человеком. Роман «Первый человек» так и остался не дописанным, описав лишь юношеские годы писателя, однако, в конце него есть явный намек на то, что отчуждение, гнетущее и рвущее на куски подростка Жака, со временем перерастает в величайший дар для того, кто умеет им пользоваться – свободу.

Камю часто называют философом-экзистенциалистом, он сам не жаловал эту философию и не разделял ее основных принципов и положений. На самом деле, его произведения лежат где-то между философскими трактатами и художественной литературой в общем понимании. Это своеобразный плевок кровью в лицо современной эпохи с культом пустоты и бездушия, крик птицы в небе, заполненным аэродинамическим шумом. Это – безмолвный крик Человека бунтующего, думающего, свободного.

Науч. рук. - Вандышев В.Н., профессор

КАРЛ ГУСТАВ ЮНГ. «ПСИХОЛОГИЯ И РЕЛИГИЯ»

Супрун А. В., бакалавр,
студент кафедры ОМ и ДМ СумГУ

В этой работе Юнг рассматривает религию с точки зрения прикладной психологии и выявляет её связи с бессознательным. Т. к. он считает, что религия обладает весьма существенным психологическим началом, он рассматривает ее чисто эмпирически, т. е. ограничиваясь наблюдением феноменов и воздерживаясь от применения метафизических или философских подходов. Книга состоит из трех глав – лекций. Первая лекция представляет собой введения в проблемы практической психологии и религии. Во второй лекции речь идет о фактах, подтверждающих существование подлинной религиозной функции бессознательного. В третьей рассматривается символика бессознательных процессов.

Говоря о религии, автор дает этому понятию следующее определение: «Религия – это тщательное наблюдение за тем, что Рудольф Отто точно назвал «numinosum» – т. е. динамическое существование или действие, вызванное произвольным актом воли. Оно охватывает человека и ставит его под свой контроль; он тут всегда, скорее, жертва, нежели творец нуминозного». Психолог, считает Юнг, пока он остается ученым, не должен принимать во внимание притязания того или иного вероучения на уникальность и владение вечной истиной. Он должен исследовать, прежде всего, человеческую сторону религиозной проблемы, обратившись к первоначальному религиозному опыту, независимо от того, как этот опыт использован в разных вероучениях.

Истиной для этой психологии являются факты, а не суждения. Например, говоря о мотиве непорочного зачатия, психология интересуется исключительно фактом наличия такой идеи; ее не занимает вопрос об истинности или ложности этой идеи в любом ином смысле. С точки зрения психологии эта идея истинна ровно настолько, насколько она существует. Психологическое же существование субъективно лишь до тех пор, пока та или иная идея овладевает только одним индивидом, эта же идея становится объективной, когда принимается обществом путем *consensus gentium*.

Юнг считает, что ошибкой является подход к человеческой психике как чему-то сугубо личностному, либо попытка объяснить

ее с исключительно личностной точки зрения. Изменения в характере человека, происходящие под влиянием коллективных сил, буквально изумляют. Причины тому ищут обычно во внешних обстоятельствах, но ведь взорваться в нас может лишь то, что ранее уже было заложено.

Из определения религии и бессознательного автором необходимо следует, что, в силу природы бессознательного, его влияние на человека есть базовый религиозный феномен. Отсюда и религиозная догма, и сон – в равной мере религиозные феномены, ведь они суть выражения захваченности внешней силой. По Юнгу, для религиозного опыта характерна особого рода эмоция: подчинение высшей силе, называется ли эта высшая сила «богом» или – бессознательным.

Цель религии, согласно Юнгу, – поставить на место непосредственного опыта некий набор пригодных символов, подкрепленных твердыней догмата и ритуала. Пока это работает, люди надежно закрыты от непосредственного религиозного опыта. Сколь бы утонченной ни была научная теория, с психологической точки зрения сама по себе она имеет меньшую ценность, нежели религиозный догмат. Причина здесь проста: теория по необходимости является в высшей степени абстрактной, совершенно рациональной, в то время как догмат выражает посредством образа нечто иррациональное. Иррациональный факт куда лучше передается в образной форме. Более того, догмат обязан своему существованию, с одной стороны, так называемому непосредственному опыту "откровения" (богочеловек, крест, непорочное зачатие, Троица и т. д.), с другой – сотрудничеству многих умов, которое не прекращалось на протяжении веков. Однако упомянутые выше христианские догматы характерны не только для христианства. Они столь же часто встречаются в языческих религиях и, кроме того, могут спонтанно появиться вновь и вновь в форме самых разнообразных психических явлений, подобно тому, как в отдаленном прошлом они имели своим истоком галлюцинации, сновидения, состояния транса. Они возникли, когда человечество еще не научилось целесообразно использовать умственную деятельность. Догмат подобен сновидению, он отражает спонтанную и автономную деятельность объективной психики, бессознательного. Такой опыт бессознательного представляет собой значительно более эффективное средство защиты от непосредственного опыта, нежели научная теория, которая не принимает во внимание эмоциональную значимость опыта. На место одной научной теории скоро приходит другая, догмат же неизменен веками.

В заключение автор делает вывод, что развитие современной психологии ведет к значительно лучшему пониманию человека. Боги жили когда-то в своей сверхчеловеческой силе и красоте на вершинах гор, одетых в снега, в темноте пещер, лесов и морей. Позже они слились в одного Бога, а затем этот Бог стал человеком. Но в наше время боги собраны в лоне обычного индивида: они столь же могущественны и вызывают прежний трепет, несмотря на самое новое облачение — они сделались так называемыми психическими функциями. Люди думают, будто держат свою психику в собственных руках, они даже мечтают создать о ней науку. На самом же деле матерью является она — она создает психического субъекта и даже самую возможность сознания. Если исторический процесс деспиритуализации, исчезновения проекций будет продолжаться, то все божественное или демоническое должно вернуться в душу, внутрь человека, совсем об этом не ведающего.

В своей работе Юнг сводит религию к психологическому феномену, одновременно поднимая бессознательное до уровня религиозного феномена.

Науч. рук. - Переломова О.С., доц..

ПРОБЛЕМА ОТЧУЖДЕННОСТИ И СВОБОДЫ ЧЕЛОВЕКА В РАБОТЕ Ж. - П. САРТРА «ТОШНОТА»

Фишер В. В., *факультет ТЕСеТ*

Жан-Поль Шарль Сартр - французский философ, представитель атеистического экзистенциализма, писатель, драматург и эссеист, педагог. Литературная деятельность Сартра началась именно с романа «Тошнота», написанного в 1938 году. Этот роман считается лучшим произведением Сартра, в нём он поднимается до глубинных идей Евангелия, но с атеистических позиций. За него в 1964 году Жан-Поль Сартр был удостоен Нобелевской премии по литературе «за богатое идеями, пронизанное духом свободы и поисками истины творчество, оказавшее огромное влияние на наше время».

Роман «Тошнота» написан в форме дневника Антуана Рокантена. Он объездил Центральную Европу, Северную Африку, Дальний Восток и уже три года как обосновавшегося в городке Бувиле, чтобы завершить свои исторические изыскания, посвященные маркизу де Рольбону, жившему в XVIII в. Он пишет о нем книгу. Но, этот труд всего лишь дает ему иллюзию осмысленности собственного

существования, потому что, растворяясь в жизни своего героя, он хотя бы на время отвлекается от самого себя. Это продолжается до тех пор, пока однажды его не захлестывает некое неведомое до сих пор ощущение, похожее на легкий приступ безумия. Он называет его тошнотой. Понятие «тошнота» абстрактно, и, тем не менее, герой романа ощущает ее физически, порой просто кожей. Это ощущение приходит к нему в тот момент, когда он понимает, что люди почти как вещи, они стандартизированы: их жизни одинаковы, цели предсказуемы, развлечения однообразны, на каждого можно повесить ярлык. В такие моменты на Антуана мир вещей буквально наваливается, силясь разmozжить его под собственной тяжестью безысходности. Но есть то, что помогает ему справиться с тошнотой - это музыка и ощущение приключений. Они наполняют минуты смыслом и живыми ощущениями, и Антуан жадно стремится пережить каждое мгновение, наполненное музыкой или ожиданием приключения. Но эти ощущения непредсказуемо появляются и также непредсказуемо исчезают. Что наводит на мысль о том, что счастья достичь нереально, оно безнадежно ускользывает.

Центральными темами произведения являются свобода и отчуждение. По мнению Сартра, человек обречен быть свободным: Антуана тяготит его свобода, он даже с некоторой завистью с примесью жалости наблюдал за людьми в толпе, которые упивались своим выходным днем, зная, что завтра они пойдут на работу, их жизнь распланирована и бесперспективна. Антуан, напротив, имеет свободу выбора, но это мучит его, и одновременно он бы не смог жить так, как они. Главный герой, находясь в толпе, не ощущает себя ее частью. Он ставит себя выше людей, наблюдает за ними как за тупыми существами, видя их насквозь. Герой одинок, но упивается своим одиночеством. В этом заключается тема отчужденности. В противовес обыденности Антуан ценит настоящие наполненные смыслом человеческие отношения.

Таким образом, Сартр ввел понятие экзистенциальной тошноты – ощущения, обреченности на существование в мире вещей и людей-вещей, рассмотрел, со свойственной экзистенциальному направлению, глубиной понятия свободы и отчужденности. Темы, затрагиваемые Сартром в романе, не утратили своей актуальности и по сей день.

Науч. рук. - Переломова О.С., доц.

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ В КОМУНІКАТИВНОМУ ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРИ

Переломов А., *аспірант кафедри
теорії та практики перекладу*

Сучасний світ під впливом різноманітних широкомасштабних процесів змінюється, змушуюючи людство відчувати динамічність свого існування. Суспільство все більше занурюється в глобалізаційні процеси епохи постмодернізму. Змінюються і структура, і саме світосприйняття людей. Ті ж самі реалії сьогодні бачаться в іншому ракурсі, наповненому тенденціями сучасних змін. Такі одвічні категорії, як час, гроші, відстані і навіть почуття, що супроводжують людське буття, розуміються вже сьогодні дещо по-іншому.

Розширення міжнародної політики держав, економічна і фінансова інтеграція, колосальні зміни в галузі інформаційних технологій, а також засобів масової інформації, розширення впливу мережі Інтернет – усе це зумовлює глобальну зв'язаність людства на всесвітньому рівні, наслідком чого стає глобальна міжкультурна комунікація. Сформований інформаційний простір мережі Інтернет набуває все більшої схожості з реальністю, маючи всі ознаки соціального суспільства. Інформаційний кіберпростір корегує ціннісні пріоритети людини за допомогою спілкування у віртуальних соціальних мережах.

Соціальна мережа – це соціальна структура, утворена індивідами або організаціями. Вона відображає розгалужені зв'язки між ними через різноманітні соціальні взаємовідносини, починаючи з випадкових знайомств і закінчуючи тісними родинними зв'язками. У наш інформаційний час, яким управляє простір потоків, спостерігається стрімка активізація віртуальних соціальних мереж. У таких мережах здебільшого спілкуються друзі, бізнес-партнери або інші індивіди, які встановлюють зв'язки за допомогою віртуального інструментарію. Це приводить до виникнення віртуального співтовариства (*virtual communities, e-communities*), що представляють собою новий тип співтовариств, які виникають і функціонують у віртуальному просторі (здебільшого у мережі Інтернет). Їх мета – сприяння і вирішення професійних, політичних задач, задоволення своїх інтересів, дозвілля, і т. д.

Віртуальні співтовариства — це абсолютно реальні групи реальних людей, які для взаємообміну інформацією використовують електронні засоби та мережі. У свою чергу такі співтовариства теж можуть об'єднуватись у мережеві структури на ґрунті спільних інтересів. Інформатизація всіх сфер діяльності сучасної людини і бурхливий розвиток новітніх комп'ютерних технологій створюють усі умови для реалізації програм оперативного доступу до віддалених матеріальних і інтелектуальних ресурсів, розподіленим по всій земній кулі.

Різноманітність віртуальних спільнот визначається їх тематичністю, тобто метою створення. Одні мережі створюються суто для пошуку однокласників. (До речі перша віртуальна спільнота *classmates.com* була створена саме з цією метою.) Інші — для обміну науковою інформацією, книжками, фотографіями, музикою, або просто загальним обміном будь якою інформацією.

Комунікація, яка виникає у віртуальних соціальних мережах, має дещо інший характер, порівняно зі спілкуванням у реальному житті. Найбільший вплив йде саме від усвідомлення віртуального простору і всіх тих особливостей, які він у собі несе. Креолізовані тексти, насиченість мультимедійною інформацією, інше часосприйняття накладають свій відбиток на спілкування індивідів, а також на поведінку людини в реальному житті.

Комунікація стає більш насиченою, цікавою, інформативною, а також у більшості випадків часонезалежною. Саме віртуальна спільнота — це той віртуальний світ, який постає в уяві більшості її користувачів. Трапляється так, що комунікант настільки захоплюється процесом комунікації у віртуальній соціальній мережі, що комунікація із розряду засобу переростає в розряд мети. Комунікація повністю поглинає індивіда, що часто призводить до неприємних наслідків. Таким чином, іноді дуже важко тримати себе в рамках, усвідомлювати цей баланс між реальністю й віртуальністю. Тим більше, що сучасні тенденції якомога інтенсивніше намагаються інтегрувати віртуальність у реальний простір. Багато чого робиться для того, щоб людина повсякчас знаходилася в режимі «онлайн», тому зараз особливий акцент робиться на розвиток мобільного доступу до соціальних мереж.

Віртуальна комунікація виходить на новий мобільний рівень і, охоплюючи більшу кількість людей, дає їм можливість не покидати спілкування у віртуальних соціальних мережах за будь яких обставин. З'являється велика кількість різноманітних соціальних мереж в Інтернеті, а ті, що вже існують, усе більше зміцнюють свої позиції.

СТИГМА И ДИСКРИМИНАЦИЯ ВИЧ-ИНФИЦИРОВАННЫХ, КАК ПРОБЛЕМА СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА

Поддубная А. И., *магистр СумГУ,
медицинский институт*

ВИЧ-инфекция/СПИД – глобальная проблема человечества. Поэтому правомерно говорить о влиянии СПИДа не только на формирование мировоззрения конкретного человека, но и человечества в целом.

Существует ряд вопросов, требующих философского обоснования, таких как: сохранение врачебной тайны, тестирование на ВИЧ в контексте принципа уважения автономии личности пациента, право на достойную смерть, возможность аборта для беременной ВИЧ-позитивной женщины. Но среди многообразия морально-этических проблем, связанных со СПИДом, центральное место принадлежит стигме и дискриминации.

Как известно, поначалу СПИД распространялся в основном среди “маргинальных” социальных групп (потребителей инъекционных наркотиков, гомосексуалистов, работников секс-бизнеса), а негативное отношение к ним общества по инерции было перенесено на всех людей, живущих с ВИЧ.

Стигма трактуется как характерная особенность человека, которая значительно дискредитирует его в глазах окружающих, сильный социальный стереотип носителя нежелательных качеств. Стигма неизбежно ведёт за собой дискриминацию, которая является её практической реализацией. Причины возникновения этих явлений многообразны: недостаточное понимание болезни, естественный страх человека перед неизлечимым недугом, мифы о путях передачи, бессилие медицины.

Из-за стигмы и возникающей за ней дискриминации права людей, живущих с ВИЧ, часто нарушаются. Так во всех странах мира есть документально зарегистрированные случаи, когда люди с ВИЧ получали отказ в трудоустройстве, предоставлении услуг, возможности вступать в брак и создавать семью, на основании того, что они ВИЧ-позитивны.

Последствия стигмы и дискриминации наносят ущерб способности общества принять конструктивные меры в ответ на эпидемию. Возникает бессознательное стремление людей “забыть”

об угрозе, отвернуться от неё. Несмотря на катастрофическую ситуацию, в обществе царит молчание, а практические меры предпринимаются медленно из-за отрицания. Безразличие и отрицательное отношение к судьбам ВИЧ-инфицированных является угрозой дальнейшего распространения болезни.

Таким образом, стигма и дискриминация в связи с ВИЧ/СПИДом – глобальное явление, которое встречается во всех регионах мира. Необходимо направить усилия общества на преодоление всех форм и проявлений стигмы и дискриминации, так как эта борьба является одним из компонентов борьбы со СПИДом как таковым. Для адекватной ответной деятельности необходимо достичь более глубокого понимания этих проблем, подкрепить инструменты их преодоления соответствующей системой ценностей в обществе.

Список литературы

1. Иванюшкин А.Я. Введение в биоэтику / Иванюшкин А.Я., Игнатъев В.Н., Коротких Р.В. // М.: Прогресс-Традиция, 1998. – С. 130-141.
2. Недзельский Н. Поддержка людей, живущих с ВИЧ / Недзельский Н., Морозова Е. // М.: ИНФО-Плюс, 2003. – С. 32-44.
3. Питер Эггелтот Концептуальная основа и принципы деятельности: стигма и дискриминация в связи с ВИЧ/СПИДом / Питер Эггелтот, Ричард Паркер // Объединённая программа ООН по ВИЧ/СПИДУ, 2003. – С. 7-15.
4. Report of global AIDS epidemic // UNAIDS. – Geneva, 2008. – P. 160-161.

Науч. рук. - Вандышев В.Н., профессор

РЕЛІГІЯ ЯК ЗАСІБ ВІДНОВЛЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

Ведмідь Н., студ.

Соціальні зміни, що відбулися в Україні за останнє десятиліття, спричинили не лише злам багатьох економічних і політичних стереотипів, але повну дестабілізацію суспільного

життя. Сучасне суспільство знаходиться в тому стані, коли у своїй діяльності індивід мало орієнтується на усталені закони, традиції та норми моралі; він знаходиться в пошуку нової системи ціннісних орієнтацій, нових знань, формування нового світогляду. Фактично суспільство вже не існує як цілісне утворення, адже діяльність його елементів є некерованою та хаотичною. Людина засумнівалася в самій собі, у правильності створених нею законів, в істинності відкритих нею знань. Вона загубила свій справжній орієнтир серед безлічі порожніх життєвих умовностей. Віднайти його можна з допомогою релігії, заснованої на глибокій вірі в загальнолюдські цінності. Однак релігія в сучасній Україні знаходиться в стані занепаду. Процес відродження релігії так чи інакше стосується кожної людини, оскільки має не лише індивідуальне, але так само й соціальне значення.

Особливого впливу християнської моралі зазнає молодь. Це позначається на її соціалізації – засвоєнні зразків поведінки, психологічних установок, цінностей, знань та навичок, які дозволяють успішно функціонувати в суспільстві. У цьому зв'язку постає два питання. Перше з них: наскільки потужним є вплив релігії на особистість сучасної молодої людини? Друге питання: яким є усвідомлення релігійних цінностей сучасною українською молоддю? Відповіді на ці питання дозволяють прогнозувати стан розвитку моральності в українському суспільстві на короткотермінову перспективу.

Формування світогляду здійснюється переважно через виховання, а результат залежить від середовища, в якому формується особистість. У радянські часи покоління виховувалися в дусі атеїзму, що наклало відбиток на сучасну молодь. Водночас для молодої людини, з дитинства знайомої з новітніми технологіями, науковими досягненнями в різних галузях знання, важко сприймати інформацію без перевірки, спираючись тільки на віру. Картина світу для людини середньовіччя була спрощеною: день – 24 години; Земля – центр Всесвіту; небо – твердь тощо. Людина, яка живе в умовах науково-технічного прогресу, заперечує подібне як безглуздя. Молодь обирає між вірою в Бога та вірою в науку, але при цьому вдається до крайнощів. Вважаємо, що такий вибір не можна вважати правильним. Науку та релігію можна й треба поєднувати. Дійсно, наука без моралі втрачає свій первинний зміст, постає проти свого винахідника.

Так, сучасна молода людина практично не керується моральними цінностями, коли обирає професію, будує та розвиває свою сім'ю: перевага залишається за користю. Проте з релігійних позицій праця не розглядається винятково як можливість отримати прибуток. У праці є насолода, сенс життя людини тощо. Тому, розвиваючи ідеї М. Вебера, можна припустити, що релігійні цінності закладають основу міцної економіки, зменшують соціальні та особистісні прояви економічної кризи, підтримують моральне здоров'я в суспільстві. Сім'я для віруючої людини є найдорожчим надбанням, а її руйнування – тяжкою втратою. Шлюб із корисливих міркувань для віруючої людини – ледь не аномальне явище.

Отже, завдання розбудови України покладається на молодь. Уроки історії змушують молоде покоління засвоїти сумний досвід тих держав, які відкидали релігію. Саме релігія та віра є тими засобами, за допомогою яких можна відновити цілісність українського суспільства. Релігія хоч і не є панацеєю від усіх суспільних проблем, але це потужна рушійна сила для їх вирішення.

Наук. кер. – Опанасюк В. В.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МЕТАФІЗИКИ АРИСТОТЕЛЯ

Чанцев В. А., лікар

СумДУ, медичний інститут, науковий резерв, кафедра філософії

Вчення Аристотеля про знання опирається на його онтологію й по своєму є теорія науки. Аристотель відрізняє наукове знання від мистецтва, і від досвіду, і від думки. По Аристотелю, наукове знання є знання про буття.

На відміну від знання предмет мистецтва - добуток речей за допомогою здатності, визначеності до дії. Тому сфера мистецтва - практика й виробництво; сфера ж знання - споглядання предмета, теорія, умогляд. І все-таки в науці є загальне з мистецтвом: як і мистецтво, знання здатне бути повідомлюваним за допомогою навчання. Тому мистецтво є знання в більшій мірі, чим досвід («Метафізика» I 1).

Знання відвернуті, самі по собі не можуть допомогти в конкретній ситуації. У конкретній ситуації потрібні знання одиничні і конкретні – тобто досвід. Теорія без практики мертва. Але без знання досвід перетворюється на звичку, а людина в машину-автомат. А знання, суміщені з досвідом перетворюються, в мистецтво у Аристотеля. Мистецтво дозволяє здійснитися над знаннями і над

світоглядом, і це вільне ширяння (політ) дає дійсну насолоду, дійсну перевагу.

Знання відрізняється також і від простого досвіду. І для знання, і для мистецтва досвід - їхній початок або вихідна точка («Метафізика» I 1). Однак на відміну від знання предметом досвіду можуть бути тільки факти, розглянуті як одиничні. Підстава досвіду - у відчутті, у пам'яті та у звичці. Але знання не тотожно з відчуттям. Правда, усяке знання починається з відчуття. Якщо немає відповідному предмету відчуття, то немає й відповідного йому достовірного знання. Але предмет відчуття, почуттєвого сприйняття - одиничне й привхідне (випадкове). Предметом же знання є загальне й необхідне. Відрізняється знання й від думки. Те, що дає думку, ґрунтується на всього лише ймовірному. Не таке знання. Наукове знання, як і думка, виражається в судженні; воно приймається в якості щирого, лише коли пізнаючи виникло переконання в його вірогідності. Але якщо судження виправдане як достовірне знання, те не можна вказати, на яких підставах воно могло б виявитися спростованим або хоча б зміненим. Навпроти, стосовно думки або до віри завжди можливі інша думка й друга віра. Більше того. Думка може бути й помилковою і непомилковою, переконання в ньому жодним чином не може бути «непорушним», у той час як знання - міцна й непорушна істина.

Але лише той хто має дозвілля (вільне від битовухи), здатний оволодіти мистецтвом не для вигоди, знаннями ради знань. («Метафізика» I 2)

Ширяючий над знаннями мудрець відразу знає все, не знаючи про одиничний, але завдяки польоту в одну секунду складає уявлення про нього.

Дійсний мудрець багатий по своїй волі. Інакше можна запитати. Якщо розумний то чому бідний? Чим вище летить мудрець над землею (космосом) тим далі він від чуттєвих сприйнять, і ближче до першооснов, причин, тим ясніше і ясніше мета – Бог. («Метафізика» I 3)

Через воду Фалеса, вогонь Геракліта, гомеомерии Анаксимандра, елементи Емпедокла до чистої (абстрактною) матерії відносить мудреця вітер первофілософії (історіософії). У ясну погоду Арістотель з легкістю знаходить чисту форму (Бога, першопричину), з висоти це розум у Анаксагора, фатум у Левкіпа, любов у Гесіода, дружба і ворожнеча у Емпедокла, Ерот у Парменіда. («Метафізика» I 4)

Література:

Арістотель «Метафізика».

Наук. кер. - Переломова О.С., доц.

ЭМАНУЭЛЬ СВЕДЕНБОРГ: КАТЕГОРИИ ЛЮБВИ

Волков Р. С., студ.

Эмануэль Сведенборг – видный учёный и государственный деятель Швеции конца XVII, начала XVIII веков. Его занятия обнимали филологию, философию, все отрасли математики, астрономию и вообще все естественные науки. Однако он известен также как автор многочисленных теологических сочинений, воззрения на мир в которых часто расходилось с воззрениями ортодоксальной католической церкви, от преследований которой его спасла благосклонность шведского короля.

У Сведенборга божественная любовь и исходящая от неё божественная истина уподобляются солнечному огню и свету от него: любовь подобна солнечному огню, а истина, исходящая от любви, подобна свету, исходящему от солнца.

Эмануэль поясняет, что любовь является объединяющим началом на небесах, она соединяет ангелов с Богом и их самих между собой. Однако любовью живёт и человек: от присутствия в нём любви он воспламеняется, при отсутствии её он стынет, а лишаясь её совсем, умирает. В данном случае Сведенборг понимает любовь в широком смысле.

Существует различие между любовью к Богу и любовью к ближнему. Эмануэль говорит, что любить Бога не значит любить его личность, но любить благо, которое исходит от него, а любить благо – значит хотеть и делать его по любви. Любить же ближнего также не значит любить его личность, но любить истину, исходящую от Слова, а любить истину – значит хотеть её и жить по ней. Хоть эти виды любви и различаются, они являются неразрывными, как благо и истина, или огонь и свет от этого огня.

В вопросе о спасении человека по милосердию Божьему, Сведенборг расходится с мнением христианского мира. По его мнению, человек, являясь духом, облечённым в тело, имеет полную свободу выбора. Каждый может быть допущен в небесное царство и даже оставаться в нём. На самом рубеже желающих встречает поток небесного тепла, т.е. любви, и лучи небесного света (истины). От этого на многих нападает такая тоска, что вместо ожидаемого блаженства они подпадают адским мукам. Пораженные этим, многие души спешно бросаются вон и таким образом живым опытом познают, что никому не может быть дано небесное царство по одному лишь милосердию.

Это является следствием того, что характер доминирующей любви этих душ сильно разится от любви, наполняющей небеса. Из-за этого

им становится мучительно находится в таких условиях и они спешат удалиться в те места, которые максимально соответствуют роду их любви. Милосердие же заключается в божественных истинах, которые учат, как человек должен жить во спасение своё.

Согласно Сведенборгу, адский огонь является не чем иным, как любовью к себе и к миру, а также всякой страстью, принадлежащей этой любви. Из этих страстей проистекают такие виды зла, как: презрение к другим, неприязнь и вражда к тем, которые нам не благоприятствуют, зависть, ненависть и мщение, а затем насилие и жестокость. Вот почему души, которым близок такой характер любви, попадая в соответствующее сообщество душ, испытывают мучения и страдания от себе подобных. Они бы и рады покинуть данное сообщество, однако любовь каждого определяет его жизнь, поэтому она и тяготит их обратно к душам с подобным родом любви.

Небесный огонь, упомянутый ранее, Эмануэль противопоставляет огню адскому. Исходящий от небесного огня свет он сравнивает с истиной, поэтому живущие в небесной любви приобщаются к мудрости, и напротив, живущие в любви к себе, т.е. в любви к славе, почестям, богатству и т.п., удаляются от неё, иначе говоря деградируют.

Однако человек волен в своём выборе. Он, согласно Сведенборгу, является приёмником, находящимся между двумя противоположными началами. Одно из них склоняет человека к добру, другое же склоняет ко злу. Если бы человек не находился между тем и другим, он был бы лишен всякого мышления и всякой воли и ещё более – всякой свободы и всякого выбора, т.к человек одарён всем этим вследствие равновесия между добром и злом.

Вот почему Сведенборг называет добро в человеке Богом, а зло – адом, и к чему человек приобщается в соответствии своей любви, с тем и будет пребывать после смерти. Иначе говоря, человек сам собою ввергается в ад или возносится на небеса, Бог лишь постоянно отклоняет злого человека от зла, а доброго человека постепенно склоняет к добру. Выбор же всегда остаётся за самим человеком, в этом и проявляется акт абсолютной божественной справедливости.

Литература:

1. Сведенборг Е. Про небеса, про світ духів і про пекло. – К.: Україна, 1993. – 336 с. – Рос. мовою.

Науч. рук. - Вандышев В.Н., профессор

ИНФОРМАЦИОННАЯ МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВА

Востоцкий В. А., *аспирант СумГУ*

Наиболее поздние открытия генной инженерии ставят под угрозу устоявшуюся картину мира. Исследования, которые имеют относительную давность, свидетельствуют о материальности того, что мы считаем наиболее общей и абстрактной субстанцией— информации [1]. Именно благодаря открытиям ученых были сделаны выводы о информационно-энергетических процессах, которые управляют живыми клетками и их элементарными составляющими на элементарном, генерическом уровне. Результаты публикации говорят о непосредственном предназначении генетического аппарата клетки для хранения, передачи и воспроизведения именно информации, причем в той ее трактовке, которая используется специалистами в области теории информации.

Данное сопоставление фактов дает повод провести параллель для множества связанных аналогий из окружающего мира.

Наиболее фундаментальным разработчиком теории информации из общей теоретической позиции (и основателя кибернетики как науки о изменении и управлении информацией) следует считать Норберта Винера, на основную работу [2] которого и будем ссылаться. Следует заметить, что теория информации как наиболее общая теория, изучающая именно информационные закономерности, находит применение во всех без исключения отраслях, причем ее законы работают на всех уровнях организации материи.

Согласно данной теории можно сделать несколько выводов.

Рассмотрим например вопрос о развитии общества. Существует множество теорий, объясняющих ее закономерности. Можно говорить о цикличности в развитии общества, можно говорить о деградации, но есть еще одна позиция, которую нельзя не учитывать. Следует начать с того, что с точки зрения кибернетики информация есть не что иное как объективное отражение материи. Но в более простом и абстрактном смысле ее просто следует понимать как описание определенных, неменяющихся атрибутов некоторого постоянного объекта. В этом случае возникают 2 вида информации. Одна часть информации, называемая в теории информации безусловной энтропией, отвечает за идентификацию

объекта, в этом случае информации достаточно, чтобы говорить что этот объект „вещь в себе”. Другая часть информации—это возможность одного неделимого, устойчивого объекта, изменяя некоторые собственные характеристики, менять определенные характеристики другого объекта. В процессе взаимодействия схожие объекты группируются и эволюционируют в материю более высокого уровня организации. Возможность „общения”, или влияния на другие объекты—это фактически процесс познания, который может быть возможен лишь при наличии одинаковых или сильно похожих атрибутов у двух объектов, то есть чем более два объекта схожи между собой, тем более они прогнозируемы и предсказуемы, так как их атрибуты настолько схожи, что объекты можно обобщить. Общество—это объект теории информации—уровень организации материи, который состоит из определенных элементов—социальных групп, классов, страт. Каждая страта—состоит из отдельно взятых людей, которые взаимодействуют между собой. Цель любой системы—стабилизироваться. То есть увеличить ту часть информации, которая отвечает за самоидентификацию. Что имеет место в обществе? Неустойчивость. Одной из причин неустойчивости законов социального взаимодействия есть недостаточное количество „похожести” элементов социума, то есть социальных групп, причем законы социального взаимодействия определяются элементами социальных групп, то есть отдельно взятых индивидов, которые сами по себе являются сложными системами. Повышение уровня сложности объектов всегда связано с тенденцией уменьшения степени их подобия друг другу.

В этом случае сущности становятся менее прогнозируемы с вероятностной точки зрения. Это приводит к тому, что элементы системы теряют свою упорядоченность, и система перестает существовать как «вещь в себе», то есть не самоидентифицируется, другими словами превращается в хаос. Любая система, которая начала свое существование в определенный момент времени, будет увеличивать количество безусловной энтропии для сохранения собственной стабильности. Что же нужно обществу для этого? Увеличение подобия между собственными компонентами. Другими словами унифицирование слоев общества и отдельно взятых личностей. Отсюда можно сделать такой вывод—деградация личности, ее унифицирование, есть основной способ стабилизации

и развития общества как организованной биологической системы. Но почему же общество до сих пор существует, если оно так сильно давит на человека, его личность? В первую очередь основной помехой на пути подобной стабилизации являются социальные процессы, которые можно считать нестабильными.

Теперь рассмотрим отдельно взятого человека как простейший элемент системы в рамках общества. Он тоже состоит из информации для идентификации и информации для взаимодействия (коммуникации). Согласно законам теории информации безусловная энтропия всегда больше или равна условной, то есть то количество информации, необходимой системой для идентификации должно быть определено больше той, которую она использует для коммуникации, то есть другими словами—без сознания нет познания. Или познание невозможно без самопознания, ему предшествующего. Цель общества—увеличить подобие между объектами, то есть увеличить количество признаков, которые будут сходны либо же одинаковы в людях.

Идеальным с позиции общества есть человек, который во всем сходен с другими такими же элементами системы. Но это невозможно сделать в полной мере, так как максимальное количество информации никогда не станет больше количества информации которой объект себя унифицирует.

Сам смысл общения не может быть не мотивирован. Он обусловлен желанием системы увеличить информацию для самоидентификации, а это возможно только при наличии в некотором смысле присутствия разных атрибутов у объектов. Если рассмотреть процесс познания как процесс ,непосредственно влияющий на количество этих двух информаций, то творческая деятельность, направленная на самопознание, позволяет максимизировать количество информации, что повышает стабильность системы через упорядоченность ее внутренних элементов.

Отсюда второй внутренней силой в обществе является творческое развитие личности, которое увеличивает количество информации для самоидентификации и увеличивает коммуникативные возможности данного субъекта, делая его менее управляемым с позиции общества. Таким образом, согласно теории информации, процесс взаимодействия общества и человека имеет динамический, характер, который показывает хаотичность баланса

между развитием личности и общества как двух конфронтирующих, но взаимосвязанных биологических информационных систем.

Литература:

1. Werner Loewenstein, "The Touchstone of Life: Molecular Information, Cell Communication, and the Foundations of Life", 1998 (pp. 108-115), Oxford Univ. Press

2. Норберт Винер "Кибернетика или Управление и связь в животном и машине". М., Сов. радио, 1958. Информация, язык и общество.

Наук. кер. - Переломова О.С., доц.

СЕКЦІЯ «ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО»

ТЕКСТИ МАЛОГО ЖАНРУ

Бойко К. О., ХНУ

Текст малого жанру – це малий за розміром текст, який має розповідну форму, закінчений у своєму сюжеті, що підлягає алегоричному тлумаченню. Текст малого жанру має закінчену думку та являється видом неофіційного дискурсу. Він може нести в собі емоційність, експресивність, суб'єктивність тощо. Також це можуть бути літературні розповідні твори повчального характеру. Малі тексти відрізняються від великих текстів своєю стислістю викладу думок або стислою закінченою кінцівкою.

Тексту як семіотичному знаку притаманні риси синтактики, семантики та прагматики (побудови, змісту, інтенцій). Текст відрізняється ступенем структурно-мовної складності, глибиною відображення дійсності та полівекторною спрямованістю. Одиницями тексту на рівні змісту є думка, на рівні форми – висловлювання.

Тексти позначені еволюцією, композицією, архітектонікою, структурою. Форма та зміст малих текстів детермінується дією стилевих та жанрових чинників. Малі тексти визначаються своїми призначеннями: фактичне / інформативне, практичне / непрактичне, банальне / вагоме, семантичне / несемантичне, комунікативне / некомунікативне, пізнавальне / емоційне і таке інше.

Ключовими метазнаками дискурсу учені виокремлюють: співбесіда, фрази у мовленні, конкретне висловлювання, комунікативна ситуація, мовлення з позиції мовця, конструкт текстового аналізу, соціальне явище.

Дискурс – процес розгортання тексту, якому притаманні риси антропоцентричності, ситуативності та динамізму.

Текст – це поліаспектне, багатовимірне явище, семіотичний знак з притаманною йому тріадою (синтактика, семантика та прагматика).

Виокремлюються наступні лінгво-когнітивні зони: 1) первинні позначення живої, неживої природи та її складників; 2) вторинні позначення людей, їх манер і поведінки (за принципом уподібнення явищам природи); 3) персоніфікація природних феноменів, їх олюднення; 4) позначення спільних для природи та людей конструювань. Текст поділяється на мікротеми та інформаційні блоки.

РАССТРОЙСТВА КОММУНИКАЦИИ У ДЕТЕЙ

Беспалова А., ДНУ

Современная наука пришла к пониманию, что проблемы с коммуникацией у детей являются не менее важны нежели другие болезни и особенно психологические, по-этому в последние годы внимание к таким болезням возросло, что помогло создать достаточно твердую базу знаний в этой области. Объектом исследования в данной области является детская психика, а предметом исследования – такие расстройства детской психики как отсутствие у детей навыков общения, проблемы с выражением своих мыслей и умение детей воспринимать данную им информацию о мире.

Каждому человеку в жизни есть что сказать, но помешать это сделать могут психические расстройства, приобретенные еще в детстве. Термин «расстройство коммуникации» характеризует значительные трудности у детей в овладении такими элементарными навыками как: слушать, говорить, читать, писать, логически рассуждать, или считать. Нужно заметить, что у детей с нарушением развития коммуникативных навыков все в порядке с интеллектуальным развитием и у них нет никаких физических отклонений.

Детям с расстройством коммуникации очень трудно произносить звуки речи, пользоваться разговорным языком для общения или понимать то, что говорят другие. Есть такие категории расстройств коммуникации: расстройство экспрессивной речи, фонологическое расстройство, смешанное рецептивно-экспрессивное расстройство

Причинами таких видов расстройств может быть генетическая предрасположенность к психологическим проблемам с общением, или проблемы функционирования определенных участков головного мозга. К счастью, проблемы с коммуникацией у большинства детей к переходному периоду проходят и не вызывают проблем в дальнейшей жизни, в противном же случае следует выполнять специальные упражнения для развития речи и не лишать ребенка общения с нормальными детьми.

Изучение данной темы даст возможность в будущем без проблем выявлять такие болезни на ранней стадии детского развития, с легкостью бороться с ними, что является не плохой перспективой на пути к здоровому будущему.

ГРА СЛІВ НА СИНТАГМАТИЧНОМУ РІВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Іванова А.А., студ.

За своєю семантико-стилістичною природою гра слів, по-перше, є, з одного боку, одним з видових різновидів явища мовної гри – різноманітних випадків експериментування з формальною стороною мовлення, з другого ж боку, – родовим поняттям щодо таких явищ, як звукові повтори, анаграми, паліндроми та ін. та каламбур; за ознакою наявності/відсутності стилістичної заданості протиставляється явищу “народної етимології”, що має не усвідомлюваний самим мовцем, спонтанний характер.

У стилістиці явище гри слів найповніше досліджувалося на фонетичному та лексичному рівнях.

Значно менше це явище вивчене в словотворенні й особливо в граматиці (у морфеміці, морфології, синтаксисі), хоч на цих мовних рівнях воно також є одним з традиційних і досить поширених семантико-стилістичних засобів

Головна мета дослідження - явище гри слів на синтагматичному рівні дослідження. Розглядаються такі питання: гра слів в англійській та українській мовах, мовні засоби вираження цього явища, основним з яких є каламбур, найрізноманітніші форми вияву гри слів на синтагматичному рівні.

Каламбур – дотепний жарт, заснований на використанні слів, подібних за звучанням, але різних за значенням, чи на використанні різних значень того самого слова; гра слів: “Then let’s make haste away and look unto the main. – Warwick: Unto the Main! O Father, Main is lost...”.

Найрізноманітніше виявляючись на синтагматичному рівні – як обігравання слів-омонімів, значень полісемічного слова й особливо слів-паронімів, явище гри слів займає помітне місце також у межах будови слова, словотворення, морфології, синтаксису, фразеології:

“It is a long tail, certainly”, said Alice looking down with wonder at the Mouse’s tail, “but why do you call it sad? And she kept on puzzling about it while the Mouse was speaking. So that her idea of the tale was something like this...”.

Це все доводить, що явище гри слів займає помітне місце у широкому комплексі семантико-стилістичних засобів мови, що виконують різноманітні виражально-зображальні функції.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ПАРАМЕТРИЗАЦІЇ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ

Габрелян В.В., студ.

Актуальність даної теми полягає у тому, що засоби масової інформації відіграють надзвичайно важливу роль і в нашому суспільстві, невід’ємною складовою яких є реклама. Зростає важливість правильного перекладу рекламних текстів, особливо зараз, коли на наш ринок надходять західні товари, раніше невідомі широкому колу споживачів.

Реклама є значущим і специфічним феноменом сучасності, що має у своїй основі першочергове і конкретне завдання - спонукати людину до діяльності. Для досягнення цієї мети реклама черпає мовні засоби з життєвих ситуацій, відповідно до образів з існуючих, звичних для повсякденного життя стандартів поведінки і

соціально-психологічних установок. Реклама будується на основі тексту, який повинен привертати увагу потенційних споживачів.

У результаті дослідження було виявлено, що рекламний текст є одним із видів малих текстів. Аналіз текстових утворень на сучасному етапі розвитку мовознавства концентрується навколо малих форм. Рекламна комунікація є своєрідним обміном інформацією, до рис якої можна віднести надходження комунікативного сигналу потенційного покупця не особисто від продавця рекламованого товару або послуги, а через засоби масової інформації; односторонню позитивну спрямованість рекламного звернення; багаторазове повторення.

Рекламний текст – фрагмент емоційно маркованої мовної картини світу. Рекламний текст є текстом особливого мовного оформлення. В рекламному тексті відбивається комунікативна поведінка людини – цілеспрямоване / розширення знань адресата про об'єкт реклами, формування позитивного іміджу, створення необхідних форм поведінки тієї або іншої групи людей.

Целеспрямованістю тексту комерційної реклами є його раціональна дія – зацікавити адресата у властивостях певного предмету з метою спонукання адресата його.

Ця спрямованість використання в тексті реклами суто позитивних оцінок об'єкту, які роблять вплив на позитивний вибір адресатом предмету реклами.

В основі створення рекламних текстів лежать дві тенденції: стислість, лаконічність вираження та виразність, смність інформації. Важливо зберегти початкову свіжість інформації, донести її «вибуховий» потенціал, зосередивши текст у декількох легких для засвоювання та простих для запам'ятовування словах інформатичне навантаження та структурну організацію рекламних текстів.

Відмінною рисою вдалої реклами є гармонічне поєднання основної рекламної ідеї з тими засобами виразності, які даній ідеї найбільше відповідають. Це виражається, у знаходженні тієї єдино вірної тональності рекламного звернення, що виділяє його серед інших.

Серед класифікацій рекламних текстів можна виділити загально прийнятту класифікацію реклами за засобами передачі: телевізійна реклама, друкована реклама, реклама на радіо, реклама

в мережі Internet. Інша класифікація поєднує два великих підкласи текстів – тексти-артефакти і тексти-ментефакти – та так звану «сіру зону». Перший підклас містить юридичні, науково-технічні та інформаційні тексти; другий – художні тексти всіх типів і жанрів. «Сіра зона» включає публіцистичні тексти, тексти інтерв'ю, мемуарів, особистих листів, а також рекламні тексти.

В дослідженні встановлюється нерозривний зв'язок між лексикою та семантикою. З погляду лінгвістики, як будь-яка багатозначова система, рекламний текст має три складові: синтактику – характеризує відношення одного знаку до інших; семантику – характеризує відношення знака до значення та прагматику – характеризує відношення знаку до змісту.

На основі аналізу тематичної, стильової та композиційної єдності рекламних творів можна зробити висновок про те, що жанр реклами - це мовленнєвий жанр, якому властиві свої характеристики та особливості. Отже, поняття жанру тісно пов'язане з текстом і визначення жанру можливе лише в межах тексту.

Жанрова визначеність рекламного твору, який формує імідж, сприяє поліпшенню взаєморозуміння між текстом-продуцентом та реципієнтом, оскільки дає можливість спиратися на креативні резерви загальноприйнятих структурних зразків.

На основі аналізу тематичної, стильової та композиційної єдності рекламних творів можна зробити висновок про те, що жанр реклами - це мовленнєвий жанр, якому властиві свої характеристики та особливості.

СТАТУС ЗООМОРФІЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ: ТИПОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Гостева А., студ.

З самого раннього дитинства і до глибокої старовини все життя людини тісно пов'язане з мовою. Мова – це засіб спілкування людей один з одним. Як вважає Л.В.Успенський, мова така ж давня, як і свідомість людини і пов'язана з життям суспільства.

Можна сказати, що фразеологічні одиниці є одним із найяскравіших засобів мовлення, вираження своїх думок. Фразеологізми часто носять яскраво національний характер.

Фразеологічний склад мови в її сучасному стані та історичному розвитку вивчає фразеологія. Цей розділ мовознавства вивчає сукупності фразеологізмів даної мови, сукупності характерних засобів вираження, які властиві окремій соціальній групі, окремому автору чи літературно-публістичному напрямку.

У фразеоутворенні велику роль грає людський фактор, тому що велика кількість фразеологізмів пов'язана з людиною, з різноманітними сферами її діяльності. Фактор адресата є важливішим елементом комунікації. Крім того, людина прагне наділити людськими рисами об'єкти зовнішнього світу, в тому числі й неживі.

Розглянемо ту область мови, що містить у собі фразеологічні одиниці з анімалізмами. Характерною рисою зоонімів англійської мови є високий ступінь ідіоматичності й образності із сильним змістом номінативності. Це приводить до того, що подібні за денотативним значенням зооніми в різних мовах відрізняються образністю, тому що асоціативні уявлення про тварин у різних мовах не збігається.

Розвиток багатозначності зоонімів здійснюється шляхом переносу значення, назви. Наприклад, у зоонімах:

Let sleeping dog lie - Не буди лихо, поки воно тихо ,
sleeping dog в англійській мові виступає в значенні неприємна таємниця, те, чого варто побоюватися. У даному випадку денотативне значення залишається без змін, у той час, як образність змінюється в залежності від того, які асоціації викликає та чи інша тварина в носія мови. Цей же образ схованої погрози знаходить вираження у фразеологічних одиницях.

Beware of a silent dog and still water, Dumb dogs are dangerous - В тихому болоті чорти водяться.

З іншою домашньою твариною, конем, також зв'язана значна кількість зоонімів. У процесі історичного розвитку вони піддалися полісемантизації, що підсилила абстрактність поняття, ними що позначається. Так, поняття кінь асоціювався із силою, витривалістю в англійській мові:

Strong as a horse - Сильний наче бик

Традиційно бджола асоціюється з працьовитістю, тому збіг образів в англійській і російській мовах не випадково, тому що апелює до однакового відображення картини світу: As busy as a bee - Працьовитий як бджола.

У складі фразеологічного значення виділяються три аспекти: сигніфікативний, денотативний і конотативний. В конотацію включають емотивний, експресивний, оціночний й стилістичний компонент. П'ятим компонентом є образність.

Оскільки емоції поділяються на 2 класи – позитивні і негативні, то їх позначення в мові можуть бути зведені до позитивно-емотивних і негативно-емотивних:

dog's life - собаче життя

let sleeping dogs lie - не будите сплячу собаку

Прикладами фразеологічних одиниць, які виражають позитивну емотивну оцінку є такі обороти:

every dog has his day - буде і на нашій вулиці свято

an early bird - рання пташка,

great lion - відома людина.

Дудніков О.В. вважає, що фразеологічні звороти підлягають стилістичному розподіленню і мають у своєму складі три групи стилістично маркірованих одиниць зоонімів:

1) першу групу складають фразеологізми з нульовою стилістичною забарвленістю: fox and geese - вовки і вівці

2) до другої групи відносяться фразеологізми розмовного характеру: to see snakes - напиться до чортиків

3) третю групу утворюють книжкові фразеологічні одиниці: straight from the horse's mouth - з перших вуст

Розглядаючи зооніми у конотативному аспекті, було звернуто увагу на експресивний, емотивний і оціночний стилістичний компоненти. Всі чотири компоненти конотації можуть виступати разом у різних комбінаціях. П'ятим компонентом виступає образність.

Отже, зооніми мають позитивну чи негативну оцінку, в мові вони можуть бути зведені до позитивно-емотивних і негативно-емотивних оцінок.

CONFLICTS

Denysenko Yana , Student

Conflict is actual or perceived opposition of needs, values and interests. A conflict can be internal (within oneself) to individuals. Conflict as a concept can help explain many aspects of social life such as social disagreement, conflicts of interests, and fights between

individuals, groups, or organizations. In political terms, "conflict" can refer to wars, revolutions or other struggles, which may involve the use of force as in the term armed conflict. Without proper social arrangement or resolution, conflicts in social settings can result in stress or tensions among stakeholders.

When an interpersonal conflict does occur, its effect is often broader than two individuals involved, and can affect many associate individuals and relationships, in more or less adverse, and sometimes even humorous way.

Conflicts are divided into 5 main groups. They are: relationship, data, interest, structural and value conflicts.

In the 1970s Kenneth Thomas and Ralph Kilmann identified five main styles of dealing with conflict that vary in their degrees of cooperativeness and assertiveness. They argued that people typically have a preferred conflict resolution style. However they also noted that different styles were most useful in different situations.

These styles are: competitive (such people always know what they want), collaborative (they try to meet the needs of all people involved), compromising (for those who try to find a solution that will at least partially satisfy everyone), accommodating (this style indicates a willingness to meet the needs of others at the expense of the person's own needs) and avoiding (people tending towards this style seek to evade the conflict entirely).

The fact that conflict exists, however, is not necessarily a bad thing: As long as it is resolved effectively, it can lead to personal and professional growth. But if you personally got into a conflict situation, don't worry and take these simple steps: make sure that good relationships are the first priority. Then, keep people and problems separate.

Next, pay attention to the interests that are being presented. Don't forget to listen first - talk second and only after all it to set out the "Facts". Last, but not least, explore options together: be open to the idea that a third position may exist, and that you can get to this idea jointly.

Scientific adviser – Kosenko Y.V., superior lect.

ХУДОЖНИЙ І ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ГАЗЕТНИХ ТЕКСТІВ

Давиденко А. В., СДПУ

Газетний твір будь-якого жанру — це комунікативно-психологічне явище, складний акт мовної комунікації. Мова ЗМІ, в тому числі і мова газети, наочно відображає рух (зміну) мовного матеріалу, а також нові тенденції в розвитку мовної ситуації. Публіцистичному стилю властиві дві основні взаємопов'язані функції: інформативна функція та функція впливу. Публіцистичний стиль служить вираженням різнобічної і всеосяжної інформації. У газеті одержують найширше і найпопулярніше відображення внутрішнього життя країни і за кордоном, у поле зору газети потрапляють практично будь-які факти, але за неодмінної умови, що вони становлять суспільний інтерес. Інформативна функція невіддільна від функції впливу.

У німецькомовній пресі фахівці виділяють не менше десяти жанрів: передовиця, хроніка, кореспонденція, стаття, коментар, репортаж, фейлетон, інтерв'ю, рецензія, глос. Кожен із зазначених мовних жанрів - це унікальна смислова (комунікативна) модель тексту, це і прагматична модель диференціації функції переконання, а також конструктивна модель тексту, що визначає загальну синтаксичну схему його оформлення. Кожен із зазначених мовних жанрів - це унікальна смислова (комунікативна) модель тексту, це і прагматична модель диференціації функції переконання, а також конструктивна модель тексту, що визначає загальну синтаксичну схему його оформлення. Для реалізації функцій публіцистичного стилю використовуються різноманітні лексичні, стилістичні та граматичні засоби.

Головним структурно-композиційним елементом, що провокує зацікавлення до написаного, є неординарний заголовок. З метою підвищення експресивності заголовків журналісти зазвичай використовують терміни у переносному значенні, метафорично застосовуючи терміни різних терміносистем у невласливих їм сферах, завдяки чому терміни отримують негативну або позитивну оцінку. Автори статей також використовують метафори, жаргонну лексику, неологізми, колоквиалізми та фразеологізми.

Німецьким газетним текстам також притаманне вживання алюзії. Форми і функції алюзії у різних стилістичних видах текстів

є неоднакові. В цілому однак алюзія у публіцистичному стилі бере участь у реалізації трьох основних функцій преси: інформативної, полемічної та розважальної.

Сучасний читач (адресат газетної інформації) потребує додаткового підтвердження надійності отриманої інформації. З цією метою він подає події та повідомлення з різних ракурсів, порівнює факти в такий спосіб, щоб вони доповнювали один одного, вдається до цитування різноманітних джерел для підтвердження правдивості цитованих тверджень, щоб за допомогою доказів та аргументів, втілених у мовних засобах, переконати аудиторію в правильності певної позиції. Існує пряме та непряме цитування. Для передачі першого використовується пряма мова. Непряме цитування передається за допомогою непрямой мови, перифразу та Konjunktiv I.

У мові преси активно використовуються фразеологічні одиниці. У образній основі фразеологізмів німецької преси можна виділити такі дві групи: національні фразеологізми та інтернаціональні фразеологізми. Стиль преси завжди характеризується політичною спрямованістю змісту, особливо газетних текстів, та наявністю у пресі фразеологізмів політичної спрямованості. Найважливішою функцією будь-якої одиниці мови, у тому числі і фразеологізму, є прагматична функція, тобто цілеспрямована дія мовного знаку на адресата.

Прагматична спрямованість властива будь-якому тексту, посилюється вона використовуваними в ньому фразеологізмами, що володіють значним прагматичним потенціалом. Фразеологізми підсилюють прагматичну спрямованість тексту або його частини – контекст.

Газетно-публіцистичний стиль охоплює масові, популярні політичні тексти, що впливають на актуальні суспільно-політичні процеси оперативним документальним відображенням, заснованим на їх ідейно-політичному осмисленні та емоційно-вираженою оцінкою.

Отже, можна прийти до такого висновку, що у текстах німецьких публіцистичних видань художній та прагматичний аспекти є нерозривно пов'язаними один з одним. Мета кожної статті – донести інформацію до адресата, яка має спричинити певний вплив на нього та викликати певні емоції, сформувані його ставлення до висвітленої події. Саме це є прагматичним аспектом.

Художній аспект – це сукупність різноманітних лексичних, стилістичних та граматичних засобів, які автор вводить у контекст задля реалізації функції впливу на читача, що є одним із головних завдань публіцистичного тексту.

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ

Дворник Н.О., ХНУ

Поезія – це вид мови, який прагне до надлишку порядку, відрізняється високою мірою "поетичністю" мови і висуває на перший план в якості головної цінності доцентрову спрямованість словесного повідомлення.

У фразеології виділяють ряд нейтральних фразеологічних одиниць та стилістично забарвлених одиниць. Яскраве емоційне забарвлення, відтінки якого надзвичайно різноманітні, характерне для розмовних фразеологічних одиниць.

Воно створюється як окремими їх компонентами, так і тим образно метафоричним значенням, яке виникає в результаті поєднання цих компонентів.

Функціональна літературно-книжкова лексика являє собою неоднорідні групи слів, що розрізняються по службовій функції, яку слова несуть у різних стилях мови.

Особливу роль у поетичних творах, відіграють слова й фразеологічні комбінації, відомі за назвою поетизмів. Під це поняття часто підводять також слова високого, урочистого забарвлення. Сам термін «поетизм» показує на обмеженість уживання слів певним стилем мови, а саме стилем художньої мови.

Поетизми - лексико-семантична група слів, семантична структура яких наділені піднесеними конотаціями, що відразу допомагає відрізнити їх від інших лексичних одиниць

Існують наступні підгрупи поетизмів: власне поетизми; застарілі слова й архаїзми; діалектизми; рідкі слова французького й латинського походження.

Поетизмами або поетичною фразеологією називають слова й обороти, що виникли в результаті перифрастичного відображення реальної дійсності.

Поетизми являють собою неоднорідний шар слів сучасної англійської мови, які уособлюються поетами в особливих

стилістичних прийомах. Поетизми - категорія історично змінна. Проте існують певні лексико-семантичні групи слів, що лишаються невичерпним джерелом поетизації мови в усі часи.

Сучасні поети використовують поетизми у якості ультрамодних слів

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНІВ НА ТЛІ ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ

Дорошенко І. В., *ВНУ*

Термін - емоційно нейтральне слово чи словосполучення, яке вживається для точного вираження понять та назв предметів. Передача англійських термінів на українську мову вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання термінології рідною мовою. При передачі науково-технічної та юридичної літератури з англійської мови на українську важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова.

Юридичні терміни - це спеціальні слова або словосполучення, що дають точне значення чи пояснення предметам, явищам, діям з такої галузі знання, як юридична наука. Вони мають точне, конкретне значення, позбавлені образності, емоційно-експресивного забарвлення. У межах юридичної термінології виділяється значний відсоток термінів, утворених синтаксичним способом. За кількістю компонентів можна виділити 1) двокомпонентні (юридична практика, кримінальне судочинство); 2) трикомпонентні (міжнародна судова процедура, підзаконні нормативно-правові акти); 3) полікомпонентні (небезпечні для життя тілесні ушкодження, to acknowledge recognizance in false name).

Юридична термінологія посідає особливе місце серед термінологічних систем. Вона охоплює юридичні терміни, що є словесним позначенням державно-правових понять, за допомогою яких відображається та закріплюється зміст нормативно-правових приписів держави. В свою чергу юридичні терміни виділяються не тільки своєю структурою, але й функціональними та семантичними особливостями. Розглянутий матеріал дає право стверджувати, що саме юридичні терміни можуть вживатися лише відповідно до певних правових норм. Так у судочинстві завжди потрібно знати,

чи підпадають дії людини під ту чи іншу статтю закону. Правильна інтерпретація дій, що спричинили правовий вчинок та відповідність її лексичній інтерпретації відповідного закону, призводить до визначення винності чи невинності. Юридичні терміни мають також відповідати певним критеріям, таким як стислість, дефінітивність, емоційно-експресивна нейтральність та ін. Ці фактори обов'язково беруться до уваги при створенні юридичних текстів, для того, щоб той чи інший документ не містив зайвих елементів.

Юридичний дискурс – складне комунікативне явище, яке, окрім текстів, охоплює ще й екстралінгвістичні соціальні фактори (знання про світ, соціальний та лінгвістичний досвід, установи, інтенції). Основні компоненти соціальної ситуації становлять адресант, адресат, тема, код (система знаків та правил їх поєднання), форма (лінгвістичні чинники), канал (середовище передачі інформації), місце та час події.

Виділяють наступні ознаки юридичного дискурсу, як використання графічних прийомів логічного виділення найбільш важливих компонентів тексту, наприклад, нумерація речень, підкреслення чи виділення з допомогою контрастного шрифту ключових слів; використання великої кількості складнопідрядних речень з двома і більше підрядними; практична відсутність розділових знаків (окрім крапок), що пояснюється можливістю неправильного тлумачення речень, якщо при переписуванні який-небудь знак буде опущений або, навпаки, доданий; перевага іменних словосполучень та використання іменників у пост модифікаційній позиції; відсутність емоційно-забарвленої лексики; часте використання запозичених з французької та латинської мов; велика кількість синонімів типу: *final and conclusive, breaking and entering, aid and abet*; перевага архаїзмів типу: *hereafter, theretofore, whereby, witnesseth*; використання загальноновживаної лексики у вузькоспеціальних значеннях (наприклад, *action – law suit, serve – deliver legal papers, instrument – legal document, without prejudice – without loss of any wrights*); широке використання структури *modal verb+ be+ past participle*.

Тексти юридичних документів відносяться до офіційного дискурсу. Вони є особливими і за граматичною структурою речення, і за специфікою вживаної лексики. Юридичні документи стосуються лише тієї ланки діяльності людей, яка передбачається

законом. Такі повідомлення досить важкі для декодування, що пояснюється специфічною побудовою самого повідомлення та незвичною формою вираження. Розглядаючи юридичні тексти ми дійшли до висновку про те, що рисами, які їм притаманні є лаконічність та стислість викладу, відсутність будь-яких засобів експресії та емоційності, об'єктивність, а, отже, неспрямованість на суб'єктивну інтерпретацію. Адресанти таких повідомлень оперують об'єктивними фактами; будь-яке розходження із реальністю є неприпустимим.

МОВЛЕННЄВІ МОДИФІКАЦІЇ В ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ

Журба І. Ю., студ.

Мова газет, безумовно, має певну специфіку, яка відрізняє її від мови художньої або наукової літератури, від розмовної мови - це є наслідком тривалого відбору мовних виразних засобів, найбільш відповідних тому соціальному завданню, яке виконує газета як основний засіб масової інформації.

Мовні штампи — це стерті, колись образні вислови, неточні фрази, безкінечні, стилістично невмотивовані словесні повтори, які створюють негативний стилістико-семантичний ефект. До мовних кліше належать конструкції, побудовані за відповідними моделями словосполучень, зрідка речень, які функціонують переважно в інформаційних жанрах засобів масової інформації й часто відтворюються у мові. Вони виконують роль стандарту, забезпечують найповнішу інформацію й економлять мовлення.

Прагнення до стандартизації мовних засобів відображає інформативну функцію газети, умови функціонування. Цитування - це досить частий елемент структури газетного тексту. Цитата є складною мовною суттю, яка виступає функціональним елементом системи приймаючого тексту і яка призначена для реалізації визначеної комунікативної інтенції і що характеризується рядом інваріантних конвенціонально встановлених формально-змістовних характеристик. Звідси витікає, що якнайповніший опис цитації можливий на підставі її трибічного - структурного, семантичного і прагматичного - вивчення. Газетна мова є потужним засобом впливу та маніпуляції, котрим вправно користуються працівники медіа. Завдяки ретельному підбору подій,

деталей їх опису та лексичних одиниць, за допомогою яких це здійснюється, досягається максимальне досягнення мети авторів публікацій. Таким чином, читаючи газетну статтю, реципієнт не просто дізнається про ту чи іншу подію, а сприймає її через призму сприйняття та осмислення її автором. Як наслідок, критичне мислення читача зводиться до мінімуму, а сприймається готовий варіант як інформації так і ставлення до неї. Текст газети – це не хаотичне нагромадження одиниць різних мовних рівнів, а впорядкована система, в якій усе взаємопов'язане та взаємозумовлене. Доцільним є розгляд його у всій складності граматичних і семантичних відношень, а також співвідношень компонентів мови та мовлення.

ПРОБЛЕМАТИКА ВЛАСНИХ НАЗВ (на матеріалі англійської та німецької мов)

Кавун Ю.В., СДПУ

Власна назва не пов'язана безпосередньо з поняттям. У неї немає загального значення, так само як у загальних назв відсутнє індивідуальне. Це представляється найбільш істотним у визначенні специфіки власних назв: «без денотата немає назви». Особливий статус власних назв в мові, інтерес, який вони викликають у вчених, призвів до формування ономастики, що склалася до теперішнього часу в самостійну лінгвістичну дисципліну з чітко окресленими довкола проблемами і методами досліджень. Одним з актуальних завдань ономастики є дослідження мовних особливостей власних назв, які складаються, з одного боку, з урахуванням системних можливостей даної мови, а з іншої – з урахуванням потреб і можливостей даної ономастичної системи. Лінгвістичний аналіз відображення фонографічної структури чужомовних слів (англійських і німецьких) свідчить про те, що в українській мові тенденція до збереження ознак чужомовності може мати системне обґрунтування в літературній нормі, наприклад, реалізація приголосних у словах германської етимології та ін. При цьому очевидним є й вплив різних позамовних чинників – зростання освіченості громадян, активізація засобів масової комунікації тощо. У рамках тенденції, що протистоїть поглинанню ознак формальної активності слова, стають результативними антисистемні мовні явища. Найновіші лексичні надходження

значно розширюють обсяг дистрибутивних потреб приголосних української мови, що не властиве незапозиченим словам. Деякі лінгвісти слушно відзначають, що в єдності системних та антисистемних явищ містяться потенційні творчі можливості мови, які ведуть її до постійного вдосконалення. Систематизована структура фонетичних та орфографічних відповідників, правописні правила, якими необхідно керуватися у практиці відтворення чужомовних власних назв в українському правописі, нині відсутні. Пропозиції українських учених та наші міркування є спробою системного розгляду питання. Досліджуючи поставлену проблему, вчені стикаються з невпорядкованістю відтворення чужомовних назв, стихійністю підходу до різних явищ відтворення. Основну причину такої непослідовності вони вбачають у недостатньому теоретичному обґрунтуванні питань, що розглядаються.

СЕКЦІЯ «ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО»

ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ НЕНОРМАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ ТА СЛЕНГУ

Богданович К., студ.

Сленг – це відносно стійкий для певного періоду, широко споживаний, стилістично маркірований (понижений) лексичний пласт (іменники, прикметники і дієслова, що позначають побутові явища, предмети, процеси і ознаки), компонент експресивного просторіччя, що входить в літературну мову, вельми неоднорідну по своїх витоках, ступені наближення до літературного стандарту, що володіє пейоративною експресією.

На сьогоднішній день проблема перекладу ненормативної лексики розглянута досить ретельно, але залишається багато невирішених питань, які потребують більш поглибленого вивчення.

Дослідження такого напрямку почалися ще в I половині ХХ століття В.В. Виноградовим, що зацікавився просторіччями, В.М. Жирмунським та Л.П. Якубинським, які досліджували таке явище як соціальні діалекти.

Починаючи з 90х років ХХ століття все більше стає помітним вплив жаргонної лексики на літературну мову. Г. Менкен, досліджуючи еволюцію сленгу, визначив закономірності, згідно я

якими «тривалість життя» одних сленгових одиниць визначається століттями, інші ж «безславно» гинуть, ледь з'явившись на світ.

Актуальність цього питання полягає в тому, що сленг - це повсякденне явище в житті кожної людини. Тому детальне ознайомлення з цією одиницею мови допоможе перекладачу правильно розуміти вихідний текст.

Об'єктом даного дослідження є нелітературна лексика: а саме сленг.

Предметом дослідження даної роботи є способи перекладу англійського та українського сленгу, що часто використовується у всіх сферах людського життя.

При перекладі сленгу та ненормативної лексики перекладачу потрібно:

- визначити, чи є конкретна мовна одиниця сленгом;
- визначити сферу вжитку сленгу, що потребує перекладу;
- обов'язково звертати увагу на контекст, в якому вжито сленг;
- визначити спосіб перекладу сленгу (найчастіше це експлікація-описовий спосіб перекладу);
- вагомими є часові рамки, коли вживається сленг;
- аудиторія, на яку розрахований вихідний текст;
- переклад сленгу або ненормативної лексики з урахуванням цензури;
- використання спеціальних словників для знаходження еквіваленту конкретного сленгу в іншій мові;
- в деяких випадках краще залишати сленг без перекладу, але при цьому, якщо необхідно, при письмовому перекладі потрібно зробити зноску, а при усному перекладі роз'яснити його значення;
- при сприйманні вихідного тексту на слух, для правильного розуміння та перекладу необхідно звертати увагу на інтонацію та емоційне забарвлення.
- застосовувати загальні знання при перекладі;
- постійно збагачувати свої знання.

Треба сказати декілька слів про перспективу вивчення проблеми. Звичайно, зібрати всі сленгові вирази в один словник неможливо, адже з кожним днем їх з'являється все більше і більше. Але ми можемо запам'ятовувати найчастіше вживані слова.

І це є правильним рішенням, адже сленг - невід'ємна складова будь-якої мови, як і літературні слова. Ми вважаємо, що найправильнішим вирішенням цього питання буде прийняття інтернаціональних стандартів та правил перекладу сленгу.

В ході роботи ми визначили, що сленг-це природне явище для кожної мови. Встановили, що є проблема пошуку коректного еквіваленту для сленгу однієї мови в іншій. Для адекватного перекладу жаргонної лексики необхідно враховувати багато аспектів, які зазначені в даному дослідженні. Треба використовувати не лише лінгвістичний підхід для знаходження правильного еквіваленту, але й соціальний.

Тема даної роботи дуже актуальна та цікава, адже має ще багато аспектів для дослідження.

ЛІНГВО-КОГНІТИВНІ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ АСПЕКТИ ЕВФЕМІЗМІВ (на матеріалі англійської та української мов)

Голофост В.Г., *ВНУ*.

У кожній мові є слова, які інстинктивно замовчуються, тому що вважаються непристойними, грубими, надто різкими, нетактовними чи недоречними. І тому об'єкти чи явища, які вони характеризують, часто описуються не прямо, а за допомогою субститутів, які називаються евфемізмами.

Евфемія віддавна привертала увагу вчених як особливий стилістичний троп, що використовується для словесного пом'якшення, або фігура, що полягає у використанні слова не в прямому, а в переносному значенні. Евфемізми почали вивчати з минулого століття.

Евфемізм є наслідком лексичного табу (заборони), який завдяки різного роду упередженням, марновірствам, релігійним віруванням накладається на вживання назв певних предметів і явищ навколишнього світу, внаслідок чого людина вдається до виразів іносказань. Характерно, що нові позначення «непристойних» предметів і явищ з часом втрачають характер евфемізмів, починають сприйматися як пряма вказівка на «непристойний» предмет і в свою чергу стають «непристойними».

Серед груп фразеологічних евфемізмів розрізняють:

1. Назви смерті, вмирання та всього, що з цим пов'язане: *to pass away, to expire, to depart one's life, to join the majority* // піти з життя, відійти у вічність, піти за вічну межу, почити вічним сном, навіки заснути, упокоїтися.

2. Розмовні евфемістичні замітники, що називають злочини, людські пороки та їх наслідки, а також явища, про які неприємно згадувати: *to hit the bottle* // закладати за комір, заглядати у чарку – замість пити, бути п'яницею; *to tell stories* // вигадувати – замість

брехати; not right in the head // несповна розуму – замість недоумкуватий; loo // одне місце – замість туалет.

3. Одиниці, пов'язані з релігійними уявленнями. Це вживання слів the Lord, the Supreme Being, Heaven, goodness // Творець, Спаситель, Небеса замість God - Бог, а також the Prince of Darkness, the deuce, the Evil One, the dickens, old Nick, old Harry // володар тьми, лукавий, зрадник, біс, грець, нечиста сила, нечистий, рогатий злий дух, щезник, лихий, той, не при хаті згадуючи замість Devil - чорт.

4. Евфемізми, що називають бідність, скрутне фінансове становище: be in Queer Street, live from hand to mouth, not to have a shirt to one's back, not (to have) a penny to bless oneself with, without a penny to one's name, keep body and soul together, make (two, both) ends meet // жити з дня на день, перебиватися, не мати за душею ні копійки, зводити кінці з кінцями, сидіти на бобах, вітер в кишені.

5. Одиниці, що позначають психічні розлади (що призводить до неправоздатності): be out (take, leave) of one's senses, be off one's nut, go nuts, soft (touched, weak) in the head, a strange bird, a weird (strange) customer, a weird (strange) card (duck) // бути несповна розуму, без царя в голові, не всі вдома.

6. Евфемізми, які називають деякі стани та дії, що пов'язані зі сферою фізіології: pay a call, a call of nature, in the straw, in a (the) family way, in nature's grab, not a stitch on, in a state of nature, in one's skin // сходити до вітру, в чому мати народила.

7. Номінації, що стосуються сексуальної сфери: a lady of easy virtue, a light (easy) woman, a real battleaxe, a house of ill fame, make love (у другому значенні) // жінка легкої поведінки, розпусниця, кохатися, займатися коханням.

8. Евфемізми, що позначають вік та інші поняття, пов'язані з цією сферою: elderly - active-lifestyler, advanced in years, bat, bidy, chronologically-gifted, // бабуля, дідуля.

Вагома частка евфемістичних субститутів виникла під впливом поширених в англomовному світі феміністичних поглядів. Американські редактори виправляють гендерні форми слів (gender specific forms), які мають своєю складовою лексему man або суфікси жіночого роду -ix, -ess, -ette, на такі, що не містять показників роду. Подібне явище одержало назву інклюзивної мови (inclusive language). Це така мова, яка містить в собі поняття та способи номінації представників обох статей, мова, в якій існують засоби позначення не тільки чоловіків, а й жінок. Новітнішою тенденцією сьогодні є перетворення інклюзивної мови на ексклюзивну – тобто таку, що позначає лише жінок. Функціонування інклюзивної та ексклюзивної

мови становить досить великий інтерес для дослідження в лексико-семантичному аспекті та для вирішення можливих перекладацьких проблем та питань, що виникають у зв'язку з передачею особливостей англійської інклюзивної мови іншими національними мовами.

ПЕРЕВОД САЙТОВ: ЖИЗНЕННО ВАЖНИЙ ИНСТРУМЕНТ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Лихина А.А, студ.

Глобализация – процесс всемирной экономической, политической и культурной интеграции и унификации. Основным следствием этого является мировое разделение труда, миграция в масштабах всей планеты капитала, человеческих и производственных ресурсов, стандартизация законодательства, экономических и технологических процессов, а также сближение и слияние культур разных стран.

В последнее время конкуренция за доступ к глобальным источникам и мировым моделям поставок значительно возросла. Новые технологии, такие как Интернет, IP-телефония, спутниковое телевидение и мобильные телефоны объединили людей разных специальностей и культур и побудили их поделиться знаниями, опытом и, конечно же, ведением бизнеса.

Сегодня у большинства компаний есть свой собственный сайт на английском или других языках. Однако следует принять во внимание, что более половины всех пользователей интернета не владеют английским языком и эта доля постоянно увеличивается за счет роста числа пользователей интернета в странах Азии, Африки и Латинской Америки. Поэтому во многих случаях есть смысл делать перевод сайта сразу на несколько языков.

Трудно переоценить значение перевода сайтов на иностранные языки. Несомненно, в настоящее время интернет — наиболее эффективный способ доступа к массовой мировой аудитории с минимальными затратами. Компании, имеющие иноязычные версии веб-сайтов получают возможность выхода на новые рынки. Уже само наличие многоязычного сайта утверждает среди его посетителей образ серьезной и уважающей себя международной компании.

Сайт – это своего рода лицо фирмы, поэтому особенно важно, чтобы перевод был безупречным. Речь идет не только о грамматических ошибках, но и о необходимости обеспечения

соответствия перевода местным культурным требованиям, а также лингвистическим и деловым особенностям целевой аудитории.

Перевод сайтов – настолько специфическая деятельность, что зачастую его выделяют в особый вид переводческих услуг.

Перевод сайта можно разделить на два этапа: профессиональная и грамматическая правка перевода сайта; адаптация навигации сайта, графики, оптимизация сайта и другое.

Создание иноязычной версии сайта не ограничивается только переводом текста. Следует принять во внимание множество других факторов, поэтому при создании иноязычных версий сайта говорят о локализации сайта.

Локализация сайта – комплекс действий по адаптации сайта с учетом всех культурных особенностей, присущих той стране или группе стран, для которых предназначена версия сайта.

При локализации сайта помимо перевода непосредственно текста веб-страниц выполняется перевод других объектов: кнопок, меню, флеш-заставок, а также кода сайта – невидимых пользователю заголовков, мета-тегов и других его участков, имеющих большое значение при продвижении сайта в поисковых системах. Переводчику необходимо не просто перевести страницу (т.е. все видимые ее элементы), но и невидимые метатеги title, keywords, description, а также атрибуты картинок и ссылок alt, title и т.п.

Поэтому для полноценной локализации веб-сайта, простого перевода текста будет недостаточно. Страницы сайта необходимо будет переверстать, то есть создать новые с использованием переведенного текста, причем переверстать так, чтобы их дизайн не отличался от оригинального дизайна. Иными словами, переведенный сайт ни что не должно отличать от оригинального, кроме языка.

В локализации сайта участвуют не только переводчики, но и дизайнеры-верстальщики и, порой даже программисты.

Перевод и локализация сайта выполняются в несколько этапов:

1. Перевод текста веб-страниц.
2. Перевод модулей.
3. Оптимизация сайта под ключевые слова, типичные для страны языка перевода.
4. Сборка и тестирование.

Переводчик также может выполнить перевод базы данных каталога продукции, руководства пользователя, спецификаций, материалов для прессы, интерфейсов программного обеспечения.

Лопатіна Н., ДНУ

Будь-яка з існуючих культур повинна мати частину ознак, спільних для всіх локальних культур, а також ряд якостей, що несуть національно-специфічне навантаження. Обов'язкове існування схожості у всіх культурах не виключає існування культурологічної дистанції навіть між дуже схожими культурами. Поява лакунізованих елементів в різних текстах перекладу є невід'ємним фактором нашої дійсності, тому існують різні типи лакун. Лакуна – термін для того, що існує в одній локальній культурі і відсутнє в іншій.

В процесі перекладу лакунізованих елементів (реалій) перекладачі стикаються з рядом проблем, тому виникла необхідність провести або зробити класифікацію цих реалій. Спочатку існував лише предметний поділ національно-маркованих слів на географічні реалії, етнографічні реалії, що в свою чергу поділяються на реалії побуту, праці, мистецтва та культури, етнічні об'єкти; суспільно-політичні реалії (адміністративно-територіальний устрій, органи та носії влади, суспільно-політичне життя, військові реалії).

Ознакою реалій є наявність етнокультурної інформації та певних етнічних стереотипів. Етнокультурна інформація може бути одним з компонентів значення або елементом семантичного фону. Національний одяг, їжа, звичаї та обряди несуть етнокультурну інформацію. Частина реалій даного етносу може співпадати з такими ж реаліями іншого етносу. Проте у процесі життєдіяльності, поряд з первинним призначенням, реалія повсякденного життя набуває для певного етносу більшого конотативного значення і стає для нього носієм певного символічного змісту та набуває специфічно національного значення, яке передається від покоління до покоління, слугує врешті-решт етнічною пам'яттю народу. Регулювання етнокультурної інформації здійснюється через етнічні стереотипи – накопичені у свідомості людей духовні надбання, емоційно забарвлені образи, що передають знання, які поєднують у собі елементи опису, оцінки, створюючи стандартний образ світу певного народу, своєрідний етнокультурний образ світу.

Дещо пізніше класифікація реалій розширилася за рахунок їх поділу за конотативним значенням, тобто залежно від місцевого (національного, регіонального) та часового (історичного) колориту. Залежно від того, чи є лакунізований елемент «своєю» реалією (національною, локальною чи мікролокальною) чи «чужою» (інтернаціональною або регіональною), перекладач може обирати різні

способи передачі значення лакунізованого елемента мови (реалії) для того, щоб донести до читача тексту на мові перекладу значення іншокультурної реалії, її особливий національний колорит.

Поняття «переклад реалій» є двічі умовним: реалія, як правило, не перекладається (у словниковому порядку), а передається у контексті не шляхом перекладу. Але передача значення національно-маркованих слів є обов'язковим. Для того, щоб обрати найпідходящий засіб передачі значення реалії, необхідно осмислити незнайому реалію в тексті оригіналу, тобто вивчити місце, яке вона займає у контексті; зрозуміти, як ця реалія подається автором, а також якими засобами він користується для того, щоб довести до свідомості читача її семантичний та конотативний зміст.

Значення лакунізованих елементів передається на фонетичному рівні, тобто за допомогою транскрипції. Інколи мовна форма національно-маркованих одиниць, що передається транскрипцією та транслітерацією не може передати повне вираження її лексичного значення, тому у цьому випадку стає необхідним додаткове пояснення. Це трапляється тоді, коли реалія вводиться в мові перекладу вперше, або коли слово є незнайомим для широкого кола людей мови перекладу. Також для передачі значення реалій використовується переклад: вводиться неологізм (калька, напівкалька чи семантичний неологізм), використовується заміна реалій, що інколи призводить до неприпустимої підстановки колориту першообразу власним колоритом (наприклад, коли англійська реалія bell-boy заміщується українською реалією коридорний або посильний), вживається також приблизний переклад/родовидова заміна, функціональний аналог, опис та контекстуальний переклад. Поряд з цими засобами передачі значень реалій існують також: а) переклад складових частин та додаткове тлумачення лакунізованих елементів; б) дослівний переклад; в) переклад за допомогою семантичних аналогів.

Передача лакунізованих елементів мови (реалій) становить великий практичний та теоретичний інтерес. З цим пов'язаний цілий комплекс проблем, які необхідно вирішувати перекладачеві. Автентичність перекладного тексту та оригіналу включає в себе невідповідність культурного контексту. Для перекладача це майже завжди означає дві взаємовиключаючі вимоги зробити текст максимально близьким до оригіналу й добитися сприйняття оригіналу людиною висхідної культури, що інколи призводить до втрат експресивно-емоційного плану. Але високий професіоналізм та екстралінгвістична компетенція повинні максимально знизити кількість і якість культурних втрат, забезпечити змістову та функціональну близькість тексту оригіналу до тексту перекладу.

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ІМПЛІЦИТНОСТІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Слабко І., студ.

У комунікативній лінгвістиці текст розглядається як перетворений мовленнєвий акт, що дозволяє відтворити прагматичну ситуацію, в основі якої «щілина» між диктумом (повідомлюваним у реченні) і модусом (ставленням до повідомлюваного) призводить до асиметрії між очікуваним і реалізованим у тексті. «Щілина» між диктумом і модусом лежить в основі механізму виникнення очуднення, що призводить до «семантичного жесту», «структурного скандалу». Виникнення імпліцитних смислів, згідно з визначенням Г.П. Грайсом «принципом кооперації» як основи успішного комунікативного процесу, полягає у порушенні постулатів (максим): 1) кількості (maxims of quantity) – «твое висловлювання повинно містити не менше інформації, ніж вимагається»; 2) якості (maxims of quality) – «твое висловлювання не повинно містити менше інформації, ніж вимагається»; 3) відношення (maxim of relation) – «не відхиляйся від теми»; 4) способу (maxims of manner) – «висловлюйся ясно». До фігур, у яких порушується постулат кількості, він відносить гіперболу, літоту, мейозис, до фігур якості – метафору, метонімію, персоніфікацію, алегорію та ін. Як зазначає О.М. Мороховський, важливою ознакою фігур кількості та якості є здатність передавати стилістичне значення, яке на відміну від лексичного є прихованим (імпліцитним). Спираючись на виведені Г.П. Грайсом постулати та їх подальший розвиток і застосування по відношенню до художніх текстів, розглядаємо фігури кількості та якості, вербалізовані в поетичних текстах, як індикатори прихованих смислів. Як зазначає Б. Шлібен-Ланге, дискурсивні максими точно описують реалізацію непрямих смислів. Якщо буквальна інтерпретація висловлення адресанта не задовольняє адресата, то це є свідченням порушення максим адресантом, а також дає привід адресату замислитись про причину цього порушення та дійти висновку, що, не маючи підстав не слідувати принципу кооперації, адресант хоче вкласти в свої слова більше, ніж вони конвенціонально позначають. Таким чином адресат виводить імплікатуру. Висловлення містить імплікатуру, якщо в процесі мовлення адресант дає можливість адресатові зробити висновок про деякий стан речей, хоча й не говорить прямо, що цей стан речей має місце.

БЕЗЕКВІВАЛЕНТНА КОМП'ЮТЕРНА ЛЕКСИКА ТА СПОСОБИ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ

Кищик А.С., студ.

Найбільше багатство кожного суспільства — його мова, а в мові — її словниковий склад. Лексичне багатство мови свідчить про рівень розвитку суспільства. З розвитком знань про світ мова невинно зростає. Більшість слів у мові становлять спеціальні слова, пов'язані з різними галузями знань, культури, виробництва тощо, і лише приблизно десята частина — це загальноживані слова.

Словниковий склад мови являє собою не просто набір слів. Слова в мові існують у певній системі та взаємовідношенні. Вони розрізняються за сферою й частотою вживання. Лексична система є найрухливішою, наймобільнішою складовою частиною мови: у ній постійно виникають нові слова, нові значення в існуючих словах.

В даній роботі під спеціальними слівми мається на увазі комп'ютерна лексика. Причиною швидкої появи нових слів у комп'ютерній лексиці виступає стрімкий розвиток комп'ютерних технологій. Це, в свою чергу, зумовлює появу нових значень вже існуючих слів та утворення цілком нових одиниць мови.

За останні роки, в зв'язку з розвитком наукових технологій, комерційних відношень та, звичайно, зростом комп'ютерної мережі Інтернет, майже усі мови у світі відчувають міцний "тиск" з боку англійської мови і як слідство цього впливу — кількість англіцизмів в цих мовах зростає з кожним роком. У нашій роботі англійські безеквівалентні комп'ютерні терміни, які запозичуються в українську мову є об'єктом дослідження, їх специфіка та способи перекладу — предметом дослідження.

Треба визнати, що на даний момент українська комп'ютерна термінологія характеризується наступними особливостями: великою кількістю англіцизмів; відносно незначною кількістю термінів на рідній мові, які відповідають аналогічним термінам у англійській мові. Тому вирішення проблеми перекладу таких термінів, знаходження нових способів перекладу, та ґрунтовне вивчення вже існуючих є актуальною у сучасній лінгвістиці.

Безеквівалентна лексика (БЛ) - лексичні одиниці, що не мають точних семантичних відповідників у інших мовах. До складу БЛ належать слова-реалії, слова-символи, власні назви, виробнича лексика, що не мають однослівного перекладу іншою мовою. Яскравим матеріалом БЛ є той її пласт, який прийнято називати

комп'ютерною лексикою. Для БЛ немає готового "імені" у формі слова або словосполучення, його потрібно створювати в процесі мовлення.

Найчастішими способами перекладу комп'ютерної БЛ є :

1) Графічне відтворення запозичення без будь-яких змін оригінального написання. Це, насамперед, стосується власних імен – назв корпорацій, пошукових серверів, операційних систем та програмної продукції (часто у вигляді аббревіатур та акронімів). Наприклад: Microsoft, Windows, CD-ROM, Google, Yandex, Total Commander, Internet Explorer . У багатьох випадках, створена таким способом лексика може закріпитися в мові перекладу і регулярно використовуватись при перекладі відповідних слів.

2) Транскрипція – передача звуків іншомовного слова за допомогою літер алфавіту мови перекладу. Наприклад: computer - комп'ютер, printer - принтер, display - дисплей, file - файл.

3) Транслітерація – передача літер іншомовного слова за допомогою літер алфавіту мови перекладу. При транслітерації також іноді спостерігається зсув наголосу. Наприклад: processor - процесор , modem - модем, monitor - монітор.

4) Калькування – слово або вираз, що являє собою переклад по частинах іншомовного слова з матеріалу рідної мови. Наприклад: external command – зовнішня команда; digital signature – дигітальна сигнатура. Багато слів, створені шляхом калькування, широко розповсюджуються в перекладацькій практиці, а потім починають використовуватися і в неперекладних матеріалах на мові перекладу. В результаті лексичні відповідні одиниці вихідної мови виходять з розряду безеквівалентних, набуваючи постійних відповідностей.. Нерідко використання транскрипції або кальки для перекладу БЛ супроводжується описом значення цього слова в спеціальній примітці або виносці. Цікавими є випадки калькування, в яких один з елементів транслітерується, а інший елемент мови перекладу, що сам у свій час або навіть донедавна був запозиченням-неологізмом. Наприклад: проху server – проксі сервер; swapping manager – своппінг менеджер.

5) У разі неможливості створити відповідність указаними вище способами для перекладу безеквівалентного слова використовується опис, що розкриває значення безеквівалентного слова за допомогою розгорненого словосполучення. Експлікація чи описовий переклад – спосіб передачі БЛ, що передбачає розкриття значення запозиченої одиниці за допомогою розгорнутого опису: Digitizer – кодуєчий перетворювач, підсистема чи пристрій, який формує цифрові дані для вхідного аналогового сигналу; Transponder –

телекомунікаційний пристрій, який приймає сигнал в одній формі та передає його в іншій формі.

Останнім часом комп'ютерні технології беруть участь майже у кожній сфері людської діяльності. З наукових журналів, довідників та інших засобів інформації, що мають відношення до комп'ютерних технологій, можна зрозуміти, що нова лексика з'являється майже щодня. В таких умовах кожне явище повинно отримати свою назву, яку потім треба перекласти. Актуальність питання полягає у розумінні важливості правильного та адекватного перекладу задля уникнення майбутніх непорозумінь. Способи перекладу такої лексики потребують детального вивчення, тому що навіть термін «безеквівалентна лексика» порівняно новий й ще й досі в його тлумаченні немає однастайності серед мовознавців. Тож подальше вивчення такої лексики надасть можливість розширити український словник та збагатити значення про види та способи перекладу БЛ.

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ І СПОСОБИ ВИЯВЛЕННЯ ПРИХОВАНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ

Кобяков О.О., асп.

У межах лінгвістики тексту виявлення прихованої інформації пов'язується з дією категорії зв'язності, яка охоплює глибинний смисл тексту і його формальне вираження, або, в іншій термінології, глибинну і поверхневу структуру в їхній взаємодії, при цьому механізм розкриття імпліцитних смислів за допомогою різноманітних асоціації «матеріальної оболонки слів і сприяє взаємодії мовних знашень зі світом досвіду і відображеними у нашій свідомості образами дійсності». Шляхом протиставлення відомого і нового в тексті здійснюється розкриття імпліцитної інформації. І.Р. Гальперин виділяє три типи інформації: змістово-фактуальну, змістово-концептуальну і змістово-підтекстну. Змістово-фактуальна інформація (ЗФІ), пов'язана з фактичним змістом, передається у тексті експліцитно, якщо «одиниці мови... використовуються в їх прямих, предметно-логічних словникових значеннях, закріплених за цими одиницями соціально обумовленим досвідом».

Змістово-концептуальна інформація (ЗКІ), пов'язана з індивідуально-авторським переосмисленням дійсності, має естетико-художній характер і не завжди виражається експліцитно, потребує уважного прочитання тексту, щоб «через доступний зміст проникнути у його глибинний смисл». Змістово-підтекстна інформація (ЗПІ) – це прихована інформація, вербально не виражена в тексті. Вона

виявляється за допомогою залучення асоціативних і конотативних значень змістово-фактуальної інформації. І.Р.Гальперин виділяє два підтипи змістово-підтекстної інформації: ситуативну й асоціативну. Ситуативна ЗПІ пов'язана з фактами та подіями, що трапилися раніше. Асоціативна ЗПІ виникає завдяки накопиченому особистому або соціальному досвіду читача. В тріаді ЗФІ – ЗПІ – ЗКІ факультативною ланкою є ЗПІ, оскільки підтекст не завжди можна виявити в художньому тексті. Однак, якщо змістово-підтекстна інформація є у тексті, то вона неодмінно базується на першій ланці й складає значущу частину останньої.

Одним із шляхів розвитку семантичної теорії стала розробка ідеї інтенціональної семантики. Під прихованим компонентом лексичного значення, зокрема імплікаціоналом, розуміє більш складне явище, ніж просто відсутність формального вираження одиниці змістового плану.

КАТЕГОРІЯ ІНФОРМАТИВНОСТІ В НЕТИПОВИХ ТЕКСТАХ

Тарасенко О., студ.

Текст як основна одиниця комунікації, залишається одним з найбільш поширених об'єктів досліджень у межах прагмалінгвістики та когнітології. Аналіз текстових утворень на сучасному етапі розвитку мовознавства концентрується навколо малих форм, які реалізують своє прагматичне навантаження й актуалізують процес комунікації.

Типові тексти на відміну від нетипових характеризуються наявністю логічної зв'язності, ригористичної форми і структурно-композиційної даності, що і зумовлює актуальність дослідження.

Категорійний статус інформативності досі не ставав об'єктом спеціальних лінгвістичних досліджень. Аналізуючи інформативність як лінгвістичну категорію, я ставлю собі за мету акцентувати увагу саме на категорійному аспекті інформативності як на одній з основних ознак її якісної характеристики в нетипових текстах. У логічному словнику-довіднику поняття „категорія” тлумачиться як „максимально широке поняття, у якому відображаються найбільш загальні і сутнісні властивості, ознаки, зв'язки і відношення предметів, явищ об'єктивного світу”. Лінгвісти визначають категорію як “спільні властивості, що постають на основі гомогенного або гетерогенного відношення у певній групі (класи, розряди) елементів, тобто одиниць, що перебувають у гомогенному чи гетерогенному зв'язку”. Щоб

уникнути такої розмитості, визначимо, що категорія інформативності – це така універсальна феноменологічна суперкатегорія, що здатна виявлятися у різних сферах біологічних та соціальних проявів, в тому числі і в мові, де вона здатна реалізуватися на усіх мовних рівнях, набуваючи характеру надкатегорії.

Сучасні лінгвісти знаходяться на "текстоцентричній хвилі", фокусуючи увагу на категоріях текстів, їх класифікації та дериваціях. Варіативність комунікативних одиниць є універсальною рисою.

У сучасній таксономії тексти класифікуються за різними чинниками з огляду на методологічні бази та уподобання вчених. Різноманітність текстів проявляється в наявності атрибутів – великих і малих форм, інформативних і неінформативних, емоційних і неемоційних, усних і письмових, вербальних і невербальних. Текст як елемент культури виступає важливим інгредієнтом конвенційних канонів і традицій. Як об'єкт літератури текст корелює із грою – за змістом, з ритуалом – за формою. У текстах репрезентуються реальні та ірреальні події, зберігаються традиції минулого, у домислах і фантазіях створюються нові моделі картин світу.

До основних належать категорії інформативності, зв'язності та повторюваності. Текст – це острівець організованої, впорядкованої комунікації. Наявність основних категорій тексту об'єктивує дійову силу термінів "стандартний" або "типовий". Відсутність певних категорій обумовлює його віднесення до нестандартних або нетипових. До типових текстів належать завершені інформативні тексти – функціонально орієнтовані, структурно-змістовні, прагматико-комунікативні, відкриті до осмислення, дискретні за формою та змістом. Кожній групі текстів притаманні певні прерогативи. Так, для художнього тексту показовою є реалізація естетичної функції, а для наукових текстів – когнітивної.

Інформативність – облігаторна категорія як для художніх, так і для наукових текстів, типових та нетипових. Тексти реалізують фактуальну або концептуальну інформацію, причому концептуальна інформація переважно належить художнім текстам.

Одним із завдань сучасного мовознавства є визначення статусу текстів як таких, що реалізують значний вплив на адресата. Текст – вербалізована комунікативна подія мовленнєвої діяльності людини. Тексти (писемні чи усні) за структурою та семантикою завершені повідомлення. Поняття „інформативність” (Informativity), яке останнім часом стало активно використовуватися в лінгвістичній літературі поряд із поняттям „інформація, все ж залишається досить невизначеним, а термінологічні словники або зовсім не подають його

дефініції, або подають залежно від бачення укладача, що найчастіше зумовлено його належністю до певного напрямку науки або якогось аспекту аналізу мовних явищ.

Основним комунікативним наміром у нетипових текстах є інформування, домінуючою категорією, до деякої міри тією, що підпорядковує інші, – категорія інформативності. У плані реалізації впливу на адресата в умовах нетипових текстів категорія інформативності тісно пов'язана з категоріями інтегративності, членування, модальності, локально-темпоральної віднесеності, адресованості. Здійснюючи інформування за допомогою будь-то каламбурів, афоризмів, прислів'їв чи інших текстів цієї категорії, автор прагне привернути увагу читача, зацікавити його інформацією про якусь подію, погоду, захопливість того чи іншого збігу подій, переконати у вірогідності наведених фактів.

THE USE OF ABBREVIATIONS. THE TRANSLATION OF ABBREVIATIONS

Natalia Dereza, Student

An abbreviation is a short way of writing a word or a phrase that could also be written out in full.

Types of abbreviations:

1. Contractions	5. Small capitals
2. Clipped-forms	6. Numerals, Fractions and Dates
3. Footnotes	7. Parentheses
4. Full stop	8. Italics

The rules of use of abbreviations:

1. The following is a list of terms you will often see in the text, the index, or the bibliography of books designed for serious readers. 2. They are nearly all brief or abbreviated forms of expressions in Latin. 3. Many people also make use of them when taking notes, and they are also used in the footnotes and endnotes of academic writing. 4. Don't use abbreviations in the main text of any formal writing. If you wish to use these terms, they should be written out in full. 5. That is, don't put e.g., but write out for example. 6. Notice that a full stop is placed after an abbreviation, but not when the full word is used. 7. This is correct usage, but sometimes the full stop may be omitted in order to avoid double punctuation. 8. Note that these terms are often shown in italics. 9. You should never begin a sentence with an abbreviation.

It is very important to analyse a system of abbreviations in English, to cover the vague points of the usage, pronunciation, spelling, capitalization of abbreviations, sometimes touch their etymology, describes the variety of classes of abbreviations, give the notion of acronyms, explain the rules of spacing and punctuation in the sentences containing abbreviations.

The research gives a unique opportunity to get to know more about modern, just recently created abbreviations, i.e. from computer, internet world, school society, day-to-day conversations

ЗМІСТ

Дрючкова У. ТРАДИЦІЇ, ЩО ОБ'ЄДНУЮТЬ УКРАЇНУ. МЕЦЕНАТСТВО, УКРАЇНСЬКА ПРЕСА ТА КНИГОДРУКУВАННЯ.....	3
Євтушенко О. ЛІРИЧНИЙ РЕВОЛЮЦІОНЕР ВАСИЛЬ БЛАКИТНИЙ: ЛЮДИНА У ВИРІ ЕПОХИ.....	7
Ровенська Л. АМЕРИКАНСЬКА «ЖИВА» ЛЕГЕНДА – ГАЗЕТА «THE WASHINGTON POST»: СУЧАНІЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ГАЗЕТИ.....	14
Євтушенко В. ЗАСОБИ ЕКСПРЕСІЇ МОВИ (ПЕРИФРАЗ) У ПАМФЛЕТАХ М. ХВИЛЬОВОГО.....	18
Котляр А. КОЛІР ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ В РЕКЛАМІ.....	24
Халімоненко С. ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ: ДИТЯЧА ПРЕСА КІНЦЯ ХІХ - ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ.....	27
Євтушенко В.В. ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ: «УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ».....	32
Осюхіна М. ОСТАННЯ СТОРІНКА СУЧАСНОЇ МІСЬКОЇ ГАЗЕТИ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ.....	34
Товстолиткіна М.В. СІМЕЙНИЙ КОНФЛІКТ МІЖ ПОКОЛІННЯМИ.....	39
Лисянський В.Н. СЕМЕЙНЫЕ КОНФЛИКТЫ МЕЖДУ СУПРУГАМИ.....	42
Никоненко А.І. МІЖНАЦІОНАЛЬНІ КОНФЛІКТИ.....	44
Головченко І.А. РЕЛИГІОЗНЫЕ КОНФЛИКТЫ.....	46
Політучий С. А. ПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ.....	48
Постол М. А. МОЛОДЕЖНЫЕ КОНФЛИКТЫ.....	50
Контарєв В.А. РЕЛІГІЯ І КОНФЛІКТИ.....	54
Шагарова І. В. АРТТЕРАПІЯ.....	56
Погарський М.В. АНАЛІЗ ВИРАЗУ ОБЛИЧЧА ЛЮДИНИ ТА ЇЇ МОТОРИКИ І МІМІКИ ЧЕРЕЗ ЗОБРАЖЕННЯ НА ПОРТРЕТІ.....	58
Шматко С. НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ СПІЛКУВАННЯ.....	61
Бересток Т.О. ПОНЯТТЯ КОНФЛІКТУ ТА СПОСОБИ ЙОГО ВИРІШЕННЯ.....	62
Король С.М. ЄВРОРЕГІОНИ УКРАЇНИ: МЕТА СТВОРЕННЯ.....	65

Янішевська К.Д. ПОДАТКОВИЙ АГЕНТ ЯК СУБ'ЄКТ ПОДАТКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН.....	67
Резнік М.М. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО ТА СУСПІЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПЕРТНО-ОЦІНОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	69
Горева Є.Ю. ПРОГАЛИНИ СІМЕЙНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ В РЕГУЛЮВАННІ ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН.....	71
Пономаренко К.І. ДЕЯКІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНОГО ЗАХИСТУ ПРАВА НА ПРИВАТНІСТЬ В УКРАЇНІ.....	73
Солонар А.В. ПРЕДСТАВНИЦТВО З ПЕРЕВИЩЕННЯМ ПОВНОВАЖЕНЬ.....	75
Шаповал В. ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ДЕРЖАВОРОЗУМІННЯ.....	78
Яровицька Г. ПРИНЦИП НАУКОВОСТІ В ДОСЛІДЖЕННІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВА ТА ПРАВА.....	80
Сокрута Ю. ПРИНЦИПИ РОЗПОДІЛУ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	81
Клименко Ю. ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ СУДУ ПРИСЯЖНИХ В УКРАЇНІ.....	83
Міщенко П. ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ.....	85
Кудлай В. КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: ПРОЕКТ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ – НЕГАТИВНІ ТА ПОЗИТИВНІ СТОРОНИ.....	87
Кекух Ю., Журба Т. КОНСТИТУЦІЯ ДЛЯ НАРОДУ. МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?.....	89
Клюшник А. ПРАВА ДІТЕЙ ТА ЇХ ЗАХИСТ.....	91
Сачок М. ПРОЕКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ” ТА ДОСВІД ПРАВОТВОРЧОСТІ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ.....	93
Гвоздь Н. М. ОСОБЛИВОСТІ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ПРАЦІВНИКОМ.....	95
Бузурна А. В. ОСОБЛИВОСТІ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ НЕДОЛІКАМИ ТОВАРІВ, РОБІТ (ПОСЛУГ).....	98
Сабадаш О. ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСОБІВ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	100

Комісар А. ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ.....	102
Синиченко Н. СИСТЕМА І ВИДИ ПОКАРАНЬ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ, США ТА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ (ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТА ПРАВОВИЙ АСПЕКТ).....	104
Стеценко Л. ПРИЧИНИ ІСНУВАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ В НАШОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	106
Литвиненко М., Шматко С. ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	109
Алексєєва О. УСИНОВЛЕННЯ.....	111
Луцик А. ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ.....	113
Берест Ю.К., Берест О.А. ФИЗИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ В ПРОЦЕССЕ АДАПТАЦИИ СТУДЕНТОВ ПЕРВОГО КУРСА.....	115
Борщ С.М. ОСОБЕННОСТИ САМООРГАНИЗАЦИИ НА БИОЛОГИЧЕСКОМ УРОВНЕ.....	116
Діденко Т.О. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	118
Котов В. Ф. ПОДГОТОВИТЕЛЬНИЙ ПЕРИОД ПОДГОТОВКИ ЛЫЖНИКОВ-ГОНЩИКОВ.....	119
Лозовий А. Л. ВИКОРИСТАННЯ КАРАТЕ-ДО В ФАКУЛЬТАТИВНИХ ЗАНЯТТЯХ СТУДЕНТІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	120
Марченко А.В. К ВОПРОСУ РАННЕГО ОБНАРУЖЕНИЯ ПЕРЕТРЕНИРОВАННОСТИ В СПОРТИВНОМ ПЛАВАНИИ... 	121
Єрмоленко А.І., Усенко В.І. ВИКОРИСТАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З МЕТОЮ ОЗДОРОВЛЕННЯ ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ.....	122
Сінянський К.О. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО БІАТЛОНУ.....	123
Кравченко А., Назаренко Т. ВЗЛЕТ ФУТЗАЛЬНОГО КЛУБА «СумГУ» В СТУДЕНЧЕСКОМ ФУТЗАЛЕ УКРАИНЫ.....	124

Пелешук М. ОЦІНКА ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ СТУДЕНТІВ.....	126
Вандышев В. Н. ИНФОРМАЦИЯ: ПОНЯТИЕ И ДЕЛО.....	127
Сынах А.А., Сынах М.В. ДИАЛЕКТИКА СВОБОДЫ И НЕОБХОДИМОСТИ В УЧЕНИИ Т. ГОББСА.....	128
Линник Ю. ПРОБЛЕМА ОТЧУЖДЕНИЯ В РОМАНЕ «ПЕРВЫЙ ЧЕЛОВЕК» АЛЬБЕРА КАМЮ.....	130
Супрун А. В. КАРЛ ГУСТАВ ЮНГ. «ПСИХОЛОГИЯ И РЕЛИГИЯ».....	132
Фишер В. В. ПРОБЛЕМА ОТЧУЖДЕННОСТИ И СВОБОДЫ ЧЕЛОВЕКА В РАБОТЕ Ж. - П. САРТРА «ТОШНОТА».....	134
Переломов А. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ В КОМУНІКАТИВНОМУ ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРІ.....	136
Поддубная А. И. СТИГМА И ДИСКРИМИНАЦИЯ ВИЧ-ИНФИЦИРОВАННЫХ, КАК ПРОБЛЕМА СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА.....	138
Ведмідь Н. РЕЛІГІЯ ЯК ЗАСІБ ВІДНОВЛЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ.....	139
Чанцев В. А. ДЕЯКІ АСПЕКТИ МЕТАФІЗИКИ АРИСТОТЕЛЯ.....	141
Волков Р. С. ЭМАНУЭЛЬ СВЕДЕНБОРГ: КАТЕГОРИИ ЛЮБВИ.....	143
Востоцкий В. А. ИНФОРМАЦИОННАЯ МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВА.....	145
Бойко К. О. ТЕКСТИ МАЛОГО ЖАНРУ.....	148
Беспалова А. РАССТРОЙСТВА КОММУНИКАЦИИ У ДЕТЕЙ.....	149
Іванова А.А. ГРА СЛІВ НА СИНТАГМАТИЧНОМУ РІВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	150
Габрелян В.В. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ПАРАМЕТРИЗАЦІЇ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ.....	151
Гостева А. СТАТУС ЗООМОРФІЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ: ТИПОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ.....	153

Denysenko Yana CONFLICTS.....	155
Давиденко А. В. ХУДОЖНІЙ І ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ГАЗЕТНИХ ТЕКСТІВ.....	157
Дворник Н.О. ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ.....	159
Дорошенко І. В. ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНІВ НА ТЛІ ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ.....	160
Журба І. Ю. МОВЛЕННЄВІ МОДИФІКАЦІЇ В ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ.....	162
Кавун Ю.В. ПРОБЛЕМАТИКА ВЛАСНИХ НАЗВ (на матеріалі англійської та німецької мов).....	163
Богданович К. ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ НЕНОРМАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ ТА СЛЕНГУ.....	164
Голофост В.Г. ЛІНГВО-КОГНІТИВНІ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ АСПЕКТИ ЕВФЕМІЗМІВ (на матеріалі англійської та української мов).....	166
Ляхина А.А. ПЕРЕВОД САЙТОВ: ЖИЗНЕННО ВАЖНИЙ ИНСТРУМЕНТ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	168
Лопатіна Н. ПЕРЕКЛАД ЛАКУНІЗОВАНИХ ЕЛЕМЕНТІВ МОВИ.....	170
Слабко І. КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ІМПЛІЦИТНОСТІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ.....	172
Кищик А.С. БЕЗЕКВІВАЛЕНТНА КОМП'ЮТЕРНА ЛЕКСИКА ТА СПОСОБИ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ.....	173
Кобяков О.О. ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ І СПОСОБИ ВИЯВЛЕННЯ ПРИХОВАНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ.....	175
Тарасенко О. КАТЕГОРІЯ ІНФОРМАТИВНОСТІ В НЕТИПОВИХ ТЕКСТАХ.....	176
Natalia Dereza THE USE OF ABBREVIATIONS. THE TRANSLATION OF ABBREVIATIONS.....	178

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ
МОЛОДІЖНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ»

(Суми, 23-24 квітня 2010 року)

Частина друга

Відповідальний за випуск Л.П.Валенкевич
Комп'ютерне верстання С.М.Кищик
Стиль та орфографія авторів збережені.

Підписано до друку 31.05.2010.
Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 10, 93. Обл.-вид. арк. 11, 18. Тираж 50 пр.
Зам. № 759.

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет
вул. Римського-Корсакова, 2, м.Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №3062 від 17.12.2007 р.